

TOMVS II.

CODICIS DN. Iustiniani libri XII.
AUTHENTICAE, seu Nouellæ Con-
stitutiones eiusdem Iustiniani
CLAVIII.

EDICTA eiusdem Iustiniani XIII.

CONSTITVTIONES aliquot Iustiniani,
Iustini & Tiberij ex libro Iuliani
antecessoris.

LEONIS Imperatoris Nouellæ CXIII.
CONSTITVTIONES Imperatoriæ
iuris Orientalis,

CANONES Apostolorum.
CONSVETVDINES Feudorum.
CONSVETVDINES Friderici II.
EXTRAVAGANTES.
LIBER de pace Constantiæ.

*Ex Dionysij Gothofredi I.C.
recognitione.*

Sumptibus hæredum
Eustachij Vignon.

M. DCVI.

IN NOMINE DOMINI
NOSTRI IESU CHRISTI,
CODICIS DOMINI IVSTI-
NIANI SACRATISSIMI PRIN-
cipis, perpetui augusti, repetitæ
prælectionis, incipit con-
stitutio prima.

DE NOVO CODICE
faciendq.

*Imperator Iustinianus Augustus ad Senatum
urbis Constantinopolitanae.*

Hæc quæ necessario corri-
genda esse multis retrò
principibus visa sunt, in-
terea tamen nullus eorum
ad effectum ducere ausus
est: in præsentibus rebus do-
nare communibus auxilio
Dei omnipotentis censui-
mus, & prolixitatem li-
tium amputare: multitudine
quidem constitutionum, quæ tribus codicibus,
Gregoriano, Hermogeniano, atque Theodosiano con-
tinebantur, illarum etiam quæ post eosdem codices
à Theodosio diuine recordationis, alijque post eum
retrò principibus & à nostra etiam clementia positæ
sunt, rescanda: vno autem codice sub felici nostri
nominis vocabulo componendo, in quem col-
ligi tam memoratorum trium codicum, quàm
nouellas post eos positas constitutiones oportet.

¶ Ideoque ad hoc maximum, & ad ipsius
reipublicæ sustentationem respiciens opus efficien-
dum, elegimus tanto fastigio laborum, tantæque sol-
licitudini sufficiens, Ioannem virum excellentis-
simum ex quaestore nostri palatii, consularem atque
patricium, Leontium virum sublimissimum magi-
strum militum, ex præfecto prætorio, consularem at-
que patricium: Phocam virum eminentissimum,
magistrum militum, consularem atque patricium:
Basildem virum excellentissimum, ex præfecto præ-
torio Orientis, atque patricium: Thomam virum glo-
riosissimum quaestorem sacri nostri palatii, & excon-
sule: Tribonianum virum magnificum, magisteria di-
gnitate inter agentes decoratum: Constantinum virum
illustrem, comitem sacrarum largitionum inter a-
gentes, & magistrum scrinii libellorum, sacrarumque
cognitionum: Theophilum virum clarissimum, comi-
tæ sacri nostri consistorij, & iuris in hac alma vrbe
doctorem: Dioscorum & Præsentinum, discretissimos
togatos fori amplissimi prætoriales.

¶ Quibus specialiter permixtus (reser-
uatis tam superuacuis quantum ad legum solidita-

tem pertinet prærationibus, quàm similibus, & con-
trariis, præterquam si iuris alia distictione adiuuen-
tur: illis etiam quæ in desuetudinem abierunt) cetera
& breui sermone conscriptas ex iisdem tribus codi-
cibus & nouellis constitutionibus leges componere,
& congruis titulis subdere: adicietes quidem &
destrahentes, immò & mutantes verba earum vbi
hoc rei commoditas exigere: colligentes verò in vnâ
sanctionem quæ variis constitutionibus dispersa
sunt, & sensum earum clariorem efficietes: ita ta-
men, vt ordo temporum earum constitutionum
non solum ex adiectis diebus consuli bique, sed etiã
ex ipsa compositione earum clarescat: primis quidẽ
in primo loco, posterioribus verò in secundo po-
nendis. & si quæ earum siue die & consule in tribus
veteribus codicibus, vel in quibus nouellæ constitu-
tiones receperunt, inueniantur: in his pòneudis,
nullaque dubietate super generali earum robore ex
hoc oriunda: sicut & illas vim generalis constitutio-
nis obtinere patam est, quæ ad certas personas res-
criptæ, vel per pragmaticam sanctionem ab initio
datæ, eidem nouo Codici propter utilitatem sanctio-
nis insertæ fuerunt.

¶ Hæc igitur ad vestram notitiam ferre
properauimus, vt sciatis quanta nos diuina super
rerum communi, utilitate cura sollicitet, studentes
certas & indubitatas, & in vnum codicem collectas
esse de cætero constitutiones: vt ex eo tantum modo
sub felici nostro nomine nuncupando Codice, recita-
tio constitutionum in omnibus ad citiores litium de-
cisiones fiat iudicij. Datum Idibus Febr. CP. DN. Iu-
stiniano PP. A. II. eos.

DE IVSTINIANO CODICE
confirmando.

*Imperator Iustinianus pius, felix, inclytus, victor, et
triumphator, semper Augustus, diuina prese-
ntis prætorij, ex præfetto huius alma
urbis CP. ac pa-
tricio.*

¶ Vmnia reipublicæ iuitio stirpe duarum rerum,
Sarmorum scilicet aique legum veniens, vim-
que suam exinde muniens, felix Romanorum genus
omnibus anteponi nationibus omnibique gentibus
dominari tam præteritis efficit temporibus, quàm

De emend. Codicis.

Deo propitio in aeternum efficit. Istorum etenim alterum alterius auxilio semper egit: & tam militaris res legibus in tuto collocata est, quam ipsa leges armorum praesidio servatae sunt. Merito igitur ad primam communium rerum sustentationem, nostram sententiam & mentem laboresque nostros referentes, militaria quidem agmina multiplicibus, & omnem providentiam continentibus modis correximus: & tam veteribus ad meliorem statum brevi tempore ductis, quam novis non solum exquisitis, sed etiam recta dispositione nostri nominis sine novis expensis publicis constitutis, primo servando posita, deinde nova ponendo, firmissima subiectione fecimus.

¶ Sed cum sit necessarium multitudinem constitutionum tam in tribus veteribus Codicibus relatarum, quam post earum consecutionem posterioribus temporibus adiectarum, ad brevitatem reducendo, caliginem earum rebus iudicium definitionibus insidiantem penitus extirpare: ad hoc commune praestandum beneficium Deo propitio pro no animo nos dedimus: & electis viris gloriosissimis, tam doctrinae legum, quam experientia rerum, studioque reipublicae indefesso, & laudabili proposito pollentibus, sub certis finibus magnam laborem commisimus: per quem tam trium veterum Gregoriani, Hermogeniani atque Theodosiani codicum constitutiones, quam plurimas alias post eosdem codices à Theodosio divinis memoris, caeterisque post eum retro principibus, à nostra etiam clementia positas, in unum codicem felici nostro vocabulo nuncupandum colligi praecipimus: Tollendis quidem tam praefationibus nullum suffragium sanctionibus conferentibus, quam contrariis constitutionibus, quae posteriore promulgatione vacuae sunt: similibus etiam praeter eas quae eadem penitus faciundo, divisionem iuris aliqua facere noscuntur: ex qua dividendo vetera novum aliquid nasci videtur: multis insuper ad rectam huius Codicis compositionem pertinentibus, eisdem prudentissimis viris à nostro numine mandatis: & nostro studio pro republica instituto, suum praesidium Deus omnipotens annuit.

¶ Ad istum enim laborem, & tanti operis consumationem electi viri excellentissimi ex quoque nostri palatii, consularis atque patricius Iohannes: & vir sublimissimus ex praefecto praetorio consularis atque patricius, Leonius: vir quoque eminentissimus magister militum, consularis atque patricius, Phocas: etiam viri excellentissimi ex praefecto praetorio per Orientem, & patricius, & nunc praefectus praetorio per Illyricum, Basilides: & vir gloriosissimus quaeque nostri palatii, & ex consule Theodorus: immo & vir magnificus magister dignitate inter agentes decoratus, Tribonianus: & vir illustris comes sacrarum largitionum inter agentes, & magister scribarum & libellorum & sacrarum cognitionum, Constantinus: & vir illustris ex magistro, iuris doctor in hac alma urbe Theophilus: viri etiam disertissimi togati amplissimi fori sublimitatis Dioscorus atque Praesentinus, omnia quae eis mandavimus, cum sedula & perurgili industria, moderataque digestionem, cum Dei auxilio ad prosperum tulerunt terminum, & eundem novum Iustinianum Codicem nobis obtulerunt ita compositum, ut & rebus profuturus esset communibus, & nostro convenisset imperio.

¶ Hunc igitur in aeternum valiturum iudicio tui culminis intimare perspeximus, ut sciant omnes tam litigatores quam disertissimi advocati, nullatenus eis licere decetero constitutiones ex veteribus tribus codicibus, quorum iam mentio facta est vel ex his quae novellae constitutiones ad praesens tempus vocabantur, in cognitionalibus recitare certaminibus, sed solum eidem nostro Codici insertis constitutionibus necesse esse vii: falsi criminis subdendis his, qui contra hoc facere ausi fuerint.

cum sufficiat earundem constitutionum nostri Codicis recitatio, adiecti etiam veterum iuris interpretatorum laboribus ad omnes dirimendas lites nullaque dubitatione emergenda vel eo quod sine die & consule quaedam compositae sunt, vel quod ad certas personas rescriptae sunt: cum omnes generalium constitutionum vim obtinere proculdubio est. sed & si quae earum constitutionum detrahis vel additis vel permutatis certis verbis (quod & ipsam praefatis excellentissimis viris specialiter permittimus) compositae sunt, nullis concedimus ex libris veterum iuris interpretatorum aliter eas habentes recitare, sed solum iuris interpretatorum sententiam commendare: ut tunc teneant, cum minime adverteretur eiusdem nostri Codicis constitutionibus.

¶ Si quae vero pragmaticae sanctiones, quae minime in eodem nostro Codice receperunt, civitatibus, foris vel corporibus, vel scholis, vel scribitis, vel officiis, vel alicui personae impartitae sunt: eas, si quidem aliquod privilegium speciali beneficio indulgent, omnimodo rari manere: si vero pro certis capitulis factae sunt, tunc tenere non nulli nostri Codicis aduersantur constitutioni, praecipimus. Sed & si quae res gesta in tui culminis iudicio, vel in aliis iudiciis civilibus vel militaribus, vel apud principia numerorum, pro publicis expensis, vel quibuscumque titulis ad publicum pertinentibus posita sunt: ea etiam prout communis rei commoditas exigit, firma esse censemus.

¶ Illustri igitur & magnifica auctoritate tua pro innato sibi circa republicam nostrasque dispositiones explendas studio ad omnium populorum notitiam eundem Codicem edidit: ex more propositis pervenire faciat: ipso etiam xxvii Codicis in singulas provincias nostro subiectas imperio, cum nostra divina subnotatione inuenendo, ut eo modo ad omnium notitiam eiusdem nostri Codicis constitutiones valeant pervenire: & ut extantibus septuaginta diebus, id est die sextodecimo Kalendarum Maij praesentis septimae indictionis, consulatione Decij viri clarissimi recitationem constitutionum ex eodem nostro Codice fiat. Dat. vii. Id. Aprid. CP. Decio v. c. Coss.

DE EMENDATIONE CODICIS domini Iustiniani, & secunda eius editione.

*Imperator Caesar Flavius, Iustinianus, Aemacianus,
Gothicus, Franciscus, Germanicus, Anticus, Alanicus,
Uandalicus, Africanus, pius, felix,
inelytus, victor ac triumphator, semper
Augustus, Senatus urbis Constantinopolitanae S.*

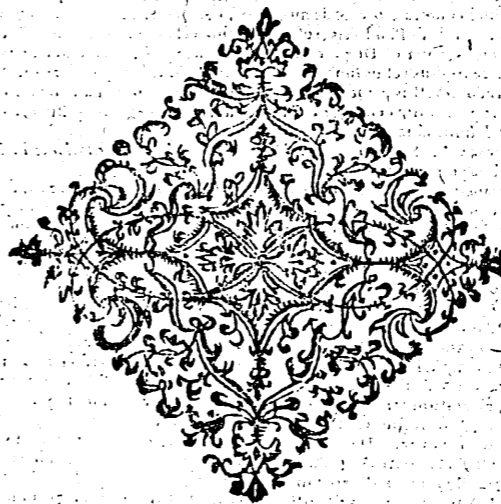
¶ Cordi nobis est, Patres conscripti, semper nostri animi curas rebus communibus avidissime impendere, ut nihil à nobis inceptum, imperfectum relinquantur. Igitur in primordio nostri imperij sacratissimas constitutiones quae in diversa volumina fuerant dispersae, & quam plurima similitudine necnon diversitate vacillabant, in unum corpus colligere, omnique vitio purgare proposuimus: & hoc iam per viros excellos, & sanctissimos perfectum est, & à nobis postea confirmatum: quod geminae constitutiones nostrae, quae ante posita sunt, ostendunt.

¶ Postea vero cum vetus ius considerandum recepimus, tam quinquaginta decisiones fecimus, quam alias ad commodum propositi operis pertinentes plurimas constitutiones promulgavimus: quibus maximis antiquarum legum articulus emendatus & coartatus est, omnique ius antiquum superuacua prolixitate liberum atque enucleatum in nostris institutionibus, & Digestis reddidimus. ¶ Sed cum novellae nostrae tam decisiones quam constitutiones quae post nostri Codicis consecutionem latas sunt,

De emend. Codicis.

extra corpus eiusdem Codicis diuagabantur, & nostram providentiam nostrumque consilium exgere videbantur: quippe cum earum quaedam ex emeris postea factis aliquam meliorem consilio permutationem vel emendationem desiderarent: necessarium nobis visum est per Tribonianum virum excelsum magistrum ex quoque & ex consule legitimum operis nostri ministrum, necnon virum magnificum quaeque florem & Berytiosum legum doctorem Dorothium Menam insuper & Constantinum & Iosannem viros eloquentissimos legatos fori amplissimae sedis: easdem constitutiones nostras decerpere, & in singula discretas capitula, ad perfectarum constitutionum soliditatem compertibus supponere titulis, & prioribus constitutionibus eas aggregare. ¶ Supradictis itaque magnificis & prudentissimis viris permittimus haec omnia facere: & si qua emendatione opus foret, haec facerent non titubante animo, sed nostra auctoritate fieri: constitutiones vero superfluas, vel ex posterioribus sanctionibus nostris iam vacuatas, vel si quae similes vel contrariae inveniuntur, circumducere, & à proprij Codicis congregatione separare: & tam imperfectas replere, quam nocte obtentis obductas, noua elimationis luce detegere: ut vndique non solum Institutionum & Digestorum via dilucida & aperta pateat, sed etiam constitutionum nostri Codicis plenum iubar omnibus clarescat: nulla penitus nec simili, nec diuersa, nec iniustata relicta constitutione: cum nemini venit in dubium, quod repetita praescriptio probavit, hoc factis validum, factisque esse formosum. In antiquis etenim libris non solum primas editiones, sed etiam secundas (quae repetitas praescriptiones veteres nominabant) subspectas esse inuenimus: quod ex libris Vlpiani viri prudentissimi ad Sabium scriptis promptum erat quarentibus reperire. ¶ His igitur omnibus ex nostra consensu sententia, commemoratis Iustinianum & ad praedictis gloriosissimis & sanctissimis

viris purgatis & candidis factis, omnibus ex nostra iustione & circumductis, & additis, & repletis, necnon transformatis, nobis oblati: est: iustissimus in secundo eum ex integro conscribi, non ex priore compositione, sed ex repetita praescriptione: & eum nostri numinis auctoritate nitentem, in omnibus iudiciis solum quantum ad diuitales constitutiones percinet, freq. recitari ex die quarto Kalendarum Ianuarij, quare nostri felicissimi consulatione & Paulini viri clarissimi: nulla alia extra corpus eiusdem Codicis constitutione legendam: nisi postea varia rerum natura aliquid novum creaverit, quod nostra sanctione indigeat. Hoc etenim nemini dubium est, quod si quid in posterum melius inueniatur, & ad constitutionem necessarium sit redigendum, hoc à nobis & constitutur, & in aliam congregationem referatur, quae nonellam nomine constitutionum significetur. ¶ Repetita itaque iustione nemini in posterum concedimus vel ex decisionibus nostris, vel ex aliis constitutionibus, quas antea fecimus, vel ex prima Iustiniani Codicis editione aliquid recitari: sed quod in praesenti purgato & renouato Codice nostro scriptum inuenitur, hoc tantummodo in omnibus rebus & iudiciis & obiectis, & recitari: cuius scripturam ad similitudinem nostrarum Institutionum & Digestorum sine ulla signorum dubietate conscribi iustissimus: & omne quod à nobis compositum est, hoc & in scriptura, & in ipsa sanctione purum atque dilucidum clarescat, licet ex hac causa in ampliorum numerum summa huius Codicis redacta est. ¶ Ut igitur sanctissimi & florentissimi patres nostri labores vobis manifesti fiant, & per omne tempus obtineant, hanc praesentem legem ad frequentissimum ordinem vestrum duximus destinandam. Datum xvi. Kalend. Decemb. Constantino-poli, Do nino Iustiniano PP. A. iiii. & Theodoro Paulino Viri Clarif. Coss.

INCIPIUNT TITULI CODICIS

DN. NOSTRI IVSTINIANI SACRATISSIMI principis, perpetui Augusti, repetitæ prælectionis constitutionum Imperialium.

Fidelis.

De summa trinitate & fide catholica, ut nemo de ea publice contendere audeat. 7. De sacrosanctis ecclesiis, & de rebus & privilegiis earum. 2. De episcopis & clericis & orphanotrophis & brephotrophis & ptochiis, & xenodochiis, & ascetiis, & monachis, & de privilegiis eorum, & castrensi peculio, & de redimendis captiuis, & de pupillis clericorum veteris seu permissis. 3. De episcopali audientia, & de diversis capitulis, quæ ad ius curiamque & reverentiam pertinent pontificalem. 4. De hereticis & Manichæis & Samaritanis. 5. Ne sanctum baptisma iteretur. 6. De apostatis. 7. Neminus licere signum saluatoris CHRISTI humi vel in silice, seu marmore aut sculpere aut pingere. 8. De iudicis & clericis. 9. Ne Christianum mancipium hereticus vel Paganus vel Iudeus habeat, aut possideat, aut circumdat. 10. De Paganis, sacrificiis, & templis. 11. De iis qui ad ecclesias confugiunt vel ibi exilant. 12. De iis qui in ecclesiis manumittuntur. 13.

Leges.

De legibus & constitutionibus principum, & edictis. 14. De mandatis principum. 15. De Senatufconsultis. 16. De veteri iure consuetudo, & de auctoritate iurisprudendum qui in Pandectis reseruntur. 17. De iuris & facti ignorantia. 18. De precibus Imperatori offerendis, & de quibus rebus supplicare liceat, vel non. 19. Quando libellus principi datus liti contestationem faciat. 20. Ut lite pendente, vel post provocacionem, aut definitivam sententiam nulli liceat Imperatori supplicare. 21. Si contra ius vel utilitatem publicam, vel per mandacium fuerit aliquid postulatum vel impetratum. 22. De diversis rescriptis, & pragmaticis sanctionibus. 23. De status & imaginibus. 24. De iis qui ad status confugiunt. 25.

Magistratus.

De officio præfectorum Orientis & Illyrici. 26. De officio præfecti prætorio Africa, & de omni eiusdem diocesis statu. 27. De officio præfecti urbis. 28. De officio magistrorum militum. 29. De officio quaestoris. 30. De officio magistri officiorum. 31. De officio comitis sacrarum largitionum. 32. De officio comitis rerum privatarum. 33. De officio comitis sacri patrimonij. (Constitutio Græca) 34. De officio proconsulis & legati. 35. De officio comitis Orientis. 36. De officio præfecti Augustalis. 37. De officio vicarij. 38. De officio Prætorum. 39. De officio rectoris provinciarum. 40. Ut nulli provinciarum suarum administratio sine speciali permissu principis permittatur. (Constitutio Græca) 41. De quadrimestri tam civilibus quam militaribus. (Constitutio Græca) 42. De officio præfecti vigiliæ. 43. De officio præfecti anno. (Constitutio Græca) 44. De officio civilium iudicum. 45. De officio militarium iudicum. 46. Ne comitibus rei militaris vel tribunis laevæ præsentur. 47. De officio diversorum iudicum. 48. Ut omnes tam civiles quam militares iudices post administrationem depositam quinquaginta dies in civitatibus vel certis locis permaneant. 49. De officio eius qui vicem alienius iudicis vel prædis obtinet. 50. De assessoribus & domesticis cancellariis iudicum. 51. De annoniis & captu administrationum, eorumque assessorum, aliorumve publicas sollicitudines gerentium, vel eorum qui aliquas consecuti sunt dignitates. 52. De contractibus iudicum, vel eorum qui sunt circa eos, & de inhibendis donationibus in eos faciendis: & ne administrationibus tempore proprias ades adesse (sive sanctione pragmatica) 53. De modo multarum quæ in iudiciis infliguntur. 54. De defensoribus civitatum. 55. De magistratibus municipalibus. 56. De officio iudicis Alexandriæ. 57.

Iudicialia.

De edendo. 1. De in ius vocando. 2. De pactis. 3. De transactioibus. 4. De errore calculi. 5. De postulando. 6. De advocatis diversorum iudiciorum. 7. (De advocatis diversorum iudicum) 8. De advocatis fisci. 9. De errore advocatorum. 10. Ut quæ defuncti advocatis partium, iudex suscipiat. 11. Ex quibus causis infamia irrogatur. 12. De procuratoribus. 13. Ne liceat potentioribus patrocinium ligantibus præstare, vel actiones in se transferre. 14. De iis qui potentiorum nomine titulos prædis assignent, vel eorum nomina in litem præterdunt. 15. Ut nemo privatus titulos prædis suis vel alienis imponat, vel vela regia suspendat. 16. Ut nemo sine iudicis auctoritate signa imprimat rebus, quas alius possideat. 17. Ne fiscus vel Republica procuracionem alicui patrocinij causa in lite præstet. 18. De negotiis gestis. 19.

Restitutio in integrum.

De iis quæ vi metusve causa gesta sunt. 20. De dolo malo. 21. De in integrum restitutione minorum (xxv. annis) 22. De filiofamilias minore. 23. De fideiussores minorum. 24. Si tutor vel curator intertulerit. 25. Si in communi eademque causa in integrum restitutio postuletur. 26. Si adversus rem iudicatam (restitutio postuletur) 27. Si adversus venditionem. 28. Si adversus venditionem pignorum. 29. Si adversus donationem. 30. Si adversus libertatem. 31. Si adversus transactionem vel divisionem. 32. Si adversus solutionem auctore vel a se factam. 33. Si adversus dorem. 34. Si adversus delictum. 35. Si adversus usurpacionem. 36. Si adversus fideum. 37. Si adversus creditorem. 38. Si ut ab hereditate se abstineat. 39. Si ut omittam hereditatem, vel bonorum possessionem, vel quid aliud adquirat. 40. In quibus causis restitutio in integrum necessaria non est. 41. Qui adversus quos in integrum restitui non possunt. 42. Si minor se maiorem dixerit, vel (maior) probatus fuerit. 43. Si sepius in integrum restitutio postuletur. 44. De iis qui veniam ætatis impetrauerunt. 45. Si maior factus ratum habuerit. 46. Vbi & apud quem cognitio in integrum restitutionis agitata sit. 47. De reputationibus quæ sunt in iudicio in integrum.

Tituli Codicis.

In integrum restitutionis. 48. Etiam per procuratorem causam in integrum restitutionis agi posse. 49. In integrum restitutione postulatæ ne quid novi fiat. 50. De restitutione militum & eorum qui Republicæ causa absumunt. 51. De vxoribus militum, & eorum qui Republicæ causa absumunt. 52. De temporibus in integrum restitutionis tam minorum & aliarum personarum quæ restitui possunt, quam etiam heredum eorum. 53. Quibus ex causis maiores in integrum restituantur. 54. De alienatione mutandi iudicij causa facta. 55.

Iussum vel quæ.

De receptis (arbitris) 56. De satisfando. 57. De formula & impetratione actionum sublata. 58. De iureiurando propter calumniam dando. 59.

De iudiciis. 1. De sportulis & sumptibus in iudiciis iudicis faciendis. 2. De executoribus litem. 3. Qui pro sua iurisdictione iudices dare daive possunt. 4. Ne quis in sua causa iudicet, vel ius sibi dicat. 5. Qui legitimam personam standi in iudiciis habent vel non. 6. Ut nemo inuitus agere vel accusare cogatur. 7. De ordine iudiciorum. 8. De liti contestatione. 9. De plus petitionibus. 10. De dilacionibus. 11. De foro competenti. 12. Quando imperator inter pupillos & viuos, vel miserabiles personas cognoscat, & ne exhibeantur. 13. Vbi de criminibus agi oportet. 14. Vbi de possessione agi oportet. 15. Vbi fideicommissum peti oportet. 16. Vbi conveniatur qui certo loco dare promissit. 17. Vbi in rem actio exerceri debeat. 18. Vbi de hereditate agatur, & vbi heredes scripti in possessionem mitti postulare debeant. 19. Vbi de rationibus tam publicis, quam privatis agi oportet. 20. Vbi causa status agi debeat. 21. Vbi quis de curiali, vel cohortali aliave conditione conveniatur. 22. Vbi senatores vel clarissimi civiliter vel criminaliter conveniantur. 23. In quibus causis militantes fori prescriptione uti non possunt. 24. Vbi causæ fideles, vel duntaxat domus hominumque (eius) agantur. 25. Quando liceat vnicuique vindicare se sine iudice vel publicam devocationem. 27.

Vindicaciones.

De inofficioso testamento. 28. De inofficiosis donationibus. 29. De inofficiosis dotibus. 30. De petitione hereditatis. 31. De rei vindicacione. 32. De usufructu & habitatione, & ministerio servorum. 33. De servitutibus, & aqua. 34.

De iuris.

De lege Aquilia. 35. Familia erciscundæ. 36. Communi dividundo. 37. Communia utriusque iudicij tam familie erciscundæ, quam communi dividundo. 38. Finitium regundorum. 39. De consortibus eiusdem liti. 40.

Nexales alienis.

De noxalibus actionibus. 41. Ad exhibendum. 42. De alex lusu, & alectoribus. 43. De religiosis, & sumptibus funerum. 44.

Conditioes.

De rebus creditis, & iureiurando. 1. Si certum petatur. 2. De suffragio. 3. De prohibita sequestratione. 4. De conditione indebiti. 5. De conditione ob causam datorum. 6. De conditione ob turpem causam. 7. De conditione fortius. 8. De conditione ex lege, & sine causa vel iniusta causa. 9.

Obligaciones.

De obligationibus & actionibus. 10. Ut actiones ab herede & contra heredem incipiant. 11. Ne vxor pro marito, vel maritus pro vxore, vel mater pro filio conveniatur. 12. Ne filius pro patre vel pater pro filio emancipato, (vel) liberus pro patrono, (vel) servus pro domino conveniatur. 13. An servus pro suo factio post manumissionem teneatur. 14. Quan-

do fiscus vel privatus debitoris sui debitorum exigeret possit, (vel) debeat. 15. De actionibus hereditariis. 16. Ex delictis defunctorum in quantum heredes conveniantur. 17. De constituta pecunia. 18.

Probaciones.

De probacionibus. 19. De testibus. 20. De fide instrumentorum, & amissione eorum, & antipochis faciendis: & de iis quæ sine scriptura fieri possunt. 21. Plus valere quod agitur, quam quod simulat & concipitur. 22.

Conditioes.

De commodato. 23. De actione pignoratitia. 24. De exercitoria actione, & institoria. 25. Quod cum eo qui in aliena potestate est, negotium gestum esse dicatur, vel de peculio, seu quod iussu, vel de in rem versu. 26. Per quas personas nobis adquiruntur. 27. Ad senatusconsultum Macedonianum. 28. Ad senatusconsultum Velleianum. 29. De non numerata pecunia. 30. De compensacionibus. 31.

Vfuræ.

De usuris. 32. De nautico fœnare. 33. Depositi (vel) contra. 34.

Obligaciones ex consensu.

Mandati. 35. Si servus se emi mandaverit. 36. Pro socio. 37. De contrahenda emptione. 38. De hereditate vel actione vendita. 39. Quæ res venire non possunt, & qui vendere vel emere vetantur. 40. Quæ res exportari non debent. 41. De eunuchis. 42. De patribus qui filios diluxerunt. 43. De rescindenda venditione. 44. Quando licet ab emptione discedere. 45. Si propter publicas pensationes venditio fuerit celebrata. 46. Sine censu vel reliquiis fundum comparari non posse. 47. De periculo & commodo rei venditæ. 48. De actionibus empti & venditi. 49. Si quis alteri vel sibi sub alterius nomine, vel aliena pecunia emerit. 50. De rebus alienis non alienandis: & de prohibita rerum alienatione vel hypotheca. 51. De communium rerum alienatione. 52. Rem alienam gerentibus non interdici rerum suarum alienatione. 53. De pactis inter emptorem & venditorem (compositis). 54. Si servus exportandus veniat. 55. Si mancipium ita veniat, ut proficiatur. 56. Si mancipium ita fuerit alienatum, ut manumittatur, vel contra. 57. De adilitis actionibus. 58. De monopolis, & conventu negotiatorum illicito, vel anticum ergo laborum, nec non balneariorum prohibitis, illicitisve passionibus. 59. De mundiciis & mercatoribus. 60. De vœgalibus & commillis. 61. Vœgalia nova institui non posse. 62. De commerciis & mercatoribus. 63. De rerum permutatione, & præscriptis verbis. 64. De locata & conducto. 65. De iure emphiteut. 66.

Nuptiæ.

De sponsalibus & arhis sponsalitis & profectionibus. 1. Si rector provinciarum, vel ad eum pertinentes sponsalitia dederint. 2. De donationibus ante nuptias, vel propter nuptias, & sponsalitis. 3. De nuptiis. 4. De incestis & iniuriis nuptiarum. 5. De interdico matrimonio inter pupillum & tutorem seu curatorem filiosque eorum. 6. Si quacumque præditus potestate, vel ad eum pertinentes ad iustitiam iurisdictioni suæ aspirare tentaverint nuptias. 7. Si nuptiæ ex rescripto petantur. 8. De secundis nuptiis. 9. Si secundum nupterit mulier, cui maritus usufructum reliquit. 10. De dotis promissione, vel nuda pollicitatione. 11. De iure dotali. 12. De rei vxoris actione ex stipulatu (actione) transmissa, & de natura dotibus præstita. 13. De pactis conventis iam super dote, quam super ante nuptias donatione, & paraphernis. 14. De dote cauta & non numerata. 15. De donationibus inter-vivum & vxorem factis, & a parentibus in liberos, & de ratihabitione. 16. De repudiis, & iudicio de moribus sublata.

Tituli Codicis.

certum tempus criminalis questio terminetur 44. Ad senatusconsultum Turpillianum 45. De calumniatoribus 46. De poenis 47. Ne sine iussu principis certis iudicibus liceat confiscare 48. De bonis proscriptorum seu damnatorum 49. De bonis mortem sibi confiscantium 50. De sententiam passis & restitutis 51.

Fiscalia.

De iure fisci 1. De conveniendis fisci debitoribus 2. De fide & iure iustae fiscalis, & de adiectionibus 3. De venditione rerum fiscalium cum priuatis communium 4. Ne fiscus rem quam vendidit, euincat 5. De iis qui ex publicis rationibus mutuam pecuniam acceperint 6. Poenis fiscalibus creditores praferri 7. De fiscalibus usuris 8. De sententis aduersus fiscum latis retractandis 9. De bonis vacantibus, & de incorporatione 10. De delatoribus 11. De petitionibus honorum sublati 12. De iis qui se deserunt 13. Si liberalitatis focus sine herede decesserit 14. De thesauris 15. De annonis & tribus 16. De indictionibus 17. De superaddito 18. De exactoribus tributorum 19. De superexactionibus 20. De capiendis & distrahendis pignorum tributorum causa 21. De apochis publicis, & descriptionibus curialibus 22. De canone largitionum & titulorum 23. Ne operae a collatoribus exigantur 24. De immunitate nemini concedenda 25. De conditis in publicis horceis 26. Ut nemini liceat in coemptione specierum se excusare, & munere stonari 27. De collatione donatorum vel reuocatorum, aut transatorum seu adrautorum 28. De collatione arii 29. De discussoribus 30.

Curia, Curialium munera & eorum excusationes.

De decurionibus & filiis eorum, & qui decuriones habentur, & quibus modis a fortuna curiali liberentur 31. Si seruus aut libertus ad decurionatum aspirauerit 32. De praediis decurionum sine decreto non alienandis 33. Quando & quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum, & de modo distributionis eorum 34. De imponenda lucratiua descriptione 35. De praebendo salario 36. Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit 37. De municipiis & originariis 38. De incolis, & ubi quis domicilium habere videtur, & de iis qui studiorum causa in alia ciuitate degunt 39. De honoribus & mune, non continuandis inter patrem & filium, & de interuallis 40. De muneribus patrimoniorum 41. Quemadmodum ciuilia munera indicuntur 42. De iis qui sponte munera suscipiunt 43. De iis qui a principe vacationem acceperunt 44. De vacatione publici muneris 45. De decretis decurionum super immunitate quibusdam concedenda 46. De excusationibus munerum 47. De quibus muneribus vel praestationibus nemini liceat se excusare 48. Qui aetate se excusant 49. Qui morbo 50. De iis qui numero liberorum vel paupertate excusationem meruerunt 51. De professoribus & medicis 52. De athletis 53. De iis qui non impletis stipendiis sacramento soluti sunt 54. Quibus muneribus excusantur ij qui post impleta militiam vel aduocationem per prouincias suis commodis vacantes commorantur, & de priuilegiis eorum 55. De conductoribus uectigalium fisci 56. De libertinis 57. De infamibus 58. De reis postulatis 59. De iis qui in exilium dati, vel ab ordine moti sunt 60. De filiis familias, & quemadmodum pro his pater teneatur 61. De periculo successorum parentis 62. De mulieribus, in quo loco munera sexui congruentia, & honores agnoscant 63. De legationibus 64. De excusationibus artificum 65. De potioribus ad munera nominandis 66. Si propter inimicitias creatio facta sit 67. De sumptuum recuperatione 68. Si post creationem quis decesserit 69. De tabulariis, scribis, logographis, & censualibus 70. De susceptoribus, praepositis, & arcariis 71. De ponderatoribus, & auri illatione 72. De auri pu-

blici persecutoribus 73. De iis qui ex publica collatione illata sunt, non usurpandis 74. De auro coronario 75. De ienarchis 76. De argenti pretio quod thesauris infertur 77.

De lustris auri collatione & nauiculariis seu naucleris publicas species transportantibus 1. De praediis & omnibus rebus nauiculariorum 2. De nauibus non excludendis 3. Ne quid oneri publico imponatur 4. De naufragiis 5. De metallariis & metallis, & procuratoribus metallorum 6. De murilegulis & gynzeiariis, & procuratoribus gynzeij, & de montariis, & de bagariis 7. De uelibus holoueris & auratis, & de tinctione sacri muricis 8. De fabricensibus 9. De veteris numismatis potestate 10. Nulli licere in frenis, questribus sellis & in baltheis margaritas & smaragdos & hyacinthos aptare, & de artificibus palatinis 11. De clacis 12. De decurialibus urbis Romae 13. De priuilegiis corporatorum urbis Romae 14. De pilatoribus 15. De suariis & susceptoribus uini, & ceteris corporatis 16. De collegiatis, & chartopriis, & numulariis 17. De iudicis liberalibus urbis Romae, & Constantinopolitanae 18. De honoratorum ueliculis 19. De priuilegiis urbis Constantinopolitanae 20. De metropoli Keyro 21. De canone frumentario urbis Romae 22. De frumento urbis Constantinopolitanae 23. De annonis ciuilibus 24. De medicamentis ualidis 25. De nauis Tiberinis 26. De frumento Alexandrino 27. De Alexandria primatibus 28. De iure Reipublicae 29. De administratione rerum publicarum 30. De uendendis rebus ciuitatis 31. De debitoribus ciuitatum 32. De periculo nominatorum 33. De periculo eorum qui pro magistratibus interuenerunt 34. Quo quilibet ordine conueniatur 35. Neque liber inuitus adum gerere cogatur 36. Sumptus iniuncti muneris ad omnes collegas pertinere 37. De iis qui ex officio quod administrauerunt, conueniuntur 38. De solutionibus & liberationibus debitorum ciuitatum 39. De spectaculis & scenicis, & lenonibus 40. De expensis publicorum ludorum 41. De aqueductu 42. De gladiatoribus penitus tollendis 43. De uenatione ferarum 44. De maiuma 45. Ut armorum usus in scio principe interdicitur 46. De agricolis, censitis & colonis 47.

Agricolae colonis censu.

De captatione colonum censibus eximenda 48. In quibus causis coloni censiti dominos accutare possint 49. De colonis Palaestinis 50. De colonis Tracensibus 51. De colonis Illyricanis 52. Ut nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos, vel uicos eorum 53. Ne rustici ad vllum obsequium deuocentur 54. Non licere habitatoribus metropolitanae loca sua ad extraneum transferre 55. Ut nullus ex vicinis pro alienis vicinorum debitis teneatur 56. De censibus & censitoribus, & perceptoribus, & inspectoribus 57. De omni agro decreto, & quando steriles fertilibus imponantur 58. De fundis limyrophis, & terris, & paludibus, & pascuis limitaneis, vel castellorum 59. De pascuis publicis vel priuatis 60. De fundis patrimonialibus, & saluentibus, & emphyteuticis, & conductoribus eorum 61. De mancipiis, & colonis patrimonialium & saluentium, & emphyteuticorum fundorum 62. De fugitiuis colonis patrimonialibus, & saluentibus, & emphyteuticis 63. De collatione fundorum patrimonialium & emphyteuticorum 64. De fundis rei priuatae, & salibus diuinae domus 65. De fundis & salibus rei dominicae 66. De agricolis & mancipiis dominicis, vel fiscalibus siue rei priuatae 67. De praediis ramiacis, & de iis qui ex colonis dominicis, aliisque liberis conditionis procreantur 68. De diuersis praediis ramiacis & rusticis templorum & ciuitatum, & omnium redditu ciuili 69. De locatione praediorum ciuiliu.

Titulorum.

lium vel fiscalium, siue templorum, siue rei priuatae vel dominicae 70. De conductoribus & procuratoribus, siue exactoribus praediorum fiscalium & domus Augustae 71. Quibus ad conductionem praediorum accedere non licet 72. De collatione fundorum fiscalium, vel rei priuatae vel dominicae, vel ciuitatum, vel rei priuatae: & quarum collationum excusationem habent 74. De grege dominico 75. De palatiis & domibus dominicis 76. De cupressis ex Iuco Daphneni vel Perseis per Aegyptum non excidendis, vel uendendis 77.

Miscellae de dignitatibus & diuersis officiis.

De dignitatibus 1. De Praetoribus & de honore praeturae, & gleba, & solli, & septem solidorum functione sublata 2. De consulibus, & non spargendis ab iis pecuniis: & de praefectis & magistris militum, & paricis 3. De praefectis praetorio, siue urbis, & magistris militum in dignitatibus exequandis 4. De praepositis sacri cubiculi, & de omnibus cubiculariis, & priuilegiis eorum 5. De quaestoribus, magistris officiorum, & comitibus sacrarum largitionum, & rei priuatae 6. De primicerio, & secundicerio, & notariis 7. Ut dignitatum ordo seruetur 8. De magistris scripturum 9. De comitibus consistorianis 10. De comitibus & tribus scholarum 11. De comitibus rei militaris 12. De comitibus & archiaris sacri palatii 13. De comitibus qui prouincias regunt 14. De professoribus qui in urbe Constantinopolitana docent, ex lege comitum meruerunt 15. De silentariis & decurionibus eorum 16. De domesticis, & praetoribus 17. De praepositis laborum 18. De proximis sacrorum scripturum, ceterisque qui in sacris scriptis militant 19. De agentibus in rebus 20. De praepositis agentium in rebus 21. De principibus agentium in rebus 22. De curiosis 23. De palatinis sa-

crarum largitionum & rerum priuatarum 24. De stratoribus 25. De castrensiis & ministerianis 26. De decanis 27. De mensuribus 28. De priuilegiis eorum qui in sacro palatio militauerunt 29. De priuilegiis scholarum 30. De castrensi omnium palatinorum peculio 31. De equestri dignitate 32. Qui militare possunt, vel non possunt, & de feris ad militiam vel dignitatem aspirantibus: & ut nemo duplici militia vel dignitate simul utatur 34. Negouitatores ne militent 35. De re militari 36. De castrensi peculio militum, & praefectorum 37. De erogatione militaris annonae 38. De excussione & translatione militarium annonarum 39. De militari veste 40. De metatis & epidemeticis 41. De salgamo hospitum, non praebendo 42. De comiteau 43. De tyronibus 44. De litorum & itinerum custodia 45. De delictoribus & occulatoribus eorum 46. De veteranis 47. De filiis officialium & militarium qui in bello moriuntur 48. De oblatione uotorum 49. De numerariis, & actuariis, & chartulariis, & adiutoribus scripturariis, & exceptoribus sedibus ecclesiae, ceterorumque iudicum tam ciuilium quam militarium 50. De cursu publico, angariis & parangariis 51. De tractatoribus & stauis 52. De apparitoribus praefectorum praetorio, & priuilegiis eorum 53. De apparitoribus praefecti urbis 54. De apparitoribus magistrorum militum, & priuilegiis eorum 55. De apparitoribus pro consulibus & legatis 56. De apparitoribus comitis Orientis 57. De cohortalibus principibus, corniculariis, ac primipularibus 58. De apparitoribus praefecti annonae 59. De diuersis officiis & apparitoribus iudicum, & probatoris eorum 60. De executoribus & exactoribus 61. De lucris aduocatorum, & concessionibus officiorum, siue apparitorum 62. De principibus publicae laetitiae vel consulum nuntiatores, vel insinuatores constitutionum, & aliarum sacrarum vel iudicialium literarum, ex descriptione, vel ab inuitis ne quid accipiant immodicum 64.

INDEX TITVLORVM CODICIS, ORDINE ALPHABETICO DIGESTVS.

Prior numerus librum: posterior titulum indicat.

Table with 2 columns: Title and Page Number. Includes entries like 'De Abigete 9.37', 'Ad senatusconsultum Trebellianum 6.48', etc.

Index

cituidines generalium vel eorum qualescunq con- fecuti sunt dignitates. 1.52 de Annonis & trib. 10.16 An scribis pro suo facto post manumif. teneatur 4.14 de Apochis publicis, & de descriptionibus curialibus, & de distributionibus ciuilibus 10.22 de Apochis 1.7 de Apparitoribus comitis orientis 12.57 de Apparitoribus magistrorum militum & priuile- giis eorum 12.35 de Apparitoribus praefectorum annonae 12.59 de Apparitoribus praefectorum praetorio, & priuile- giis eorum 12.53 de Apparitoribus praefecti urbis 12.54 de Apparitoribus proconsulis, & legati 2.56 de Appellationibus & consultationibus 11.42 de Aquaductu 5.51 Arbitrium tutelae 10.76 de Argenti pretio quod thesauris inferitur 10.53 de Athletis 10.74 de Auro coronario 10.74 de Auri publici persecutoribus 5.59 de Auctoritate praefanda 5.59

DE Bonis auctoritate iudicis possidendis, seu venundandis, & de separationibus bonorum 7.73 de Bonis eorum qui mortem sibi conscuerunt 9.59 de Bonis libertorum, & iure patronatus 6.4 de Bonis maternis, & materni generis 6.69 de Bonis proscriptorum seu damnatorum 9.49 de Bonis quae liberis in potestate constitutis, ex matrimonio vel alias adquiruntur, & eorum admini- stratione 6.61 de Bonis vacantibus, & de incorporatione 10.10 de Bonorum possessione contra tabulas liberti, quae patronis, liberisque eorum datur 6.13 de Bonorum possessione contra tabulas, quam Prae- tar liberti pollicetur 6.12 de Bonorum possessione secundum tabulas 6.11

DE Caducis tollendis 6.51 de Calumniatoribus 9.16 de Canone frumentario urbis Romae 10.23 de Canone largitionum titulorum 10.23 de Capiendis & distrahendis pignorum tributorum causa 10.31 de Capitacione ciuium censibus eximenda 11.48 de Carboniano edicto 6.17 de Castrensibus & ministerianis 12.26 de Castrensi omnium palatinorum peculio 12.31 de Castrensi peculio militum, & praefectorum 12.37 de Censibus & censitoribus, & persequatoribus, & in- spectoribus 11.57 de Classicis 11.12 de Codicillis 6.36 de Cohortibus principibus, corniculariis ac primi- piaribus 12.58 de Collationibus 6.20 de Collatione aeris 10.29 de Collatione donatorum, vel releuatorum, aut tran- satorum seu adzatorum 10.28 de collatione, seu dorum fiscalium, vel rei priuatae vel dominicae, vel ciuitatis, vel templi 12.73 de Collatione feudorum patrimonialium & em- phyteuticorum 11.64 de Collegiis, & chartopratibus, & numulariis 11.7 de collusione detegenda 7.10 de Colonis Illyricianis 11.53 de Colonis Palatinis 11.50 de Colonis Thracensibus 11.51 de Comitibus consistorianis 12.10 de Comitibus & archiatris sacri palatii 12.13 de Comitibus & tribus scholarum 12.11 de Comitibus qui prouincias regunt 12.14 de Comitibus rei militaris 12.12 de Comestibus 12.43

de Commercibus & mercatoribus 4.63 Comminationes, epistolas, & programmata, subscri- ptiones, auctoritatem rei iudicatae non habere 7.57 de Commodato 4.23 Communia de legatis & fideicommissis, & de in rem missione tollenda 6.43 Communia de manumissionibus 7.15 Communia de successioneibus 6.59 Communia de usufructibus 7.30 Communia diuidendo 3.57 de Communium rerum alienatione 4.53 de Comuni seruo manumisso 7.7 Communia utriusque iudicij tam familiaris eriscun- dae, quam Communi diuidendo 3.38 de Compensationibus 4.31 de Concubinis 5.26 de Conditione ex lege, & sine causa, vel iniusta causa 4.9 de Conditione futuua 4.8 de Conditione indebiti 4.5 de Conditione ob causam datorum 4.6 de Conditione ob turpem causam 4.7 de Conditionibus inferis tam in legatis, quam in fideicommissis & libertatibus 6.46 de Conditis in publicis horreis 10.26 de Conduktoribus & procuratoribus, siue actoribus praediorum fiscalium domus Augustae 11.71 de Confessis 7.59 de Confirmando tutelae 5.29 de Confortibus eiusdem litis 3.40 de Constituta pecunia 4.13 de Consulibus, & non spargendis ab his pecuniis, & de praefectis & magistris militum, & patriciis 12.3 de Contrahendis iudicium, vel eorum qui suat circa eos, & inhihendis donationibus in eos faciendis, & ne administrationis tempore proprias aedes adifi- cent sine sanctione pragmatica 1.53 de Contrahenda emptione & venditione 4.38 de Contrahenda & committenda stipulatione 8.32 de Contrahendo iudicio tutelae 5.59 de Conueniendis fisci debitoribus 10.2 de Creditorum euersionem pignoris non debere 8.48 de Crimine expulsa hereditatis 9.32 de Crimine peculatus 9.28 de Crimine sacrilegij 9.49 de Crimine stellionatus 9.34 de Cupressis ex ludo Daphnesis vel Perseis per- ptum non excidendis, vel vendendis 11.77 de Curatore furiosus, vel prodigi 5.70 de Curiosis & stationariis 12.23 de Cursu publico, & angariis, & parangariis 12.55 de Custodia reorum 9.4

DE Debitoribus ciuitatum 11.18 Debitorem venditionem pignoris impedire non posse 12.27 de Decanis 12.27 de Decretis decurionum super immunitate quibus- dam concedenda 10.46 de Decurialibus urbis Romae 11.13 de Decurionibus, & filiis eorum, & qui decuriones ha- bebantur, & quib. modis a fortuna curiae libera- tur 10.33 de Deditiua libertate tollenda 7.5 de Defensoribus ciuitatum 10.11 de Delatoribus 10.11 Depositi vel contri 12.46 de Defensoribus & occultatoribus eorum 12.46 de Dignitatibus 12.1 de Dilationibus 10.30 de Discussoribus 8.28 de Distract. pignorum 12.60 de Diuersis officiis & apparitoribus iudicium, & pro- batoris eorum 12.60 de Diuersis praediis urbanis & rusticis, templorum & quituum, & amoi redditu ciuili 11.68 de Diuersis 12.43

Tkulorum.

de Diuersis rescriptis, & pragmaticis sanctis 1.21 de Diuidenda tutela, & pro qua parte quisque tutor conueniatur 5.53 Diuortio f. de, apud quem liberi morari vel educa- ri debeant 2.24 de Dolo malo 2.21 de Domesticis & protectoribus 12.17 de Donationibus 8.54 de Donationibus ante nuptias, vel propter nuptias, & sponsalitiis 5.3 de Donationibus causa mortis 8.57 de Donationibus inter virum & uxorem, &c. 3.16 de Donationibus quae sub modo, vel conditione, vel ex certo tempore conficiuntur 8.55 de Dote cauta, non numerata 9.15 de Dotis promissione & nuda pollicitatione 5.12 de Duobus reis stipulandi & promittendi 8.40

DE Edendo 2.1 de Edicto diui Hadriani tollendo, & quemad- modum scriptus heres in possessionem mittatur 6.33 de Emancipationibus liberorum 8.49 de Emendatione propinquorum 9.15 de Emendatione ser. 9.14 de Eo, qui pro tutore negotia gessit 5.45 de Episcopali audentia & diuersis capitulis quae ad eius curamque & reuerentiam pertinent pontifi- cum 1.9 de Episcopis & clericis, & orphanotrophis, & zeno- dochiis, &c. 1.3 de Episcopis dignitate 12.32 de Eragatione militaris annonae 12.38 de Errore aduocatorum vel libellos seu preces con- cipientium 2.10 de Errore calculi 2.5 Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri 8.17 Etiam per procuratorem causam in integrum resti- tutionem agi posse 2.49 de Euctionibus 8.45 de Euechis 4.42 de Euechibus tributorum 10.19 de Exceptionibus, seu praescriptionibus 9.36 de Excoctione & translatione militarium annonarum 12.39 de Excusationibus arificum 10.64 de Excusationibus munerum 10.47 de Excusationibus tutorum & curatorum, & de tem- poribus eorum 5.62 de Excusatione veteranorum 5.65 Ex delictis defunctorum in quantum heredes con- ueniuntur 4.17 de Executoribus & exactoribus 12.61 de Executione rei iudicatae 7.53 de Exhibendis & transmittendis reis 9.3 de Expensis ludorum publicorum 11.41 Ex quibus causis infamia irrogatur 2.12

DE Fabricantibus 1.9 de Falsa causa adiecta lega vel fidei. 6.44 de Falsa moneta 9.14 Familiae eriscendae 3.36 de Famosis libellis 9.36 de Feniis 3.12 de Fide & iure herede fidei, & de adiect. 10.3 de Fideicommissis libertatibus 7.4 de Fideicommissis 6.42 de Fidei instrumentorum, & amissione eorum, & de apochis & anapochis faciendis : & his quae sine scripturis fieri possunt 4.28 de Fideiusoribus & mandatoribus 8.41 de Fideiusoribus minorum 12.21 de Fideiusoribus tutorum vel curatorum 5.57 de Filiis familiaribus, & quemadmodum pro his pater tenetur 10.60 de Filiofam minore 1.23 de Filiis officialium militarium qui in bello mo-

riuntur 11.48 Finium reguudorum 3.39 de Fiscalibus & suris 10.8 de Fofitulis & impetrationibus adionum sublatis 2.38 de Frustribus, & litium expensis 7.91 de Frumento Alexandrino 12.23 de Frumento urbis Constantinopolitanae 12.23 de Fugitiuis colonis patrimonialibus, saltuentibus & emphyteuticis 11.63 de Fundo dotali 5.23 de Fundis & saltibus rei dominicae 11.66 de Fundis limitrophis, & terris, &c. 11.59 de Fundis patrio. & saltuentibus, &c. 11.61 de Fundis rei priuatae, & saltibus diuinae domus 11.65

DE Furtis & seruo corrupto 6.2 DE Generali abolitione 9.43 de Gladiatoribus penitus tollendis 11.43 de Grege dominico 11.75 DE Haereticis & Manichaeis, & Samaritanis 1.5 de Hereditariis actionibus 4.16 de Hereditibus decurionum, nauiculariorum, co- hortialium militum & fabricensium 6.62 de Hereditibus inhiuendis, & quae personae heredes institui non possunt 6.24 de Hereditibus tutorum vel curatorum 5.54 de Hereditate vel actione vendita 4.39 de His quae ex publica collatione illata sunt, non vsurpandis 10.73 de His quae poene nomine in testamento vel codicil- lis scribuntur vel relinquuntur 6.41 de His quae sub modo legata seu fideicommissa relin- quuntur 6.49 de His quae vi metulue causa gesta sunt 2.20 de His qui acculare non possunt 9.1 de His qui ad ecclesiam confugiunt, vel ibi exclu- rant, & ne quis ab ecclesia extrahatur 1.12 de His qui ad statum confugiunt 1.23 de His qui a non domino manumissi sunt 7.120 de His qui ante apertas tabulas hereditatem trans- mittunt 6.51 de His qui a principe vacationem acceperunt 10.44 de His quibus & indignis hereditates auferuntur & ad Senatorem consultum Sillanum 6.30 de His qui ex officio quod administrarunt, conue- niuntur 11.38 de His qui in exilium dati, vel ab ordine moti sunt 10.59 de His qui ex publicis rationibus mutuum pecuniam acceperunt 10.6 de His qui in ecclesiis manumittuntur 1.13 de His qui in priorum creditorum locum succedunt 8.19 de His qui latrones vel alios criminibus reos occul- tauerint 9.39 de His qui non impletis stipendiis sacramento solu- ti sunt 10.54 de His qui in numero liberorum vel paupertate excu- sationem meruerunt 10.51 de His qui parentes vel liberos occiderunt 9.17 de His qui potentiorum nomine titulos praedii as- sument, vel eorum nomina in litem praetendunt 2.15 de His qui propter metum iudicis non appellauerunt 4.67 de His qui se deserunt 10.13 de His qui sibi adscribunt in testamento 9.23 de His qui sponte publica munera subeunt 10.43 de His qui veniam aetatis impetrauerunt 2.45 de Honoratorum uiculis 11.19 DE Immunitate nemini concedenda 10.25 de Imponenda praeratiua descriptione 10.33 de Impuberum, & aetate substitutionibus 6.16 de Interis personis 6.48

Index

de Incestis & inutilibus nuptiis 5.5
de Incolis: & ubi quis domicilium habere videtur, & de hisque studiorum causa in alia civitate degunt. 10.59
de Indictionibus 10.17
de Indicta viduitate & lege Julia Miscella tollenda 6.40.
de Infantibus 10.57
de Infantibus expositis liberis & servis: & de his qui sanguinolentos nutriendos acceperunt 8.52
de Inimicis poenis coelibatus & orbitatis, & de decimaribus sublatiis 8.58
de Ingratis liberis 7.14
de Ingratis liberis 8.50
de in Integrum restitutione minorum xxv. annis 2.22
In integrum restitutione postulata, ne quid novi fiat 1.2.50
de Iniuriis 9.35
de In ius vocando 2.2
de In litem dando tutore vel curatore 5.44
de In litem iurando 5.53
de Inofficiosi donationibus 3.29
de Inofficiosi dotibus 3.50
de Inofficioso testamento 3.28
In quibus causis tutorem vel curatorem habenti, tutor vel curator dari potest 5.36
In quibus causis cessat longi temporis prescriptio 7.34
In quibus causis coloni censiti dominos accusare possint 11.49
In quibus causis in integrum restitutio necessaria non est 2.41
In quibus causis militantes fori prescriptioe vti non possunt 3.25
In quibus causis pignus tacite contrahitur 8.15
de Infortioria & exercitoria actione 4.25
de Infortioribus & substitutionibus, & restitutionibus sub conditione factis 6.25
de Interdictis 8.2
de Interdicto matrimonio inter pupillam & tutorem seu curatorem filiosque eorum 6.5
de Inutilibus stipulationibus 8.39
de Irenarchis 10.35
de Iudicis & caelicolis 2.9
de Iudicis 3.2
de Iure aureorum annulorum, & de natalibus restituendis 6.8
de Iure deliberandi, & de aedeunda vel acquirenda hereditate 6.30
de Iure domini impetrando 8.34
de Iure dotium 5.12
de Iure emphyteutico 4.66
de Iure filii 40.1
de Iure iurando propter calumniam dando 2.59
de Iure liberorum 8.59
de Iure Republice 11.29
de Iurisdictione omnium iudicum: & de foro competentis 3.1
de Iuris & facti ignorantia 1.18

E

DE Latina libertate tollenda, & per certos modos in civitatem Romanam transfusa 7.6
de Legationibus 10.63
de Legatis 6.37
de Lege Aquilia 3.35
de Lege Fufia Caninia tollenda 7.3
de Legibus & constitutionibus principum & edictis 1.14
de Legitimis heredibus 6.37
de Legitima tutela 5.50
de Liberali causa 7.16
de Liberis exhibendis seu deducendis: & de libero homine exhibendo 8.8
de Liberis praeteritis vel exheredatis 6.28
de Libertis 10.56
de Libertis & eorum liberis 6.7

de Litigiis 8.37
de Litis contestatione 3.9
de Littorum & itinerum custodia 12.45
de Locatione praediorum civilium vel fiscalium, siue temporum, siue rei privatae vel dominicae 11.70
de Locato & conducto 4.65
de Longi temporis praescriptione, quae pro libertate & non adversus libertatem opponitur 7.22
de Luitione pignoris 8.31
de Lucris advocatorum, & contumeliosis officiorum siue apparitorum 12.66

M

DE Magistratibus conveniendis 5.75
de Magistratibus municipalibus 2.56
de Magistris sacrorum seniorum 12.56
de Maioribus 11.45
de Mathematicis & mathematicis, & ceteris similibus 9.18
de Mancipiis, & colonis patrimonialium saluenum, & emphyteuticorum, fundorum 11.62
de Mandatis principum 11.75
Mandati vel contra 4.35
de Mandantibus validis 12.25
de Menforibus 12.28
de Metallariis & metallis, & procuratoribus metallorum 11.6
de Metatis & epidemeticis 12
de Metropoli Beryto 11.21
de Militari veste 12.40
de Modo militum quae a iudicibus insiguntur 1.54
de Monopoliis, & conventu negotiorum illicito, vel artificum ergolaborum, necnon balnearum prohibitis, & praeterea illicitis 4.59
de Mulieribus, in quo loco munera sexui congruentia, vel honores agnoscant 10.62
de Mulieribus, quae se propriis servis iunxerunt 9.11
de Muneribus & honoribus non continuandis inter patrem & filium & de interuallis 20.40
de muneribus patrimoniorum 10.41
de Municipibus & originariis 10.38
de Murelegulis & yncariis, & procuratoribus gyncariis, & monetariis, & bastagiariis 11.7
de Mutatione nominis 9.25

N

DE Naturalibus liberis, & matribus eorum, & ex quibus causis iusti efficiantur 5.27
de Naufragiis 11.5
de Nauibus non excusandis 11.5
de Nauiculariis seu nauicularibus publicis species transporantibus, & de tollenda iustitiae auri collatione 11.5
de Nautico senore 4.58
de Nautis Tiberinis 11.26
de Necessariis servis heredibus instituendis vel substituentibus 6.27
Ne Christianum mancipium haereticus vel Indusus vel Paganus habeat, vel possideat, vel circumcidat 1.10
Ne de statu defunctorum post quinquennium querratur 7.21
Ne fideiussores vel mandatores dorum dentur 5.20
Ne filius pro patre, vel pater pro filio emancipato, vel libertus pro patrono, vel servus pro domino conveniantur 4.12
Ne fideus rem quam vendidit, euincat 10.5
Ne fideus vel Respublica procuratorem alicuius patrocini causa in lite praestet 2.12
Negotiatore ne militent 11.35
de Negotiis gestis 2.19
Ne liceat in vna eademque causa tertio pronunciare vel post duas sententias in iudicio, quas definitio praefectorum roborauerit, eas retrahere 7.70
Ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus praestare, vel actiones in se transferre 2.14

Nemini

Titulorum.

Nemini licet signum saluatoris CHRISTI huiusmodi vel in silice, vel in marmore aut sculpere aut pingere 1.8
Ne pro dote mulieris, bona quondam mariti addidit, id est, in solidum dentur 5.22
Ne opere a collatoribus erigantur 10.24
Ne quid oneri publico imponatur 11.41
Ne quis in sua causa iudicet vel ius sibi dicat 3.5
Ne quis liber inuitus auctum reipublice gerere cogatur 11.36
Ne rei dominicae vel temporum venditio temporis praescriptione summoueat 7.38
Ne rei militaris, comitibus vel tribunis laetitia praestentur 1.47
Ne ruiticani ad vllum obsequium deuocentur 11.54
Ne sanctum baptismum iteretur 1.6
Ne sine iussu principis certis iudicibus liceat consistere 9.48
Ne tutor vel curator vestigalia conducat 5.41
Ne vxor pro marito, vel maritus pro vxore, vel mater pro filio conveniantur 4.12
de Nisi aggeribus non rampendis 9.38
Non licet habitatoribus metropolitae loca sua ad extraneum transferre 11.55
de Non numerata pecunia 4.30
de Nouationibus, & delegationibus 8.41
de Noui operis nuntiatione 8.11
de Noxalibus actionibus 3.41
de Nudo iure Quiritium tollendo 7.25
Nulli licere in fraxinis equestribus, sellis, & in baltheis margaritis & smaragdos & hyacinthos accipere: & de artificibus palatinis 11.11
de Numerariis, avaris, & charulariis, & adiutoribus, scriuariis, & exceptoribus sedis excelsae exercitorumque iudicum tam militarium, quam civilium 12.90
de Nunantiis & nerationibus 4.60
de Nuptiis 5.4

O

DE Oblatione votorum 12.49
de Obligationibus & actionibus 4.10
de Obsequiis patrono praestandis 2.45
de Officio civilium iudicum 1.36
de Officio comitis Orientis 1.31
de Officio comitis rerum priuatarum 1.32
de Officio comitis sacrorum largitionum 1.32
de Officio comitis sacri palatii 1.34
de Officio comitis sacri patrimonij 1.35
de Officio diuersorum iudicum 1.48
de Officio eius qui vicem alicuius iudicis vel praesidis obtinet 1.50
de Officio iuridi. Alexandrix 1.57
de Officio magistri militum 2.29
de Officio magistri officiorum 1.31
de Officio militarium iudicum 1.46
de Officio praefecti annonae 1.44
de Officio praefecti Augustalis 1.37
de Officio praefecti praetorio Africae, & de omnibus eiusdem dioceseos statu 1.37
de Officio praefecti praetorio Orientis & Illvrici 1.26
de Officio praefecti vigillum 1.43
de Officio praefecti vrbis 1.28
de Officio Praetorum 1.39
de Officio proconsulis & legati 1.35
de Officio quattoris 1.19
de Officio rectoris prouinciae 1.40
de Officio vicarij 1.38
de Omni agro deserto, & quando steriles fertilibus imponuntur 12.58
de Operis libertorum 6.3
de Operibus publicis 8.12
de Ordine cognitionum 7.19
de Ordine iudiciorum 3.8

P

DE Pactis 2.3
de Pactis conuentis tam super dote, quam su-

per dotatione ante nuptias, & paraphernis 5.26
de Pactis inter emptorem & venditorem compositionis 4.54
de Pactis pignorum, & de lege commissoria in pignoribus rescindenda 8.35
de Paganis & sacrificiis & templis 1.12
de Palatiis & domibus dominicis 1.70
de Palatinis sacrorum largitionum & rerum priuatarum 12.24
de Parcu pignoris, & omni causa 8.19
de Pascuis publicis vel priuatis 11.60
de Patria potestate 8.47
de Patribus qui filios suos ditaxerunt 4.43
de Peculio eius qui libertatem meruit 7.25
de Pedaneis iudicibus 3.7
de Perfidissimatus dignitate 12.35
de Periculo eorum qui pro magistratibus interueniunt 11.34
de Periculo & commodo rei venditae 4.48
de Periculo nominatorum 11.33
de Periculo successorum parentis 10.62
de Periculo tutorum & curatorum 5.38
Per quas personas nobis adhibetur 4.27
de Petitionibus bonorum sublatiis 10.12
de Petitione heredi 3.58
de Pignoratitia actione 4.14
de Pignoriibus & hypothecis 8.14
de Pistoribus 11.1
de Plus petitionibus 3.10
Plus valere quod agitur, quam quod simulatue concipitur 4.22
de Poenis 9.47
Poenis fiscalibus creditores praeferrunt 10.7
de Poena iudicis qui male iudicauit: vel eius qui iudicem vel aduersarium corrumpere curauit 7.49
de Ponderatoribus, & auri illatione 10.70
de Postliminio reuerfis, & redemptis ab hostibus 8.51
de Postumis heredibus instituendis, vel exheredandis vel praeteritis 6.29
de Postulando 2.6
de Potioribus ad munera nominandis 10.69
de Praebendo salario 10.36
de Praediis decurionum sine decreto non alienandis 10.38
de Praediis & aliis rebus minorum sine decreto non alienandis, &c. 5.74
de Praediis & omnibus rebus nauiculariorum 11.2
de Praediis tamiactis, & de his qui ex colonis dominicis aliisque liberarum conditionis procreantur 11.68
de Praefectis praetorio, siue vrbis, & magistris militum in dignitatibus exequendis 11.4
de Praepositis agentum 12.27
de Praepositis laborum 12.18
de Praepositis sacri cubiculi, & de omnibus cubiculariis, & priuilegiis eorum 12.4
de Praescriptione longi temporis decem vel viginti annorum 7.35
de Praescriptione triginta vel quadraginta annorum 7.49
de Praetoribus & honore praeturae, & collatione, & gleba, & folij, & septem solidorum functione sublati 12.2
de Praetorio pignore: & vt in actionibus debitorum missu praetorij pignoris procedat 8.22
de Precario, & Saluiano interdicto 8.9
de Precibus Imperatori offerendis, & de quibus rebus supplicare liceat vel non 1.19
de Primicerio, & secundicerio, & notariis 11.7
de Principilo 12.61
de Principibus agentium in rebus 12.22
de Priuatis carceribus inhihendis 9.5
de Priuilegiis corporatorum vrbis Romae 11.14
de Priuilegiis domus Augustae vel rei priuatae: & quarum collationum excusati habent 11.74

Index

de Privilegio dotis 7.74
de Privilegiis eorum qui in sacro palatio militant 12.29
de Privilegio fisci 7.73
de Privilegiis scholarum 12.30
de Privilegiis vrbis Constantinopolitanae 11.20
de Probationibus 4.19
de Procuratoribus 2.13
de Professoribus & medicis 10.52
de Professoribus qui in vrbe Constantinopolitana docentes, ex l. meruerunt comitium 12.15
De Prohibita sequestratione pecuniae 4.4
Pro quibus causis setui pro premio libertatem accipiunt 7.13
Pro loco 4.37
De Proximis sacrorum scriuinarum, ceterisque qui in sacris scriuitis militant 12.9
Publicae laticiae vel consulum nuntiatores, vel insinuatores constitutionum, & altarum sacrarum vel iudicialium literarum, ex descriptione, vel ab iniuris ne quid accipiant immo dicuntur 12.4

DE Quadriensij prescriptione 7.37
De Quadrimestriis breuiibus 1.42
Quae res exportari non debeant 4.41
Quae res pignori obligari possunt vel non, & quae inter pignus contrahatur 4.17
Quae res venire non possunt, & qui vendere vel emere vetantur 4.40
Quae sit longa consuetudo 8.53
de Quaeestionibus 9.41
de Quaeestionibus, & magistris officiorum, & comitibus sacrarum largitionum, & rei privatae 12.6
Quando ciuili actio criminali praedictet, & an vtraque ab eodem exerceri possit 9.31
Quando decreto opus non est 5.72
Quando dies legati vel fideicommissi cedit 6.53
Quando & quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum: & de modo distributionis eorum 10.34
Quando ex facto tutoris vel curatoris minores aere vel conueniri possunt 5.39
Quando fiscus vel priuatus debitoris sui debitorum exigere possit, vel debeat 4.15
Quando imperator inter pupillos vel viduas, vel alias miserabiles personas cognoscatur: & ne exhibentur 3.14
Quando libellus principi datus, litis contestationem faciat 12.0
Quando liceat ab emptione discedere 4.45
Quando liceat vnicuique sine iudice se vindicare vel publicam deuotionem 3.27
Quando mulier officio tutelae fungi potest 5.35
Quando non petentium partes petentibus accrescant 6.10
Quando prouocare non est necesse 7.64
Quando tutores vel curatores esse desinant 5.60
Quemadmodum ciuilia munera indicuntur 16.42
Quemadmodum testamenta aperiantur, inspiciantur & describantur 6.32
Qui admitti ad bonorum possessionem possunt, & intra quod tempus 6.9
Qui aetate 5.68
Qui aetate vel professione se excusant 10.49
Qui bonis cedere possunt 7.71
Quibus ad conditionem praedictorum fiscalium accedere non licet 11.72
Quibus ad libertatem proclamare non licet: & de rebus eorum qui ad libertatem proclamare non prohibentur 7.18
Quibus ex causis maiores in integrum restituantur 2.54
Quibus muneribus excusentur ij qui post Impletam militiam vel aduocationem per prouincias suis commodis vacantes commorantur, & de privilegiis eorum, & de conductoribus

vedigalium fisci 12.9
De quibus muneribus vel praestationibus nemini liceat se excusare 10.48
Quibus non obicitur longi temporis praescriptio 7.35
Quibus res iudicata non nocet 7.46
Qui dare tutores vel curatores possunt, & qui dari non possunt 5.14
Qui & aduersus quos in integrum restitui non possunt 2.42
Qui legitimam personam standi in iudiciis habeant vel non 3.6
Qui manumittere non possunt, & ne in fraudem creditorum manumittantur 7.11
Qui militare possunt vel non possunt, & de seruis ad militiam vel dignitatem aspirantibus, & ut nemo duplici militia vel dignitate & militia simul utatur 12.34
Qui morbo 5.67
Qui morbo se excusant 10.50
Qui non possunt ad libertatem peruenire 7.12
Qui numero liberorum se excusant 5.66
Qui numero tutelarum 5.69
Qui petant tutores vel curatores 5.31
Qui potiores in pignore habeantur 8.18
Qui pro sua iurisdictione iudices dare dantur possunt 3.4
Qui testamenta facere possunt, vel non 6.22
Quod cum eo qui in aliena potestate est, negotium gestum esse dicatur: vel de peculio, siue quod iussu, aut de in rem verso 4.26
Quomodo & quando iudex sententiam proferre debeat praesentibus partibus, vel vna parte absente 7.43
Quo quisque ordine conueniatur 11.35
Quorum appellationes non recipiuntur 7.65
Quorum bonorum 8.2
Quorum legatorum 8.3

DE Raptu virginum seu viduarum, nec non simulationum 9.15
de Rationibus operum publicorum, & de patribus ciuitatum 2.13
de Rebus alienis non alienandis: & de prohibita rebus alienatione vel hypothecae 4.51
de Rebus creditis: & iureiurando 4.7
de Receptis arbitris 2.50
de Reis postulatis 10.58
de Re iudicata 7.52
de Rei vindicatione 3.32
de Rei uxoris adione in ex stipulatu actionem transfusa, & de natura dotibus praestita 5.13
de Relationibus 7.61
de Religiosis & sumptibus funerum 3.44
Rem alienam gerentibus non interdici rerum suarum alienatione 4.52
de Re militari 12.36
de Remissionis pignoris 8.16
de Repudianda bonorum possessione 6.10
de Repudianda vel abstinenda hereditate 6.31
de Repudiis & iudicio de moribus sublato 5.17
de Reputationibus quae sunt in iudicio in integrum restitutionis 2.42
de Requirendis reis 9.40
Rerum amotarum 5.21
de Rerum permutatione & praescriptis verbis 4.64
de Rescindenda venditione 2.26
Res inter alios acta vel iudicata, aliis non nocere 7.60
de Restitutionibus militum & eorum qui reipublicae causa absunt 2.59
de Reuocandis donationibus 8.56
de Reuocandis his quae in fraudem creditorum alienata sunt 7.72

DE SACROSANCTIS ECCLESIIIS, & DE REBUS & PRIUILEGIIS CARUM 1.2

DE SACROSANCTIS ECCLESIIIS, & DE REBUS & PRIUILEGIIS CARUM 1.2

Titulorum.

De Salgamo hospitibus non praestando 12.42
de Satisfacendo 2.57
de Secundis nuptiis 5.9
de Seditionibus, & de his qui plebem contra rempublicam audent colligere 9.30
de Senatusconsultis 1.16
de Senatusconsulto Claudiano tollendo 7.24
de Senatus aduersus fiscum latens: & actandis 10.9
de Sententiis & interjectionibus omnium iudicum 7.45
de Sententiis ex periculo recitandis 7.44
de Sententiis passis & restitutis 9.51
de Sententiis praefectorum praetorio 7.42
de Sententiis quae pro eo quod libere profertur 7.47
de Sententiis quae sine certa quantitate profertur 7.46
Sententiam rescindi non posse 7.50
de Sepulchro violato 9.19
de Seruitutibus & aqua 3.14
de Seruis fugitiuis, & libertis, mancipiisque ciuitatum, artificibus, & ad diuersa opera deputatis & ad rem priuata vel dominicam pertinentibus 6.9
de Seruo pignori dato manumisso 7.2
de Seruis reipublicae manumittendis 7.9
Si aduersus creditorem 2.38
Si aduersus creditorem praescriptio opponitur 7.36
Si aduersus delictum 2.35
Si aduersus donationem 2.30
Si aduersus dotem 2.34
Si aduersus fiscum 2.37
Si aduersus libertatem 2.31
Si aduersus rem iudicatam restitutio postuletur 1.27
Si aduersus solutionem a tutore vel a se factam 2.33
Si aduersus satisfactionem vel diuisionem in integrum minor restitui velit 2.32
Si aduersus venditionem 2.28
Si aduersus venditionem pignorum 2.29
Si aduersus vscapionem 2.36
Si aliena res pignori data sit 8.16
Si a non competente iudice iudic. esse dicatur 7.48
Si antiquior creditor pignus vendiderit 8.20
Si certum petatur 4.2
Si communis res pignori data sit 8.21
Si contra ius vel utilitatem publicam, vel per mendacium fuerit aliquid postulatum vel impetratum 1.22
Si contra matris voluntatem tutor datus sit 5.47
Si curialis relictus ciuitate sua habitare maluerit 10.37
Si de momentanea possessione fuerit appellatum 7.69
Si dos constante matrimonio soluta fuerit 5.19
Si ex falsis instrumentis vel testimoniis iudicatum sit 7.58
Si ex pluribus tutoribus vel curatoribus omnes vel vnus agere pro minore vel conuenti possint 5.30
Si in causa iudicati pignus captum sit 8.23
Si in communi eademque causa in integrum restitutio postuletur 2.26
Si ite fraudem patroni a libertis alienatio facta sit 6.5
De Silentariis & decurionibus eorum 12.16
Si liberalitatis imperialis socius sine herede decederit 10.14
Si maior factus alienationem facta sine decreto ratam habuerit 5.74
Si maior factus ratam habuerit 2.45
Si mancipium ita fuerit alienatum, ut manumittatur, vel contra 5.7
Si mancipium ita venierit ne prostituatur 4.56

Si mater indemnitatem promissit 1.44
Si minor ab hereditate se abstinat 2.39
Si minor se maiorem dixerit, vel maior probatus fuerit 1.42
Si sine censu vel reliquis fundum comparari non possit 4.47
Si non a competente iudice iudicatum esse dicatur 7.48
Si nuptiae ex rescripto petantur 5.8
Si omnia sit causa testamenti 6.36
Si pendente appellatione mors interuenierit 7.66
Si per vim vel alio modo absentis turbata sit possessio 8.5
Si pignoris conuentionem numeratio pecuniae facta non sit 8.33
Si pignus pignori datum sit 8.24
Si prius vna sententia condemnati suat 7.55
Si post creationem quis decellerit 10.62
Si propter inimicitias creatio facta sit 10.66
Si propter publicas pensiones venditio fuerit celebrata 4.46
Si quacunque praedictis potestate, vel ad eum pertinentes ad suppositarum iurisdictioni suae aspirare tentauerint nuptias 5.7
Si quis aliquem testari prohibuerit, vel coegerit 6.34
Si quis alteri vel sibi sub alterius nomine, vel aliena pecunia emerit 4.50
Si quis eam cuius tutor fuerit, corruperit 9.10
Si quis ignorans rem minibus esse, sine decreto comparauerit 5.73
Si quis imperatori maledixerit 9.7
Si rector prouinciae, vel ad eum pertinentes sponsalitia dederint 5.4
Si reus vel accusator mortuus fuerit 9.6
Si scriptus in integrum restitutio postuletur 1.44
Si secundo nupserit mulier, cui maritus usufructum reliquit 5.10
Si seruus aut libertus ad decurionatum aspirauerit 10.32
Si seruus exportandus veniat 4.55
Si seruus extero se emi, mandauerit 4.36
Si tutor vel curator falsis allegationibus excusatus sit 5.65
Si tutor vel curator interuenierit 2.25
Si tutor vel curator non gesserit 5.55
Si tutor vel curator reipublicae causa aberit 5.64
Si vendito pignore agatur 8.30
Si vnus ex pluribus appellauerit 7.68
Si vnus ex pluribus heredibus creditoris vel debitoris partem suam debiti soluerit vel acceperit 8.32
Si vt omisam hereditatem vel honorum possessionem, vel quid aliud acquirat 1.40
de Solutionibus & liberationibus 8.43
de Solutionibus & liberationibus debitorum ciuilitatum 11.39
Solutio matrimonii quemadmodum dos petatur 5.18
de Spectaculis & scenis, & lenonibus 11.46
de Sponsalibus & artis sponsalitiis, & proxeneticis 5.1
de Sporulis & sumptibus in quibus iudiciis faciendis, & de executoribus litium 3.2
de Statuis & imaginibus 1.24
de Stratoribus 12.25
de Studiis liberalibus vrbis Romae, & Constantinopolitanae 11.18
de Suaris & susceptoribus vrbis, & ceteris corporatis 11.10
de Successorio edicto 6.16
de Suffragio 4.3
de Suis & legitimis liberis & ex filia nepotibus ab intestato venientibus 6.55
de Summa religiose, & fide catholica, & vt nemo

de Summa religiose, & fide catholica, & vt nemo

de Summa religiose, & fide catholica, & vt nemo

de Summa religiose, & fide catholica, & vt nemo

de Summa religiose, & fide catholica, & vt nemo

Index

de ea publicè contendere audeat 1.1
Sumptus iniuncti muneris ad omnes collegas pertinere 11.37
de sumptuum recuperatione 10.67
de Supercractionibus 10.20
de Superindicto 10.17
de Susceptoribus, præpositis, & arcais 10.70
de Suspectis tutoribus vel curatoribus 5.43
T
DE Tabulariis, scribis, logographis, & cesarijallibus 10.69
de Tabulis exhibendis 8.7
de Temporibus & reparacionibus appellationum seu consultationum 7.67
de Temporibus in integrum restitutionis tam minorum & aliarum personarum quæ scilicet possunt, quam etiam heredum eorum 2.53
de Testamentaria manumissione 7.2
de Testamentaria tunc 5.28
de Testamentis, & quemadmodum testamenta ordinantur 6.21
de Testamento militis 6.21
de Testibus 10.20
de Thelauris 10.15
de Tractoribus & statoribus 12.32
de Transactionibus 2.4
de Tutoribus vel curatoribus illustrum vel clarissimarum personarum 5.33
de Tutore vel curatore qui satis non dedit 12.44
de Tyronibus 12.44
V
DE Vacatione publici muneris 10.45
Vbi causæ fiscales, vel diuinæ domus hominum que eius agantur 3.26
Vbi causa status agi debeat 3.22
Vbi conueniatur qui certo loco dare promisit 3.3
Vbi de criminibus agi oporteat 3.15
Vbi de hereditate agatur, vel vbi heredes scripti in possessionem mixti postulare debeant 3.29
Vbi de possessione agi oporteat 3.16
Vbi de rationibus tam publicis quam priuatis agi oporteat 3.21
Vbi & apud quem cognitio in integrum restitutionis agenda sit 2.47
Vbi fideicommissum peti oporteat 3.17
Vbi in rem actio exerceri debeat 3.19
Vbi petantur tutores vel curatores 5.32
Vbi pupilli educari debeant 5.49
Vbi quis de curiali vel cohortali aliaue conditione conueniatur 3.23
Vbi senatores vel clarissimi ciuilibus vel criminaliter conueniantur 3.24
de Vestigialibus & commissis 4.61
de Vestigialia noua institui non posse 4.62
de Venatione ferarum 11.44
de Venditione rerum fiscalium cum priuatis communium 10.4
de Verborum & rerum significatione 6.32
de Vestibus holobris & auratis, & de intinctione sacri muricis 11.8

de Veteranis 12.47
de Vetere iure enucleando, & de auctoritate iurisperitorum, qui in Digestis referuntur 1.17
de Veteris nomenclature potestate 11.30
de Vi bonorum raptorum 9.33
de Vindicta libertate, & apud concillium manumissionis 7.1
Vnde legitur, & vnde cognati 6.15
Vnde liberi 6.4
Vnde vi 8.4
Vnde vir & vxor 6.18
de Vscupacione pro donato 7.27
de Vscupacione pro dote 7.28
de Vscupacione pro emptore, vel transactione 7.26
de Vscupacione pro herede 7.29
de Vscupacione transformanda, & de sublata differentia rerum mancipi, & nec mancipi 7.31
de Vscupacione & habitatione, & ministerio seruorum 3.13
de Vsuris 4.32
de Vsuris & fructibus legatorum, seu fideicommissorum 6.47
de Vsuris rei iudic. 7.54
de Vsuris pupillaribus 5.56
Vt actiones ab herede & contra heredes incipiant 4.18
Vt armorum usus incipio principe interdicitur sit 11.46
Vt causæ post pubertatem adsit tutor 5.42
Vt dignitarum ordo seruetur 12.2
Vt in possessionem legatorum vel fideicommissorum seruandorum causa mittatur, & quando satisfdari debeat 6.54
Vt intra certum tempus criminalis questio terminetur 9.44
Vt possidetis 2.8
Vt licet pendente, vel post prouocationem, aut desinitiam sententiam nulli liceat Imperatori supplicare 1.22
Vt nemini liceat in emptione specierum, se excusare, & de munere sitocomiz 10.27
Vt nemini liceat sine iudicis auctoritate signa rebus imponere alienis 2.17
Vt nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos, vel viros eorum 11.55
Vt nemo iniustus agere vel accusare cogatur 3.7
Vt nemo priuatus titulos prædij suis vel alienis imponat, vel vela regia suspendat 2.16
Vt nullus ex vicaneis pro alienis vicaneorum debitis teneatur 11.56
Vt nulli patris sue administratio sine speciali permissu principis permittatur 1.47
Vt omnes iudices tam ciuiles quam militares post administrationem depositam quinquaginta dies in ciuitatibus vel certis locis permaneant 1.49
Vt que defuncti aduocatis partium, iudex suppleat 11.2
de Vxoribus militum, & eorum qui Reipublicæ causa absunt. 2.53

FINIS

INDEX

INDEX CONSTITUTIONVM NOVELLARVM DOMINI IUSTINIANI SACRATISSIMI Principis, necnon quarundam Iustini & Tiberij principum, quæ eidem volumini insertæ fuerunt, eo ordine quo apud veterem interpretem Latinum partim iam antea vulgatarum & impressum, partim nunc primum vulgandum & excudendum collocatæ sunt.

COLLATIO PRIMA.
De hereditibus & Falcidia, si heredes soluere legata noluerint 1
De non eligendo secundum nubentes mulieres, & alienatione, & luctu antenuptialis donationis, & de suo cessionibus earum filijs suis 2
Vt determinatus sit numerus clericorum sanctiss. maioris ecclesie, &c. 3
De fideiussoribus & mandatoribus solutionibus 4
De monachis 5
Quomodo oporteat episcopos & reliquos clericos ad ordinationem adduci, &c. 6

COLLATIO II.
De non alienandis aut permutandis ecclesiasticis rebus immobilibus, aut in specialem hypothecam dandis, &c. 7
Vt iudices sine quoquoq. suffragio fiant 8
Vt etiam ecclesia Romana centum annorum gaudeat exæscriptione 9
De referendaris palatii 10
De priuilegijs archiepiscopi, primæ Iustinianæ, &c. 11
De incestis & nefariis nuptijs 12
De prætoribus populi 13

COLLATIO III.
De lenonibus 14
De defensoribus ciuitatum 15
De mensura ordinandorum clericorum 16
De mandatis principis 17
De oriente & semisse, & successione filiorum & nepotum naturalium vel collationibus alijs, &c. 18
De filijs ante dotalia instrumenta natis 19
De administrandis officijs in sacris appellationibus 20
De Armeis 21

COLLATIO IIII.
De naptijs 22
De appellationibus, & intra quæ tempora debeat appellari 23
De præfide Pisdie 24
De præfide Lycaonie 25
De præfide Thracie 26
De comite Isaurie 27
De moderatore Helenopontis 28
De præfide Panhagonie 29
De proconsule Cappadocie 30
De descriptione quatuor præfidum Armenie 31
Ne quis mutuum dans agricolæ terram eius teneat, &c. 32
De his qui mutuum dant agricolis 33
Ne quis quod agricolæ mutuum pecuniam dedit, &c. 34
De adiutoribus Quæstoris 35
De successoribus eorum qui in Africa degunt 36
De ecclesijs constitutis in Africa 37
De decurionibus & filijs eorum 38
De restitutionibus, & ea quæ parit undecimo mensis post viri mortem 39
Vt ecclesia sanctæ resurrectionis alienare possit adificia secundum ipsam sui ciuitatem. 40
De quæstoribus, id est Præfide Insularum 41

De depositione Authimi & Severi, & Petri, &c. 42
De officijs sacre tabernis Constantinopolitanæ urbis & de mille tantum & centum officijs, &c. 43
De tabellionibus, & vt protocolia dimittant in chartis 44
Ne Iudei, Samaritani, & hæretici per causam religionis & cultus sui curiali fortuna liberentur 45

COLLATIO V.
De ecclesiasticarum rerum immobilium alienatione & solutione 46
Vt proponatur nomen Imperatoris documentis, & vt Latinis literis apertius tempora inscribantur 47
De iurcurando a moriente præfide propter mentis suæ substanciam 48
De his qui ingrediuntur ad appellationem, & quando per scripturam, &c. 49
Constitutio ad Bonum quæstorem exercitus ordinat appellationes, &c. 50
Scenicas non solum si fideiussores præsentent, sed etiam si iurcurandum dederint, &c. 51
Vt non fiant pignorationes pro alijs personis, & vt sicut principum donationes, &c. 52
De exhibendis & introducendis rebus, & vt hijs qui conueniuntur post vicissimum diem, &c. 53
Constitutionem quæ ex adscriptio & liberatio libero esse vulgata non sit, ante, &c. 54
Vt de cetero commutationes ecclesiasticarum rerum non fiant, &c. 55
Vt ea quæ vocantur insinuationa super clericis, in maiore quæ ecclesia dantur, &c. 56
Vt clerici qui recedunt, alijs pro eis subrogati, &c. 57
Vt in priuatis domibus sacra mysteria non fiant, &c. 58
De debita impensa in exsequijs defunctorum 59
Vt defuncti seu funera eorum non iniuriuntur a creditoribus & vt consilij, &c. 60
Vt immobilia antenuptialis donationis, neque hypothecæ dantur, neque omnino alienentur, &c. 61
De ordine Senatorum & consultationibus 62
De noui operis nunciatione maritimi aspectus 63
De hortulanis Constantinopolitanæ ciuitatis 64
Vt terræ, vel domus vel vineæ sanctiss. ecclesie Myrsæ in redemptionem captiuorum, &c. 65
Vt factæ nouæ constitutiones post insinuationem eorum post duos menses, &c. 66
Vt nullus fabricet oratorij domos præter voluntatem episcopi, & vt deputet prius, &c. 67
Vt constitutio sacrorum Imperatoris, de successionebus nuptialium lucrorum, quæ apud, &c. 68
Vt omnes obediunt iudicibus prouinciarum, & in criminalibus, &c. 69
Vt ordinariæ præfecturæ vrbani & Prætorianæ duc & præfecturæ quæ in in cingulo, &c. 70
Vt illustribus & qui super eam dignitatem sunt, &c. 71

COLLATIO VI.
Vt hi qui obligatas se habent perhibent res maritimarum, aut obligati sunt eis, &c. 72
De instrumentorum sacre & fidei, & primarum 73

Index

de deposito & muluo, &c. 73
Quibus modis naturales filij efficiantur legitimi & iuri, supra illos modos, &c. 74
De appellationibus Sictiæ 75
Hæc constitutio interpretatur priorem constitutionem De his qui ingrediuntur monasterium, &c. 76
Vt non luxurientur homines contra naturam, nec iurent per capillos Dei, &c. 77
Vt liberi de cetero aereo non indigeant annullo, & vt pristinis restituatur natalibus, &c. 78
Apud quos oporteat causam dicere monacho, & asseritas 79
De quæstione 80
Constitutio quæ dignitatibus & episcopatu filium liberat patria potestate 81
De iudicibus, & nullatenus cum iureiurando eligatur aliquis iudex, quod permaneat ei, &c. 82
Vt clerici apud proprios episcopos primum conueniantur, & post hoc apud cives iudices 83
De consanguineis & veterinis fratribus 84
De armis 85
Vt differentes iudices audire interpellantium allegationes, cogantur ab episcopis hoc agere, &c. 86
De mortis causa donationibus curialium 87
De deposito & denuntiationibus inquilinorum, & de suspendenda administratione panum 88

COLLATIO VII.

Quibus modis naturales efficiantur sui & de eorum ex testamento si se ab intestato successione 89
De testibus 90
Vt exactione Intestante dotis primæ & secundæ viro ad secunda vota nigranti præonatur vxor prima, &c. 91
De inmensis donationibus in filios factis 92
De appellationibus, vt si mota apud appellationis iudicem, &c. 93
Vt siq; prohibitione matres debitorum, & creditricum tutelam gerant minorum, &c. 94
De administratoribus 95
De executoribus, & de his qui conueniuntur & reconueniuntur 96
De æqualitate dotis, & propter nuptias donationis, & augmento dotis, &c. 97
Neque virum quod ex dote est, neque mulierem ex spoualitate largitate iure suum proprium habere, &c. 98
De reis promittendi 99

COLLATIO VIII.

De tempore non soluz pecunie super dote 100
De donationibus à curialibus factis, siue ab intestato, vel testamento eorum successoribus 101
De moderatore Arabiz 102
De præconsule Palæstinæ 103
De prætoribus Siciliæ 104
De Consulibus 105
De vltis nauticis 106
De testamentis imperfectis à parentibus in filios factis, & de diuisione rerum, &c. 107
De restitutionibus 108
De priuilegiis dotis hereticæ mulieribus non præstantibus 109
De nauticis vltis 110
Hæc constitutio innouat constitutionem quæ præscriptionem centum annorum locis venerabilibus dederat 111
De litigiosis, & de decima parte litis ab auctore præstantia 112
In medio litis nota fieri sacras formas aut sacras iustiones, sed secundum antiquas leges generales lites decidi 113
Vt diuina iustiones subscriptione habeant gloriosissimi quæstoris 114
Vt eum de appellatione cognoscitur, secundum illas leges debeat iudicari, quæ tempore lætæ festinæ

& suggestionis optinebant 115
Vt neque miles neque sacerdos obseruetur domus priuatæ, aut possessio rlicius 116
Vt liceat matri & auiæ & aliis parentibus post legitimam partem liberis detestari, &c. 117

COLLATIO IX.

De heredibus ab intestato venientibus, & de adgnatorum iure sublato 118
Vt spoualitate largitas specialis sit contractus & de diuersis capitulis 119
De alienatione & emphyteusi, & locatione, & hypothecis, & aliis diuersis contractibus, &c. 120
Vt particulares vsurarum solutiones in duplum computentur 121
Edictum piensissimi domini nostri Iustiniani, de formula artificum 122
De sanctis episcopis, & Deo amabilibus & reuerendis sanctis clericis & monachis 123
Vt litigantes iurent in exordio litis quia neque promiserunt dare iudicibus, neque dabunt, & de spoualibus, &c. 124
Vt iudices non expectent sacras iustiones sed quæ videntur eis dicere 125
Exemplum sacre forme de appellationibus 126
Vt fratrum filij succedant peteræ hereditati ad imitationem fratrum eam ascendentibus extantibus, & vt mulieres, &c. 127
De collatoribus & aliis capitulis 128
De Samaritis 129
Quomodo oporteat milites transitum in ciuitatibus facere, & de introitu 130
De ecclesiasticis titulis & priuilegiis, aliisque capitulis 131
De interditiis collegiis hereticorum 132
Quomodo oporteat monachos viuere 133
Vt nulli iudicem liceat habere loci seruatorum, nisi certis ex causis diuina concesserit iussu 134
Ne quis cogatur bonis cedere 135
De argentarioum contractibus 136
De ordinatione episcoporum & clericorum 137
Interpretatio quomodo quæ duplum excedunt vsuræ, non præstantur 138
Indulgentia illicite contractuum nuptiarum 139
Vt consensu matrimonium solui possit 140
Edictum de his qui luxuriantur contra naturam 141
De his qui eunuchos faciunt 142
De muliere raptui passa 143
De Samaritis 144
Vt de cetero nullam licentiam habeat dux aut Biocolyta, &c. 145
Vt liceat Hebræis secundum formam hic traditam sacras literas scripturas Latine, &c. 146
De reliquis publicis non exigendis, & de discussione diuersarum actionum 147
De indulgentia tributarium reliquorum 148
Vt Deo amantissimi episcopi cum prouinciarum indigent, &c. 149
De ea quæ raptori suo nubit 150
Ne decurio aut cohortalis, &c. 151
Ne sacre forme quæ de causis procedant publicis, aliter robur accipiant, &c. 152
De infantibus expostis 153
De his qui in Ostroña illicite contrahunt nuptias 154
Vt matres etiam tutelæ rationibus obnoxie sint 155
De prole partienda inter rusticos 156
De rusticis qui in alienis prædijs nuptias contrahunt 157
Vt de liberandi ius etiam ad impubes tranmittat 158
Vt restitutiones fideicommissi vsque ad vnum gradum consistant 159
Exemplum sacre pragmatice forme de vsuris 160
De prouinciarum prædijs 161

Titulorum.

Sacra forma transmissa Dominico gloriosiss. præf. 162
De diuersis capitulis 163
De releuacione tributorum publicorum 164
De heredibus 165
Generalis forma de prospectu in mare, &c. 165
Forma Præfectorum, prima, & præf. de ad-

icationibus, &c. 166
Forma PP. vicefima quarta, & præf. de r. & præf. de r. &c. 167
Forma PP. secunda, & præf. de r. & præf. de r. &c. 168
i. de hominibus qui eidem domino subiecta prædia possident 168

Ergo centum sexaginta octo Iustiniani Nouellas nec plures nec pauciores numerari conseruauit omnes. Sed Mathaus Monachus præfatione collectionis constitutionum ecclesiasticarum Græc. disertè scripsit Iustinianum centum & septuaginta constitutiones condidisse, unde constat duas adhuc desiderari, & amittam præterque superius relata non esse, ut Iustiniani. Item Iulianus in epitome ait vltimam Nouellam sic esse, quam iam videret confectam.

INDEX NOVELLARVM CONSTITVTIONVM SECVNDVM LITERARVM ordinem, prout vulgo allegantur ex editione vetere.

Primus numerus collationem, alter titulum, postremus constitutionem demonstrat.

A Diutoribus quæstoris 4.14.35
Administrantibus officia in sacris appellationibus 3.7.20
Administratoribus 7.7.95
Æqualitate dotis & propter nuptias donationis, & augmento dotis, &c. 7.9.97
Alienatione & emphyteusi, & locatione, & hypothecis & aliis diuersis contractibus, &c. 9.3.120
Appellationibus ad quemam remittantur, si res ob quam appellatio instituitur non supra auri libras decem valeat. 4. autistulum 3
Appellationibus, & intra quæ tempora debeat appellari 4.2.23
Appellationibus Siciliæ 6.4.75
Appellationibus, vt si mota apud appellationis iudicem, &c. 7.5.93
Apud quos oporteat causam dicere monachos & asseritas 6.8.79
Argentarioum contractibus 9.19.136
Armenis 3.8.21
Arabis 6.14.85
C Collatoribus & aliis capitulis 9.11.128
Comite Isauriz 4.9.27
Consanguineis & veterinis fratribus 6.13.24
Constitutio ad Bonum quæstorem exercituum ordinat appellationes à quinque prouinciis, Caria, & Cypro, & Cycladibus, &c. 5.5.50
Constitutionem quæ adscriptio & libera natus, liberos esse vult, non iis qui ante, &c. 5.9.54
Constitutio quæ dignitatibus & episcopatu filium liberat patria potestate 6.10.81
Consulibus 8.6.105
D Ebria impensa in exequiis defunctorum 51.4.59
Decurionibus & filiis eorum 4.17.38
Defensoribus ciuitatum 3.2.15
Depositione Anthimi & Seueri, & Petri, &c. 4.21.42
Deposito & denuntiationibus inquilinorum, & de suspendenda administratione panum 6.17.82

Descriptione quatuor præfidum Armeniz 4.16.37
Donationibus à curialibus factis, siue ab intestato, vel testamento eorum successoribus 8.2.101
E A quæ raptori suo nubit 9.32.150
Ecclesiasticarum rerum Immobiliu aligacione & solutione 5.1.46
Ecclesiasticis titulis & priuilegiis, aliisque capitulis 9.14.137
Ecclesiis constitutis in Africa 4.16.37
Edictum de his qui luxuriantur contra naturam 9.23.141
Edictum piensissimi Domini nostri Iustiniani, de formula artificum 9.12.122
Exemplum sacre forme de appellationibus 9.9.126
Exemplum sacre pragmatice forme de vsuris 9.42.160
Executoribus, & de his qui conueniuntur & reconueniuntur 7.8.96
Exhibendis & introducendis reis, & vt hi, qui conueniuntur post vicefimum diem, &c. 5.8.53
F Ideiustoribus & mandatoribus, & solutionibus 1.4.4
Filiis ante dotalia instrumenta natis 3.16.19
Forma præfectorum prima, & præf. de ad- 9.42.166
fectionibus, &c.
Forma PP. secunda, & præf. de r. & præf. de r. &c. 9.50.168
Forma PP. vicefima quarta, & præf. de r. & præf. de r. &c. 9.49.197
G Generalis forma de prospectu in mare, scripta Dominico, &c. 9.47.165
H Hæc constitutio innouat constitutionem, quæ præscriptionem centum annorum locis venerabilibus dederat 8.12.17
Hæc constitutio interpretatur priorem constitutionem. De his qui ingrediuntur monasterium, &c. 6.5.76
Hereditibus 9.46.164
Hereditibus ab intestato venientibus, & de adgnatorum iure sublato 9.11.112

Index

Hereditibus & Falcidia 1.2.1
Hic qui Eunuchos faciunt 9.24.141
Hic qui ingrediuntur ad appellationem & quando per scripturam manus proprias, &c. 5.4.49
Hic qui in Ofroena illicitas contrahunt nuptias 9.36.154
Hic qui mutuum dant agricolis 4.12.31
Hortulanis Constantinopolitanae ciuitatis 5.19.64
I
Immensis donationibus in filios factis 7.4.92
Incestus & nefarius nuptii 1.7.12
Indulgentia illicitae contractuum nuptiarum 9.27.139
Indulgentia reliquorum publicorum 9.10.143
Infantibus expositis 9.15.153
In medio litis non fieri factas formas, aut factas iustitias, sed secundum antiquas leges generales lites decidi 8.14.113
Instrumentorum cautela & fide, & primum de depositis & mutuis, &c. 16.2.73
Interdictis collegiis haereticorum 9.15.122
Interpretatio quomodo quae duplici excedunt usum non praebentur 9.11.138
Iudicibus, & ut nullatenus cum iureiurando eligantur aliqui iudex, quod permaneat ei, &c. 6.11.82
Iureiurando a moriente praestito propter mensuram suam sustinere 5.1.48
Iustitiam quod praestatur ab his qui administrationes accipiunt 2.3
L
Lenonibus 3.1.14
Litiuosis, & de decima parte litis ab aetate praestanda 8.13.112
M
Andatis principum 3.4.17
Mensura ordinandorum clericorum 3.3.6
Moderatore Arabiae 8.3.102
Moderatore Helenoponti 4.7.28
Monachis 1.5.5
Moris causa donationibus curialium 6.16.27
Muliere rapta passam 9.25.113
N
Nauticis vsuris 8.11.160
Ne decurio aut cohortalis, &c. 9.53.151
Ne iudex, Samaritani & haeretici per causam religionis & cultus sui curiali fortuna liberentur 4.24.45
Neque virum, quod ex dote est, neque mulierem ex sponsalitia largitate lucrum proprium habere, &c. 9.10.93
Ne quis cognatur bonis cedere 9.18.133
Ne quis mutuum dans agricolae, tetram eius reiciat, &c. 4.11.32
Ne quis quod agricolae mutuum pecuniam dedit, &c. 4.13.14
Ne sacra forma quae de causis procedunt publicis aliter robur accipiant, quam gloriosae praefectorum, &c. 9.34.152
Non alienandis aut permutandis ecclesiasticis rebus immobilibus, aut in spacialem hypothecam dandis, &c. 2.1.7
Non eligendo secundum nubentes mulieres, & alienatione, & lucro antenuptialis donationis, & de successione earum filii suis 1.2.2
Noni operis nuntiatione maritimi aspectus 5.18.63
Nuptiis 4.1.22
O
Officinis siue tabernis Constantinopolitanae urbis, & ut mille tantum & communi officinae, &c. 4.27.43
Ordinatione episcoporum & clericorum 9.20.127
Ordine Senatorum, & consultationibus 5.17.62
P
Praeside Pisidiae 4.3.24
Praetore Lyconiae 4.4.25
Praetore Paphlagoniae 4.8.19
Praetoribus populi 2.8.13
Praetore Siciliae 8.5.104

Praetore Thraciae 4.5.26
Privilegiis archiepiscopi primae Iustinianae, &c. 2.6.11
Privilegiis dotis haereticis mulieribus non praestandis 8.10.119
Proconsule Cappadociae 4.9.10
Proconsule Palaestinae 8.4.103
Prole partienda inter rusticos 9.18.156
Prouinciarum praesidibus 9.43.161
Q
Vestore 6.9.30
Quaestoribus, id est Praefectis insularum 4.10.41
Quibus modis naturales efficiantur sui, & de eorum ex testamento sine ab intestato successione 7.1.29
Quibus modis naturales filii efficiantur legitimi & sui, supra illos modos, &c. 6.3.74
Quomodo oporteat episcopos & reliquos clericos ad ordinationem adduci, &c. 1.6.6
Quomodo oporteat milites transfusi in ciuitatibus facere, & de introitu 6.13.150
Quomodo oporteat monachos viuere 9.16.133
R
Referendariis palatii 7.5.10
Reis promittendi 7.11.99
Releuatione tributorum publicorum 9.45.163
Reliquis publicis non exigendis, & de dispensatione diuersarum actionum 9.29.147
Restitutionibus, & ea quae parit vndecimo mense post viri mortem 4.18.29
Restitutionibus 2.9.102
Rusticis qui in alienis praediis nuptias contrahunt 9.39.157
S
Sacra forma transmissa dominico gloriosae praefecto, de diuersis capitulis 9.44.162
Samaritanis 9.12.119
Samaritanis 9.16.143
Sanctiss. episcopis, & Deo amabilibus & reuerendis in his Clericis & Monachis 9.6.122
Scenicas non solum si fidei iustores praesentis, sed etiam si iusurandum dant, &c. 5.6.51
Successoribus eorum qui in Africa degunt 4.15.36
T
Tabellionibus, & ut protocola dimittant in chartis 4.23.44
Tempore non solum pecuniae super dote 8.1.100
Testamentis imperfectis a parentibus in filios factis, & de diuisione rerum, &c. 8.2.107
Testibus 7.2.59
Trijente & senisse, & successione filiorum & nepotum, naturalium, vel collationibus aut, &c. 3.5.18
V
Vsuris nauticis 8.7.106
Vsuris supra duplum non computandis 9.21.138
Vt ab illustribus & qui super eam dignitatem sunt, omnimodo super pecuniariis, &c. 5.26.71
Vt clerici apud proprios episcopos primum conueniantur, & post hoc apud ciuiles iudices 6.12.33
Vt clerici qui recedunt, aliis pro eis subrogatis, praebent subrogatis emolumenta, &c. 5.12.57
Vt consensu matrimonium solui possit 9.21.140
Vt constitutio Iulianae Imperatoris, de successione nuptialium lucrorum, quae apud dicitur, &c. 5.3.63
Vt cum de appellatione cognoscitur, secundum illas leges debeat iudicari, quae tempore late sententiae & suggestionis obtinebant, &c. 8.13.115
Vt de cetero commutationes ecclesiasticarum rerum non fidei fiant, &c. 5.18.55
Vt de cetero nullam licentiam habeat dux aut Bicolyma Lydiae & Lyconiae in Phrygiam viamque & Pisidiam aduenire 9.27.145
Vt defuncti seu funera eorum non iniuriuntur a creditoribus, & ut consiliarij, &c. 5.15.60

Titulorum.

Vt liberandi suscipiantur ad impuberes transmittantur 9.40.158
Vt Dei amantissimi episcopi cum prouinciarum indigenis, &c. 9.31.149
Vt determinatus sit numerus clericorum sanctiss. maioris ecclesiae, &c. 1.3.11
Vt differentes iudices audire interpellantium allegationes cogantur ab episcopis hoc agere, & ut quando in suspicionem, &c. 6.15.36
Vt diuinae iussiones subscriptione habeant gloriosissimi quaestoris 8.15.114
Vt ea quae vocantur insinuationes super clericis, in maiore quidem ecclesia dentur, &c. 5.11.56
Vt ecclesia sanctae resurrectionis alienare possit edificia secundum ipsam sita ciuitatem 4.19.40
Vt etiam ecclesia Romana centum annorum gaudeat praescriptione 2.4.9
Vt exactione instante dotis primae & secundae, viro ad secunda vota migranti praeparatur vxor prima, &c. 7.3.91
Vt factae nouae constitutiones post insinuationem eorum post duos menses valeant. Parciat autem, &c. 5.21.66
Vt fratrum filij succedant paternae hereditati, ad imitationem fratrum, etiam ascendentibus extantibus, & ut mulieres, &c. 9.10.101
Vt hi qui obligatas se habere prohibent res minorum, aut obligati sunt eis, &c. 6.1.72
Vt immobilia antenuptialis donationis neque hypothecae dentur, neque omnino alienentur, &c. 5.16.61
Vt in priuatis domibus sacra mysteria non fiant 5.13.58
Vt iudices non expectent sacras iussiones, sed quae videntur eis decernant 9.8.125
Vt iudices sine quoquo suffragio fiant 2.2.8
Vt liberi de cetero auro non indigeant annulo, & ut pristinis restituantur natalibus, &c. 6.7.78
Vt liceat Hebraeis secundum formam huius traditam sacras scripturas Latine vel Graece, vel alia lingua, &c. 9.28.146
Vt liceat matri & auis, & aliis parentibus, post legitimam partem liberis derelictam, &c. 2.11.7
Vt litigantes iurent in exordio litis, quia neque promiserunt dare iudicibus, neque dabunt, & de sportulis, &c. 9.7.124
Vt matres etiam tutelae rationibus obnoxiae sint 9.37.155
Vt neque miles neque foederatus obsecratur domui priuatae, aut possessioni alicuius 2.17.136
Vt non fiant pignorationes pro aliis personis, & ut sicut principum donationes, &c. 5.7.52
Vt non liberentur curiali fortuna iudici nec Samaritani aut haeretici occasione eorum religionis, &c. 4.24.45
Vt non luxurentur homines contra naturam, nec iurent per capillos Dei, &c. 6.6.77
Vt nullus fabricet oratorij domos praeter voluntatem episcopi, & ut deputer prius, &c. 5.21.67
Vt nulli iudicum liceat habere loci seruatorem, nisi certis ex causis diuina concesserit iussio 9.17.134
Vt omnes obediant iudicibus prouinciarum, & in criminalibus, & in pecuniariis, &c. 5.24.69
Vt ordinariae praefecturae urbium & praetorianae dux & praefecturae quae in singulis, &c. 5.25.70
Vt particulares vsurarum solutiones in duplum computentur 9.4.121
Vt praeparatur nomen Imperatoris documentis, & ut Latinis litteris apertius tempora inscribantur 5.2.47
Vt quae circa Viminacium sunt ecclesiae, sub proprio archiepiscopo sint, &c. ante Iulianum 6
Vt restitutiones fidei commissi vsque ad vnum gradum consistant 9.41.59
Vt sine prohibitione matres debitorum, & creditri-

ces, tutelam gerant minorum, &c. 7.6.94
Vt sponsalitia largitas specialis sit contractus, & de diuersis capitulis 9.2.11
Vt terrulae, vel domus, vel vinea sanctiss. ecclesiae Myrsae in redemptionem captiuorum, &c. 5.20.65

INDEX EDICTORVM IVSTINIANI IMPERATORIS.

Edictum scriptum in omni terra piissimis Archiepiscopi & sanctissimis Patriarchis 1
Ne praesides in fiscalibus causis fidem publicam dent 2
De Armeniorum successione 3
De magistratu Phoeniciae Libanicae 4
De tempore actionum quae sacris locis competunt 5
Edictum piensissimi domini nostri Iustiniani 6
Forma pragmatice de argentariorum contractibus 7
De pontici tractus vicariis 8
De argentariorum contractibus 9
De apparitoribus praesidum 10
Vt poderatores & monetarii apud Aegyptios quicumque pro obryzo exigendi nullam de reliqua facultatem habeant: sed, quemadmodum in magna hac urbe, ita illic quoque signatum aurum restimetur: & illi signa pro pondere, quod in signatura seruatum est, imponant 11
De Hellepono 12
Lex de Alexandrinis & Aegyptiacis prouinciis 13

INDEX NOVELLARVM CONSTITUTIONUM

Iuliani Imperatoris.
De indulgentia tributorum reliquorum 1
Vt consensu matrimonium solui possit 2
De iis qui in Ofroena & Mesopotamia illicitas nuptias contraxerunt 3
Vt Dei amantissimi episcopi, cum prouinciarum indigenis, & quae sequuntur 4
De Samaritanis 5

INDEX CONSTITVTIONVM TIBERII IMPERATORIS.

De diuinis domibus 1
De hereditibus 2
De prouinciarum praesidibus 3
De est in iura 4
De releuatione tributorum publicorum 5

INDEX ALIQVOT CONSTITVTIONVM IUSTINIANI, IUSTINI, & TIBERII, EX LIBRO IUSTINIANI ANTECESSORIS.

Pragmatica sanctio Iustiniani Imperatoris complectens varia capitula 1
De acripticiis & colonis 2
Constitutio Iustini Imperatoris de filiis liberarum in Africam directis 3
Sacrum pragmaticum Tiberij Augusti, de confirmatione constitutionum Iustini Imperatoris de filiis colonorum & liberatarum 4

INDEX NOVELLARVM

CONSTITVTIONIS LEONIS

Imperatoris.

Roemium. Quod vnumquemque qui iudican...

habita sunt, vti ex illis nulla litis ambiguitas...

De seruo qui ignorante domino episcopus factus est...

Titulorum.

Abrogatio legis quae Senatus praetores, decurionibus...

De poena eius qui aliquem dedita opera excecavit...

INDEX CONSTITVTIONVM IMPERIALIVM

ab Enimundo Bonofidio collectarum. De fide...

Index

De reliquijs & intercessione sanctorum 1
De militia inopum, de chartatico, & sumario, & naucleris, & inuentione thesauri, & alijs quibusdam 1
De usura 2
De uasis sacris & rebus ecclesiasticis 3
De praefecto poenam adultero non irrogante 1
De imaginibus 1
De expulsionem monachorum 2
De connubio Perfarum cum Romanis 3
De tonsura capillorum 4
De rapto equi 5
De iudicibus & foris quibusdam; & de pauperibus lites habentibus 1
De notis numerorum 2
De iudicibus 1
De rebellibus & seditiosis anathemate feriendis 1
De polygamis 2
De praeiorum acquisitione 1
De rescindenda uenditione 2
De tetartero quod est numismatis genus 1
De eodem 2
De praelatione 3
De ecclesiae praedij locupletentur, & ne sine sententia Principis episcopus creetur 4
De de nouo construat monasterium, aut uenerabilis alia domus 5
De possessione ecclesiarum & uenerabilium domorum 1
De allelengyo communis census pensitorum 2
De praedij potentiorum 3
De praescriptione xl annorum 4
De reditu magnae ecclesiae, & de allelengyo 1
De magistratibus non uendendis 1
De praetorio, & uelamine capitis, & de publicis curatoribus 1
De canonico, & consuetudinibus quae dantur pro ordinatione 1

De praelatione in antichresi 1
De solutione matrimonij ob furorem conjugis 1
De reuelatione fiscalium debitorum 2
De xrate ineuntium officia 1
De nuptijs amicit & fratris filix cum filio fratris & patruo 2
De sponsalibus Nouella celebrandi imperatoris domini Alexij Comneni, emissa mense Iulio indictionis septimae anno (ab orbe condito) 632 3
De solutione sponsalium 4
De cartophylace 5
De doctoribus 6
De electis ad Orientales ecclesias 7
De erigendis episcopatibus in metropoles 8
De oblationibus & alijs ecclesiasticis iuribus 9
De foro clericorum & de iudice per scriptum prohibito causam ad se transmissam disceptare 10
De executoribus testamentorum 1
De feriis 2
De synodica subnotatione patriarchae Luciae, de nuptijs septimi gradus cognationis 3
De decisione Sisinij de nuptijs duorum fratrum cum duabus sobrinis 4
De nuptijs cum duabus sobrinis 5
De sententiis iudicum 6
Ne morientium episcoporum diripiantur bona ab executoribus 7
De homicidijs uoluntariis 8
De ecclesiarum & monasteriorum quae sunt ad urbem immobilia intacta sint a manu fisci 9
De immobilibus magis ecclesiae 10
De immobilibus omnium quae ubique sunt ecclesiarum ad possessionem immobilium 11
De citatione absentium 12
De tonsura mulierum degere uolentium in monasterio, post trimetris facta 13
De foro ludorum 14
De monasteriorum praedia describuntur 1
De metropolitanis reuocantibus ad se pertinere episcopos iure metropolis aut archiepiscopatus honoratas 1
De nuptijs septimi gradus 2
Subnotatio incluyti imperatoris D. Isaacij Angeli, uel tondeantur electorum pontificum uxores, facta die 20. mensis Septemb. 4. Indict. 5. 3
De uestibus 1
De primatu & appellatione & commemoratione Papae Romae 1
De episcopatibus detentis a laicis 1

TITV-

TITV LORVM FEVDORVM

INDEX.

LIBRI I.

De his qui feudum dare possunt (& qui non) & qualiter acquiratur, retineatur 1
De feudo guardiz & galsaldiz 2
De successoribus feudum dare teneantur 3
De inuestitura feudi controuersa fuerit 4
Quibus modis feudum amittatur 5
De episcopo, uel abbate, uel abbatissam, uel dominum plebis feudum dare non posse 6
De natura feudi 7
De successione feudi 8
Qui successores teneantur 9
De contentione inter dominum & fidelem de inuestitura feudi 10
De pignori dato feudo quid iuris sit 11
De contentione inter me & dominum de portione feudi fratris mei defuncti 12
De alienatione feudi 13
De feudo Marchig, uel ducatus uel comitatus 14
An maritus succedat uxor in beneficio 15
De feudis datis minimis ualuaforib. quid iuris sit 16
Quibus modis feudum amittatur 17
Apud quem uel quos controuersia feudi definitur 18
Constitutiones feudales domini Lotharij Imperatoris, quas ante inuentionem beati Petri in ciuitate Romana condidit, obseruandas 19
De beneficio fratris & qualiter frater in beneficium fratris succedat 20
De feudo sine culpa non amittendo 21
Quo tempore miles inuestituram petere debeat 22
De contentione inter dominum & uasallum de inuestitura feudi 23
Quaenam inuentionem feudum ad filiam pertinet 24
Quibus modis feudum constitui potest 25
Si de inuestitura inter dominum & uasallum litetur 26
De feudo dato in vicem legis commissoriae reprobando 27
De usu Mediolanensium secundum quosdam 28

LIBRI II.

De feudi cognitione 1
Quid sit inuestitura 2
Per quos fiat inuestitura, & per quos recipiatur 3
Quid praecedere debeat, an inuestitura, uel fidelitas 4
Qualiter iurare debeat uasallus domino fidelitatem 5
De forma fidelitatis 6
De noua forma fidelitatis 7
De inuestitura de re aliena facta 8
Qualiter olim poterat feudum alienari 9
Quis dicatur dux, marchio, comes, capitaneus, uel ualuafor 10
De successione fratrum, uel gradibus succedentium in feudo 11
De fratribus de nouo beneficio inuestitis 12
De inuestitura quam Titius accepit a Sempronio 13
De uasallo decepto xrate, qui feudum resutauit, uel filij inuestirentur 14
De inuestitura in maritum facta 15
De controuersia feudi apud patres terminanda 16
De eo qui sibi (uel heredibus suis masculis & feminis inuestituram accepit 17

De duobus fratribus a Capiteo inuestitis 18
An remouendi erunt testes qui patres esse deserunt 19
De controuersia inter episcopum & uasallum 20
De uasallo milite qui arma bellica deposuit 21
De milite uasallo qui contumax est 22
In quibus causis feudum amittatur 23
Quae sit prima causa beneficii amittendi 24
Si de feudo uasallus ab aliquo interpellatus fuerit, & dominus eum defendere noluerit 25
Si de feudo defuncti contentio sit inter dominum & agnatos uasalli 26
De pace tenenda, & eius uoluntariis 27
Hic finitur lex deinde consuetudines regni incipiunt 28
De filiis natis ex matrimonio ad morganaticam contracto 29
De feudo sormiz 30
Si uasallus feudo priuatur, eum deseratur 31
Qui testes sunt necessarii ad nouam inuestituram probandam 32
De consuetudine recti feudi 33
De lege Corradi 34
De clerico qui inuestituram facit 35
An mutus uel alius imperfectus feudum retineat 36
An ille qui interfecit fratrem domini sui feudum amittat 37
De uasallo qui contra constitutionem Lotharij regis beneficium alienauit 38
De alienatione patris feudi 39
De capitulis Corradi 40
De controuersia inter masculum & feminam de beneficio 41
De controuersia inter dominum & emptorem feudi 42
De controuersia inter uasallum & illum de beneficio 43
Quid iuris, si post alienationem feudi uasallus id recuperauerit 44
An agnatus uel filius (defuncti) possit retinere feudum repudiata hereditate 45
An apud iudicem uel curiam domini questio feudi debeat terminari 46
Qualiter dominus proprietate feudi priuatur 47
De feudo non habente propriam feudi naturam 48
De eo qui finem fecit agnato de feudo paterno 49
De natura successione feudi 50
De capitaneo qui curiam uendit, an intelligatur beneficium uendisse 51
De prohibita feudi alienatione per Lotharium 52
De pace tenenda inter subditos, & iuramento firmata & uindicanda; & de poena iudicibus apposta, qui eam uindicare & iustitiam facere neglexerint 53
De allodis 54
De prohibita feudi alienatione per Fridericum 55
Quae sint regalia 56
Quos testes sunt necessarii ad probandam feudi inuentionem 57
De notis feudorum 58

Sequuntur tituli sunt ex editione Cuiacij.

QUARTI LIBRI.

De alienatione feudi 73

Index

De feudis feudiferorum 74
De conditione feudi non impleta 75
De fidelitate 76
Si plures sint domini vel vasalli, an plures fidelitates vel seruitia debeantur 77
Culpam vobis ex coheredibus ceteris non praeiudicare 78
Vt ratio vasalli priusquam domini discutatur 79
De euisione 80
De feudis impropris quae auferuntur dantis arbitrio 81
Prius possessionem restituendam esse quam de principali causa agatur 82
Si vnus ex fratribus dederit suam partem fratri vel domino vel extraneo 83
Fratrem in feudo filij non succedere 84
De inuestitura facta marito vel vtrique coniugi 85
De fructibus feudi 86
An praescriptione feudum acquiratur 87
De probatione inuestiturae 88
Conditionem feudum tacite sequi 89
Fratrem fratri in feudo nouo non succedere 90
De inuestitura veteris & noui beneficii 91
Iusto errore excusari vasallum qui fidelitatem non fecit 92
Factum fratris fratri in feudo paterno non nocere 93
De feudo guardiae & gualdiae 94
De successione feudi 95
De inuestitura alieni beneficii 96
Non amittere feudum eum qui sine dolo cessauit per annum in petenda inuestitura 97
Ex delicto vasalli feudum ad dominum redire 98
De feudo ligio 99
Imperatorem feudum amittere, vel alium pro se fidem dare 100
Ecclesiam fidelitatem non facere 101
Non cogi vasallum pro vno feudo duas fidelitates facere 102
Filios tantum secundi matrimonij fratri in feudo succedere 103
Casus quibus femina in feudo succedit 104
De feudis habitationum 105
Seruos post delatam successionem manumissos in feudo non succedere 106
Vt vasalli sumptibus domini seruitia praestent 107
Vasallum feudum posse in alium arctiori lege transferre 108
Clericatu feudum amitti 109

Libri quinti Constitutiones.

Constitutio Conradi de beneficiis 1
Constitutio Henrici de causis amittendi feudi 2
Alia Constitutio Henrici de vasallo qui vnum ex dominis reseruauit 3
Alia Constitutio Henrici eiusdem, vt ingratitude vasalli probetur testibus quinque 4
Constitutio Lotharij de feudis non alienandis 5
Alia eiusdem Lotharij constitutio de inuestitura non petita intra annum 6
Constitutio Friderici de feudis non alienandis, & alijs capitulis 7
Alia de iure fisci 8
Alia Constitutio eiusdem Friderici de pace tenenda 9
Alia Constitutio Friderici Imperatoris de incendiariis & pacis violatoribus 10
Alia constitutio eiusdem de pace componenda & retinenda inter subiectos, & alijs capitulis 11
Alia Constitutio eiusdem Friderici de pace Constantiae 12
Alia Constitutio Friderici de iure προτιμωσεως 13
Alia eiusdem de iure προτιμωσεως 14
Νταρα Ρωμανη το γεροτος περι εκπινησεως κτηματων &c. 15
Νταρα Κωνσταντινου πορφυρογεννητου περι ερασιων &c. 16

Tit. Constitutionum Friderici imperatoris.

DE statutis & consuetudinibus contra libertatem ecclesiarum editis, & immunitate locorum religiosorum vbique morantium, &c.

Tituli extrauagantium.

QVomodo in laesae maiestatis crimine procedatur Qui sint rebelles LIBER de pace Constantiae

Titulorum feudorum index iuxta seriem literarum.

Prior numerus librum, alter titulum demonstrat. Haec nota* titulus ex editione Cuiacij sumptos ostendit.

A
Alienatione feudi 4-97
Alienatione paterni feudi 2-39
Alienatione feudi 1-11
Allodii 2-74
An apud iudicem, vel curiam, &c. 2-46
An cognatus vel filius, &c. 2-45
An ille qui interfecit fratrem, &c. 2-37
An maritus succedat uxori, &c. 1-15
An maritus, vel alia imperf. 2-36
An praescriptione feudum acquiratur 4-77
An remouendi erunt testes, qui &c. 2-19
Apud quem, vel quos erit 1-12
B
Beneficio fratris & qualiter, &c. 1-20
C
Capitaneis qui curiam, &c. 2-51
Capitulis Corradii 2-40
Casus quibus femina in &c. 4-104
Clericatu feudum amitti 4-109
Clerico qui inuestituram, &c. 4-35
Conditione feudi non impleta 4-75
Conditionem feudum tacite sequi 4-69
Consuetudine re ad feudi 2-31
Constitutio Conradi de beneficiis 5-1
Constitutio feudales domini Lor. 1-19
Constitutio Friderici de iure fisci 5-8
Constitutio Friderici de feudis non, &c. 5-7
Constitutio Friderici de pace tenenda 5-9
Constitutio Friderici de incendiariis 5-10
Constitutio Friderici de pace componenda 5-11
Constitutio Friderici de iure προτιμωσεως 5-13
Constitutio Friderici de iure προτιμωσεως 5-14
Constitutio Friderici de pace Constantiae 5-12
Constitutio Henr. de causis amitt. 5-2
Constitutio Henr. de vasallo, &c. 5-3
Constitutio Henr. vt ingratitude, &c. 5-4
Constitutio Lotharij de inuestitura non, &c. 5-6
Constitutio Lotharij de feudis non, &c. 5-5
Contentione inter dominum &c. 1-12
Contentione inter me &c. 1-12
Contentione inter dominum, &c. 1-10
Controuersia feudi apud, &c. 2-16
Controuersia inter vasallum, &c. 2-43
Controuersia inter episcopum, &c. 2-20
Controuersia inter dominum, &c. 2-42
Controuersia inter masculum &c. 2-41
Culpam vnus ex coheredibus, &c. 4-78
D
Vobis fratribus a capitaneo, &c. 2-18
*Ecclesiam 4-102

Index Titulorum.

E
Ecclesiam fidelitatem non facere 4-101
Eo qui finem fecit agnato, &c. 2-49
Eo qui sibi, vel heredibus, &c. 2-17
Episcopum, vel abbatem, vel abbatissam, &c. 1-6
Euisiune 4-80
*Ex delicto vasalli feudum ad, &c. 4-98
F
Factum fratris fratri in, &c. 4-93
Feudi cognitio 2-1
Feudo guardiae & gualdiae 4-94
Feudi habitationum 4-103
Feudis impropris, quae, &c. 4-81
Feudis feudiferorum 4-74
Feudo ligio 4-99
Feudis datis minis valus, &c. 1-16
Feudo dato in vicem legis, &c. 1-27
Feudo feminine 2-30
Feudo guardiae & gualdiae 1-2
Feudo marchitiae, vel ducatus, &c. 3-14
Feudo non habente propriam, &c. 2-48
Feudo sine culpa non amitt. 1-21
Fidelitate 4-76
Filiis natis ex matrimonio, &c. 2-29
Filios tantum secundi matrimonij, &c. 4-102
Fratrem fratri in feudo, &c. 4-90
Fratrem in feudo filij non succedere 4-84
Fructibus feudi 4-86
Forma fidelitatis 2-6
Fratribus de nouo beneficio, &c. 2-12
H
Ite finitur lex deinde, &c. 2-38
His qui feudum dare possunt, &c. 1-1
I
In quibus causis feudum, &c. 2-25
Imperatorem feudum amittere, vel &c. 4-100
Inuestitura alieni beneficii 4-96
Inuestitura de re aliena facta 2-8
Inuestitura facta marito, vel, &c. 4-85
Inuestitura in maritum facta 2-15
Inuestitura veteris & noui beneficii 4-91
Inuestitura quam titulus, &c. 2-13
Iusto errori excusari vasallum, &c. 4-92
L
Legem Corradi 2-34
M
Illite vasallo qui contumax, &c. 2-22
N
Natura feudi 1-7
Natura successionis feudi 2-50
Non cogi vasallum pro vno &c. 4-102

*Non amittere feudum eum qui, &c. 4-97
Notis feudorum 2-58
Nova forma fidelitatis 2-2
P
Pace tenenda inter subditos, &c. 2-33
Pace tenenda, & eius, &c. 2-27
Per quos fiat inuestitura, &c. 2-5
Pignori dato feudo quid, &c. 2-11
*Prius possessionem restituendam, &c. 4-82
*Probatione inuestiturae 4-88
Prohibita feudi alienatione, &c. 2-52
Prohibita feudi alienatione, &c. 2-52
Q
Vt sint regalia 2-56
Qualiter dominus proprietate, &c. 2-47
Qualiter iurare debent vas. 2-9
Qualiter olim poterat feud. &c. 2-28
Quae sunt prima causa, &c. 2-25
Quemadmodum feudum ad, &c. 1-20
Quibus modis feudum amittatur 1-8
Quibus modis feudum amitt. 1-19
Quibus modis feudum const. &c. 1-15
Qui successores feudum daret, &c. 1-5
Quid iuris si post alienationem, &c. 2-40
Qui successores teneantur 1-24
Qui testes sunt necessarii ad, &c. 2-31
Quid praecedere debeat, an, &c. 2-26
Quid sit inuestitura 2-3
Quis dicatur dux, marchio, &c. 2-10
Quo tempore miles inuestituram, &c. 1-22
Quot testes sint necessarii, &c. 2-32
S
Seruos post delatam successionem 4-100
Si de feudo defuncti content. &c. 2-6
Si de feudo vasallus ab, &c. 2-25
Si de inuestitura feudi cont. &c. 1-4
Si de inuestitura inter dom. 2-34
*Si plures sint domini vel vasalli, &c. 7-7
Si vasallus feudo prioretur, &c. 2-14
*Si vnus ex fratribus dederit, &c. 4-83
*Successione feudi 4-95
Successione feudi 1-8
Successione fratrum, vel &c. 2-17
V
Vasallo decrepitate aetatis, &c. 2-14
Vasallo milite qui arma, &c. 2-28
Vasallo, qui contra constit. 2-35
*Vasallum feudum posse in, &c. 4-102
Vsu Mediolanensium secundum, &c. 1-23
*Vt ratio vasalli priusquam, &c. 4-74
*Vt vasalli sumptibus domini, &c. 4-74

CODICIS DOMINI IVSTINIANI

SACRATISSIMI PRINCIPIS,

PERPETVI AVGVSTI,

repetita prælectionis,

LIBER PRIMVS INCIPIIT

FELICITER.

DE SVMMÀ TRINITATE, ET

*fide Catholica, & ut nemo de ea publicè
contendere audeat,*

TITVLVS I.

*Imperatorum Gratiani, Valentiniani, &
Theodosii AAA. Edictum ad populum
urbis Constantinopolitane.*

VICTOS populos, quos
clementiæ nostræ regit impe-
rium, in tali volumus religio-
ne versari, quam diuum Petrus
Apostolum tradidisse Romanis,
religio vique adhuc ab ipso,
pontificem Damasum, sequi
claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum virum
apostolicæ sanctitatis: hoc est, ut secundum Apo-
stolicam disciplinam, euangelicamque doctrinam,
Patris & Filij & Spiritus sancti vnam, deitatem
sub pari maiestate & sub pia trinitate credamus.
¶ Hanc legem sequentes, Christianorum ca-
tholicorum nomen iubemus amplecti: reliquos
verò dementes, vesandisque iudicantes, hæretici
dogmatis infamiam sustinere, diuina primùm
vindicta, post etiam motus animi nostri, quem ex
caelesti arbitrio sumptimus ultione plendendos.
Dat. III. Kal. Mart. Theod. Gratiano A. V. & Theodo-
sio A. Consl.

2. *Idem AA. Eutropio præfeto prætorio.*
Nillus hæreticis ministeriorum locus, nulla ad
exercendam animi obstinatoris dementiam
pateat occasio. Sciant omnes, etiam si quid spe-
ciali quolibet rescripto per fraudem elicio ab
huiusmodi hominum genere impetratum sit, non
valere. Arceantur cunctorum hæreticorum ab illi-
citis congregationibus turbæ vnius & summi Dei
nomen vbiq; celebretur. Nicenæ fidei dudum à
majoribus traditæ, & diuinx religionis testimonio
atque adfessione firmatæ obseruantia semper
manura teneat. ¶ Is autem Nicenæ adfessor
fidei & catholice religionis verus cultor accipie-
ndus est: qui omnipotentem Deum & Christum si-
lum Dei vno nomine confitetur: Deum de Deo,
lumen de lumine: qui spiritum sanctum, quem ex
summo rerum parente & speramus & accipimus
negando non violat: apud quem intemeratæ fidei
sensus viget, & incorruptæ trinitatis indivisa sub-
stantia, quæ Græco verbo *ὁμοουσία* rectè credenti-
bus dicitur. Hæc professio nobis magis probanda,
hæc veneranda sunt. ¶ Qui verò non hissem in-
ferunt: desistant affectatis dolis alienum veræ
religionis nomen adsumere, & suis apertis,
erantibus, denotentur, atque ab omni submoti ec-

clesiarum limine penitus arceantur: cum hæretici
hæreticos illicitas agere intra oppida, congrega-
tiones vetemus. at si quid eruptio factiosa tenta-
uerit, ab ipsis etiam urbium mœnibus extermina-
to furore propelli iubemus, ut cunctis orthodoxis
episcopis qui Nicenam fidem tenent, catholice
ecclesie toto orbe reddantur. Dat. III. Id. Ian. C. P.
Pl. Euchario & Fl. Syagrio CC. Consl.
3. *Imp. Theodosii & Valentiniani AA.*

Decere arbitramur nostrum Imperium subdi-
tos nostros de religione cõmonefacere, ita ut
& pleniorum adquire Dei ac saluatoris nostri
Iesu Christi benignitatem possibile esse existi-
manus, si quando & nos pro viribus ipsi placere stu-
derimus, & nostros subditos ad eam rem institue-
rimus.
¶ Ancimus igitur, ut omnia quæcumque Porphy-
rius sua pulsus infamia aut quibus alius contra
religionem Christianorum cultum conscripserit, a-
pud quemcumque inuenta fuerint, igni mancipen-
tur. Omnia n. prouocantia Deum ad iracundiam
scripta, & pias mentes offendentia, ne ad aures
quidem hominum venire volumus. ¶ Præter-
ea sancimus: ut qui adfectat impiam Nestorij opo-
nionem, vel nefariam eius doctrinam sectantur, si
episcopi aut clerici sint, ab ecclesiis ciliantur, si
laici, mathematizentur, secundum ea, quæ iam à
nostra diuinitate sunt cõstituta. licenti am habitus
orthodoxis, quicumque voluerint, secundum
nostram legislationem, absque metu & damno i-
pso propalare & accusare.
3. ¶ Quoniam verò peruenit ad pias nostras
aures, quod quidam doctrinas quasdam conscri-
pserunt, & ediderunt ambiguas, & non per omnia
ac præcisè congruentes expositæ orthodoxæ fidei
à sancta synodo eorum sanctorum patrum, qui
Nicenæ & Ephesi conuenerunt, & à Cyrillo piæ
memoriæ, qui fuerat magnæ Alexandriæ civi-
tatis episcopus: iubemus. facta huiusmodi scripta
siue antea, siue nunc, potissimum autem ea, quæ
Nestorij sunt, comburi, & perfectissimo interitui
mancipari, ita ut in nullius cognitionem venire
possunt. his, qui talia scripta aut tales libros ha-
bere aut legere sustinuerint, vltimum supplicium
experiri, de cætero nulli patente licentia, præ-
ter expositam fidem (ut diximus) tam Nicenæ quam
Ephesi, aliud quid vel dicere vel docere, transgres-
sionibus nimirum huius nostri diuini præcepti, ex-
cipiatur, quæ continetur lata aduersus impiam Ne-
AA

Horij fide, lege & subieclendis. 4 ¶ Ut autem omnes re ipsa discant, quantum nostra diuinitas auerletur eos, qui impiam fidē Nestorij adscētar p̄cipimus, t̄naxum dudum, ob hācē causam nostrā indignationi suppositum, & postea (nec minus quomodo) post biuis nuptias (v̄s, didicimus) p̄ter apostolicos canones Tyrionum ciuitatis episcopum factum, ex Tyrionum quidem ecclēsia deici, in sua autem dumtaxat patria degere quiescentem omnimodo, & scēmate atque nomine sacerdotis exutum. 5 ¶ Hęc igitur tua magnificētis, sequens nostrā religionis scopum obseruare & effectui dare studebit. Dat. xiii. Cal. Mart.

4. Imp. Maximus A. Palladio p̄fect. p̄t. Nemo clericus vel militaris, vel alterius cuiuslibet conditionis, de fide Christiana, publicē turbis coadunatis & audientibus, tractare conetur in posterum, hoc tumultus & p̄fidie occasionem requirens. Nam & iniuriā facit iudicio reuerendissimā synodis, si quis semel iudicata, ac rē dē disposita reuoluere & publicē disp̄sitare contenderit eum ea, quæ nūc dē Christiana fide à sacerdotibus, qui Chalcedone cōuenerunt, p̄ nostra p̄cepta statuta sunt, iuxta apostolicas exposiciones & instituta sanctorum patrum trecentorū decem & octo in Nicæa, & centum quinquaginta in hac regia vrbe definita esse noscantur. Nam in contemptores huius legis p̄na non deerit: quia non solum contra fident verē exp̄sita veniunt, sed etiam Iudæis & Pagānis ex huiusmodi certamine prophanant veneranda mysteria. Igitur si clericus erit, qui publicē tractare de religione ausus fuerit, a consortio clericorum remouebitur. si vero militiā p̄ditus sit, cingulo spoliabitur. ceteri autem huius criminis rei: si quidem liberi sint, de hac sacratissima vrbe expellentur, pro vigore iudicij etiam competentibus supplicia subiugandis vero serui seuerissimis animaduersionibus p̄cedentur. Dat. viii. Id. Febr. Constanti- nō Patritiō conf.

5. Imp. Iulianus A. Vm recta atque irreprehensibilis fides, quā p̄dicat sancta Dei catholica & Apostolica Ecclesia, nullo modo inuentionem recipiat: nos sequentes sanctorum Apostolorum, & eorum, qui post eos in sanctis Dei ecclesiis conuersati sunt, dogmata, iustum fore existimamus, cunctis manifestum facere, qualiter de fide, quæ in nobis est, sentiamus, iustitentes & adhaerentes traditioni & confessioni sanctæ Dei ecclēsiæ cathol. ¶ Credentes. n. in patrem & filium & sanctum spiritum, vnam essentiam in tribus hypostasibus seu substantiis personis, adoramus vnam deitatem, vnam potestatem, trinitatem, consubstantialē. In vltimis autem diebus confitemur vnigenitum Dei filium, Deum de Deo, filium ex Deo, ante seculum & sine tempore ex patre natum, coeternum patri, ex quo omnia, & per quem omnia, descendisse de cœlis, incarnatum esse ex spiritu sancto & sancta gloriosa & semper virgine Mariā hominē factum esse, crucem p̄tulisse, sepultum fuisse, & resurrexisse tertia die, vnus & eisdem miracula & passionē, quās sponte carne sustinuit, agnoscentes. Neque. n. alium Deum verbum nouimus, alium Christum, sed vnum & eundem consubstantialē patri secundum diuinitatem, & consubstantialē nobis secundum humanitatem. Manet namque trinitas etiam post incarnatum vnum ex trinitate Dei verbum. Neque. n. quartæ personæ adiectionem recipit sancta trinitas. ¶ Hęc igitur cum ita se habeant, anathematizamus omnem hæresim, p̄sertim vero Nestorij anthropolatram, diuidente vnum Dominum nostrū Iesū Christum filium Dei & Deum nostrum: nec dilerit & secundum veritatem Mariam theotocōn esse, hoc est deiparam, sed alium esse dicit Deum ex Deo pa-

tralem qui ex sancta semper virgine Maria natus est, hunc autem gratia & p̄cipitate, qui mi habuit cum Deo verbo, Deum factum esse. Neque vero Nestorij filij, sed & Eurychē mente captum, phantasiā inducētē, negātē autē verā ex sancta semper virgine & deipara Maria incarnationem, hoc est nostrā salutē, neq. cōfiteō per omnia consubstantialē patri secundū diuinitatē, & consubstantialē nobis secundū humanitatem, simili modo & Apollinariē anemic. dā seu psychophlorō, dicitē, Dominū nostrū Iesū Christū filij Dei & Deū nostrū in diuinitate esse, & cōfessionē seu perturbationē superducētē inhumanationi, vnigeniti filij Dei. Sed & omnes, qui idē eū eis scilicet. Si, n. aliqui post hāc nostram p̄monitionē, eorū & liquidō id cognoscētib; & cōp̄tētib; locorū episcopis Deo amantissimis, inuēti fuerint posthac in contraria his opinione sc̄si nullius indulgentiæ exp̄dit veniam. Inueniunt enim tales, tanquā cōfessos hereticos cōp̄tēti animaduersioni subiugari. Dat.

6. Idem Imp. Constantino patritiō. Vm saluatore & dominū omnium Iesū Christum verū Deū nostrū colimus per omnia, iudemus etiā (quatenus datā est humanæ mētī assequi) imitari eius condē. sionē seu demissionē. Et enim, cū quosdā inuenerimus morbo atque infania detētos impiorū Nestorij & Eutychei, Dei & sanctæ catholice & apostolice ecclēsiæ hostiū, neque qui detestabā sāā gloriōsā semper virgine Mariā theotocō suē deiparā appellare propriē & secundū veritatē: illos se hinc amimus, quæ sit recta Christianorū fides edocere. Nā hi incurabiles cū sint, celātes errorem suū passim cū. tēnt (sicut didicimus) & simpliciorū animos exturbāt & sc̄dālizāt, ea attrufes, quæ sūt sc̄tā catholice & ecclēsiæ cōfessio. Nec cessariū igitur esse putauimus, t̄s hereticorū vaniloqua & mēdaciā dissipare, quā omnibus insinuare, quomodo aut sentiat sancta Dei & catholica & apostolica ecclēsia, aut p̄dicet sc̄tissimi eius sacerdotes, quos & nos sequimur, manifesta cōfitemur ea, quæ fidei nostræ sunt, nō quidē inuolūtes fidei (quod absit) sed coarguētē eorū infantiā; qui eadē cū sc̄p̄lis hæreticis sc̄si. Quod quidē & nos id nostri imperij primordis p̄dē sagaces cunctis fecimus manifestū. ¶ Credentes itaq. in vno Deū patrē omnipotētē, & in vno dominū Iesū Christū filij Dei & in spiritu sancto, vna essētā in trib. hypostasibus, siue substantiis, personis, adorātes vnā deitatem, vna potestatem, trinitatē consubstantialē. In vltimis autē diebus, confitemur dominū nostrū Iesū Christū vnigenitū Dei filij, ex Deo vero Deū verū, ante seculum & sine tempore ex patre natū, coeternū patri, ex quo omnia, & per quē omnia, qui descendit de cœlis incarnatus de spiritu sancto & sancta gloriosa & semper virgine Mariā, siue homo factus est, & passus crucē pro nobis sub Pōtio Pilato, sepultus est, & resurrexit tertia die. Vnius ac eisdem passionē & miracula, quæ p̄tē p̄tulit in carne, agnoscentes. Non. n. aliū Deū verbum, & alium Christū nouimus, sed vnum & eundem, consubstantialē patri secundū deitatem, & consubstantialē nobis secundum humanitatem. Vt enim est in diuinitate perfectus, ita idem ipse & perfectus est in humanitate. Nam eius secundū hypostasin seu secundam personam vnitate trinitatis & cōfitemur. Manet. n. trinitas trinitas & post incarnationem vnum ex trinitate Dei verbum. Neque enim quartæ personæ adiectionem admittit sancta trinitas. ¶ His ita se habentibus, anathematizamus omnem hæresim, p̄cipuē vero Nestorij anthropolatram, & qui eadem cum ipso sentiunt anthropolatram, & qui diuidunt vnum dominum Iesū Christum filium Dei & Deum nostrum: & qui non cōfiteantur propriē & secundum veritatem sanctā gloriosā & semper virgine Mariā theotocōn seu deiparam, id est Dei matrem: sed qui duos filios dicunt, vnum ex Deo patre Deum verbum, alterū sc̄tā sancta semper virgine deipara Mariā gra-

cia & habitudine & propinquitate, quam cum Deo verbo habet, natum esse: & qui negant nec confitentur dominum nostrum Iesum Christum filium Dei & Deum nostrum incarnatum & hominem factum & crucifixum, vnum esse ex sancta & consubstantiali trinitate. Ipse enim solus est coadorandus & conglorificandus patri & sancto spiritui. ¶ Anathematizamus insuper & Eutychem mente captum, & qui cum eo sentiunt, aut senterunt, qui phantasiā intrōducunt, negantque veram natiuitatem seu generationem domini & saluatoris nostri Iesū Christi ex sancta virgine & dei deipara, hoc est nostram salutē, & qui non confitentur ipsum consubstantialē patri secundum deitatem, & consubstantialē nobis secundum humanitatem. ¶ Similiter autem anathematizamus & Apollinarianum psychophlorō suē anemicidam, & qui cum eo sentiunt, vel senterunt, qui dicūt inanissime hoc est animæ humanæ expertem, esse dominum nostrum Iesum Christum filium Dei & Deum nostrum, & qui cōfessionem aut conturbationem intrōducunt & inueniunt in vnigeniti Dei filij inhumanationem siue humanitatem: & omnes postremo, qui eadem cum ipso senterunt, aut sentiunt. Dat. Id. Merij Constantino patritiō. D. N. Iuliano P. A. III. Cos. Scriptum est superius eisdem eodem exemplo Ephesim, item Cæsariensis, item Cyzicenis, Amidenis, Traphizontis, Hierosolimitanis, Apatensis, Iustinianopolitanis, Theopolitanis, Augustanis Tarcensibus, Ancyrenis.

7. Idem princeps Epiphano sanctissimo & beatorum archiepiscopo regis huius vrbe, & œcumenico patritiarch. Vm velimus, tuam sanctitatem omnia cognoscere, quæ ad ecclēsiasticum statum spectant, nec solum duximus, his, ad eam vti diuinitas apicibus, & per eos manifesta, ei facere, quæ commota sunt: quæ tamen & ipsam sc̄tē nobis persuasum est. Cū enim comperissemus quosdam alienos à sancta catholica & apostolica ecclēsiā, impiorum Nestorij & Eutychei errorem sedantes, & horum blasphemias videntes: diuinitatem proposuimus edicere: (quod & tuo nouit sanctitas) quo hereticorum infaniam coarguimus: ita ut nulla ex parte immittamus, vel immutemus, vel p̄tergressi simus eum, qui nunc Dei beneficium obtinet ecclēsiasticum statum (quem admodum & tua nouit beatitudo) sed per omnia cū studiū consuetudinem vniuersis sanctis sc̄tū ecclēsiarum cum sanctissimo Papa senioris Romæ, & patriarcha, ad quem & his similia scripsimus, neque enim suffinemus, quicquam eorum quæ ad ecclēsiasticum statum spectant, nō referri etiam ad eius beatitudinem: utpote quæ caput est omnium piissimorum Dei sacerdotum: & quia, quotiescumque in hisce partibus hæretici repullularunt, sententia & recto iudicio illius venerabilis sedis eorū sc̄tū sunt. Ex p̄sentibus enim diuinitas nostri apicibus intellexerit tua sanctitas, quæ à nobis prop̄sita sunt: ut eos, qui nuntiat impiober intelligerent (& interpretari) quæ in edicto à nobis recte dicta sunt, comprehēdat. ¶ P̄tē quidā infideles & alieni à sancta Dei catholica & apostolica ecclēsiā, cōtra dicere Iudæice aut sunt aduersus ea, quæ ab omnibus sacerdotibus recte tenentur, glorificatur (seu celebratur), & p̄p̄dicantur, negantes, dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum filium Dei & Deum nostrum incarnatum ex spiritu sancto, & sancta gloriosa semper virgine ac deipara Mariā & hominem factum, & crucifixum, vnum esse sanctæ & consubstantialis trinitatis, coadorandum, & conglorificandum patri & spiritui sancto, & consubstantialē patri secundum deitatem, & consubstantialē nobis eundem in ipsum secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassibilem deitate. Recusantes autem & dominum nostrum Iesum Christum, vnigenitum filium Dei, & Deum nostrum, facti vnum esse sanctæ & consubstantialis trinitatis manifesti sunt & deprehēduntur prauam impij Nestorij doctrinam

sequi, secundum gratiam enim dicentes filium Dei & alium esse Deum verbum, alium Christum dicentes. Quos anathematizamus, & ipsorum dogmata, & eos, qui eadem cum ipsis sentierunt, aut sentiunt, tanquam alienos à sancta Dei catholica, & Apostolica ecclēsiā. ¶ Ac reuerendissimi sacrorum monasteriorum archimandrite sequentes sanctorum patrum traditionem, ita ut nihil penitus immutauerint, vel immutēt (sicut dictum fuit) de ecclēsiasticis statibus, qui hactenus obtinuit, vno consensu consentunt & glorificant p̄dicantes dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum filium, & sine tempore ex patre genitum, qui vltimis diebus descendit de cœlis, & est incarnatus ex spiritu sancto & sancta gloriosa semper virgine & deipara Mariā, & homo factus, & crucifixus: vnum esse sanctæ & consubstantialis trinitatis, consubstantialē enim ipsum sc̄p̄m patri secundum deitatem, & consubstantialē nobis eundem in ipsum secundum humanitatem: passibilem carne, eundem impassibilem deitate, ut enim est in deitate perfectus, ita idem in humanitate perfectus est. Nam eam, quæ secundum hypostasin est, vnigenitū suscipimus & confitemur. Quoniam igitur vnigenitus filius & verbum Dei ante seculum & sine tempore ex patre genitus, idemque vltimis diebus descendens de cœlis, & incarnatus ex spiritu sancto & sancta gloriosa & deipara Mariā, & homo factus, hoc est dominus noster Iesū Christus, propriē & vere Deus est: propterea & sanctam semper virginem Mariam propriē & vere matrem Dei dicimus inon quia Deus verbum principium ex ipsa sumptus, sed quia nouissimis diebus descendit de cœlis, & ex ipsa incarnatus, & natus, & homo factus est. quem fatemur (ut dictum est) consubstantialē esse patri secundum deitatem, & consubstantialē nobis eundem in ipsum secundum humanitatem: eiusdem mensuræ, & passionē, quās sponte carne sustinuit, agnoscentes. ¶ Hęc igitur sunt quæ nostro diuino edicto complexi hæreticos coarguimus. cui diuino edicto, quicunque hic reperti sunt piissimi episcopi, & reuerendissimi archimandrite, vna cum tua sanctitate subscripserunt. ¶ Per omnia sequentes sancta quatuor concilia, & quæ ab vno quoque eorum constituta sunt (id est Nicænum cxxviii. patrum, & huius regis vrbe CL. & Ephesinum prius, & Calcedonense) manifeste omnibus, quæ vna nobiscum sunt, sc̄tibus sanctæ catholice & apostolice ecclēsiæ, traditam regulam fidei, hoc est sanctam formulam seu symbolum tenemus & custodimus: quod cxxviii. sancti patres exposuerunt, & CL. sancti patres, qui in hac regia vrbe (congregati sunt,) apertius declarauerunt: non quasi imperfectum: sed quia veritate ipmicū patrum sancti spiritus deitatem subvertēte conati sunt, alij veram incarnationem Dei verbi ex sancta semper virgine deipara Maria negarunt. ideo, sumptis & scriptura testimoniis, eandem formulam dicti CL. patres declarantes illustrarunt. Hanc alia quoque omnia sancta concilia, hoc est Ephesinum prius, & Calcedonense, eandem fidem sequentia, susceperunt & seruauerunt, sanctam, glorioso am semper virginem Mariam deiparam p̄dicarunt, & non confitentes eam deiparam anathematizauerunt. Similiter autem anathematizauerunt & eos, qui aliud symbolum, vel sanctam formulam tradunt p̄ter ea, quæ cxxviii. sancti patres exposuerunt, & CL. sancti patres, qui in hac regia ciuitate (congregati sunt) declarauerunt, & illustrarunt. Et Ephesinum quidem prius in plura Nestorij & eius dogmata damnauit, & anathematizauit: & eos, qui eadem cum ipso senterunt, vel sentiunt, & qui ei consenserunt, vel consentiunt, anathematizauit. Chalcedonense verò sanctam consubstantialitatem filij Dei & sancti Dei ecclēsiæ, ita est, & anathematizauit impiū Eutychem: & eius dogmata, & eos, qui eadem cum eo senterunt, vel sentiunt, & qui ei consenserunt, vel

magis debitum persolvatur. Qui autem acceperit hoc contra hanc observationem: eisdem penis subiacet, quae in rebus immobilibus sunt predictae.

22. Idem A. Demostheni praefato pratorio.

Sancimus, res ad venerabiles ecclesias, vel xenotomicas, vel monasteria, vel orphanotrophias, vel gerontocomias, vel ptochotrophias, vel nosocomias: vel brephotrophias, vel denique ad aliud tale consortium descendentem ex qualicumque curiali liberalitate, sine inter vivos, sine mortis causa, sine in ultimis voluntatibus habita, a lucratorum inscriptionibus liberis immunesque esse. lege scilicet, qua super huiusmodi inscriptionibus posita est, in aliis quidem personis suum robur obtinente: in parte autem ecclesiastica, vel aliarum domuum, quae huiusmodi piis consorciis deputatae sunt, vigorem suum, pietatis intuitu, mitigante. Cur enim non faciamus discrimen inter res divinas & humanas? & quare non competens praerogativa celsi favore conferuetur? Quam oportet non solum in casibus, quos futurum tempus reaverit, sed etiam in adhaec pendentes & iudiciali termino vel amabili compositione necesse sopsit obtinere.

23. Idem A. Juliano P.P.

VT inter divinum publicumque ius & privata commoda, competens discretio sit: sancimus, si quis aliquam reliquerit hereditatem, vel legatum, vel fideicommissum, vel donationis titulo aliquid dederit, vel venderit, siue sacrosanctis ecclesiis, siue venerabilibus xenonibus, vel ptochotrophis, vel monasteriis masculorum vel virginum, vel orphanotrophis, vel brephotrophis, vel gerontocomiis, necnon iuri civitatum, vel donatorum, vel venditorum, vel relictorum eis sit longeva exactio, nulla temporum solia praescriptione coartanda. Sed si in redemptionem captivorum quaedam pecunia, vel res relictae, vel legitimo modo donatae sunt: & earum exactio longissimam esse censemus. Et nobis quidem cordi erat, nullis temporum metis huiusmodi actiones circumelidi. sed ne videamur in infinitum hanc extendere longissimum vitae hominum tempus eligimus: & non aliter eam actionem finire concedimus, nisi centum annorum curriculae excesserint. tunc enim tantummodo huiusmodi exactio evanescente finimus. Siue itaque memoratis religiosissimis locis vel civitatibus hereditas, siue legatum vel fideicommissum fuerit relictum, siue donatio vel venditio processerit, in quibuscumque rebus mobilibus, vel immobilibus, vel se moventibus, siue pro redemptione captivorum quaedam fuerint derelicta, vel donata sit eorum penae perpetua vindictio, & ad annos centum (secundum quod iam dictum est) extendatur: nulla alia exceptione temporis inhibenda, siue contra primas personas, siue contra heredes vel successores eorum moveatur. In his autem omnibus casibus non solum personales actiones, damus sed etiam in rem, & hypothecariam, secundum nostrae constitutionis tenorem, quae legataris & fideicommissariis hypothecariam donavit. & supradictis omnibus vnum tantum modo terminum humanae vitae imponimus, id est centum metis annorum. Hac autem omnia observari sancimus & in his casibus, qui vel postea fuerint nati, vel iam in iudicium deducti sunt. D. DN. Iuliano: P.P. A. Coss.

IN AVTHENT. de eccl. tit. 5. pro temporibus autem colla. 9. tit. 14. al. 6. seu Nov. 131. c. 6.

Quas actiones alias decennales, alias vicennales, alias tricenarias praescriptio excludit: haec si loco religioso competant, quadraginta annis excluduntur: si in actione tricenaria, vel quadragenaria praescriptione in

suo robore durantes sola Romana ecclesia gaudeat: centum annorum spatium vel privilegio.

24. Imp. Iulianus.

Constantinopolitana ecclesia omnium aliarum est caput. Iure colonario facta concessio, irrita est in ecclesiasticis, vixit neque iure cognita. Si in actu magistratus Constant. no. o. leos, per se vel mediam personam a magna ecclesia immobile acceperit: id, quod gestum erit, irritum erit: & dabit ecclesiae restitutionem rei. Similiter & oeconomus. Si vero & per alium modum persuaserit, aut coegerit pervenire ad ecclesiasticam rem: & id, quod gestum fuerit, irritum sit: & pro illo datum in personam ecclesiae restituitur ipsi: & praeterea subicitur poena viginti auti librarum ipsi, & illi, qui rem dedit, & qui accepit ob eam rem, quod curatum fieri contra datum ipsi reddit datum: & omnia acquiruntur ecclesiae. Ultra viginti annos res in mobilibus ecclesiae ne locatur.

25. Solis locupletibus licet & oportet ecclesiasticas res in emphyteusis dare propter restitutionem aspectus. Excedi autem non oportet vitam emphyteusis capientis, & duorum deinceps eius heredum: neque relevari amplius sexta parte servati canonis in tempore traditionis. Si autem tradatur res instante tempore, expellitur, & damnus facit. Si vero negligenter variatus fuerit oeconomus, aut minus idoneis in emphyteusis dederit: ipse agnoscat damnus.

Charularij ecclesiae magna, neque per intermediam personam possunt accipere rem immobilem ipsius per conductionem aut emphyteusis aut alium modum. Fini charularij, praesente libello, & serent subscriptionem tam patriarchae, quam oeconomo. Et si quis ipsorum apparuit furripuisse, aut transulisse, aut aliis inutilis esse: licet patriarchae & oeconomis, eum expellere de catalogo. Fini autem ad seronum Orientis, charularij ad Africam, ad Pontum, ad domesticorum, ad Thraciam, ad Antiochiam, ad Calopodij, ad expensarum, ad legatorum, ad 4. Et accipiunt ratione consuetudinum, pro emphyteusis quidem inscriptionis, quinquagesima, pro conductionibus vero, & ceteris contractibus, centesimam. Si vero supra praescriptum numerum charularij fuerit, citetur, & dat ecclesiae xv. libras: & qui fecit illum, xx. Cum inquisitione diligenti oeconomi discentur, sententia Patriarchae, si ad impensam ab emphyteusis & conductionibus & administratoribus: quoquoque ex oeconomis inquirent in sibi commissa administratione. reliquarum vero rationem inquirent ex iussione scripta Patriarchae, qui rationibus subscribet hoc, Relegi. & quod extra hanc observationem discussum fuerit, de domo sua oeconomi praerabunt. Imputare autem seu accepto latere impense & illatarum pecuniarum accipiunt oeconomi centesimas, qui autem plus accipit, & ministerij charularij & sacra dignitate excidit. Incontinenti oportet oeconomos singulis mensibus aut ad summum bis, rationes reddere apud aerearios. sin minus, periclitabuntur.

26. Imp. Iulianus A. Juliano. P.P.

Voniam, in plerisque super testamentis inveniuntur eiusmodi institutiones, quibus ex assa quis scripserat Dominum nostrum Iesum Christum heredem, non adiciens oratorium, aut templum vel lum, aut ipsum Dominum Iesum Christum ex se misse, vel aliis inaequalibus partibus, alium vero in complura huiusmodi testamenta incidimus: tunc videmus multam exinde incertitudinem secuturam veteres leges extorri. Nos hoc etiam emendantes sancimus, si quidem Dominum nostrum

Iesum Christum scripsit quis heredem vel ex asse vel pro parte, manifeste videri ipsius civitatis vel castelli vel agri, in quo constitutus erat defunctus, ecclesiam sanctissimam institutam esse heredem, & heredi atem posse lebere per Deo amatissimos eius oeconomos ex asse, vel pro parte, ex qua heres institutus est, eodem obtinente, & si legatum, vel fideicommissum relictum sit. ut ipsi cooperant sanctissimis ecclesiis ad hoc quidem, ut ad pauperum alimoniam conferant.

Si vero vnius ex archangelis meminerit, vel venerandorum martyrum, nulla facta & dis mentione: (quod quidem etiam nominis a quodam factum, qui ex illustribus erit, & in omni verborum & legum doctrina spectatissimus) si quidem aliquis sit in illa civitate, vel vicinis eius, venerabilis locus in honorem illius reuerendissimi archangelii vel martyris constructus, videri ipsum scriptum esse heredem: si vero nullus talis locus est in illa civitate viciniae eius, tunc venerabilia loca, quae in metropoli eius sunt, videri instituta. & si quidem in ipsa metropoli inuentus fuerit talis aliquis locus, illi proculdubio videri relictum vel hereditatem: vel legatum, vel fideicommissum: si vero illic nullus talis locus apparet, idem ecclesiae, quae in illo loco sunt, capere id debent. sane sanctissimis ecclesiis omnes alicui domus cedunt: nisi e-nter defunctum aliud nomen sensisse & voluisse adiacere, & aliud dixisse, nam tale quid accidisse & nos scimus in cuiusdam Pontici testamento, & tunc etiam constitutum fuisse, ut contra scriptum veritas obtineret. Si autem testator certum locum non appoverit, nullam autem templum eiusdem tituli aut nominis in illa civitate inuentum fuerit vel eius vicinia: si quidem in aliquo illorum defunctus frequenter abierit, & maiorem erga illum habebat affectionem, illi tamen loci legatum relictum: si vero nihil tale inveniatur, maxime ei templo ex multis eiusdem nominis videatur relictum: legatum vel hereditas, quod est ceteris indigentius, & magis opis & elemosinae egenis. Dat. xviii. Kal. Nou. C. P. Lampad. & Orest. VV. CC. Conf.

DE EPISCOPIS ET CLERICIS, ET ORPHANOTROPHIS, ET XENOTROPHIS, & brephotrophis, procothrophis, & aeternis, & monachis, & privilegiis eorum, & castrensium peculio, & de reddim in capitulis, & de nuptiis clericorum veteris seu permissis.

TIT. III.

1. Imp. Constant. A. clericis salutem dicit. Vixit sanctionem, quam dudum meruimus, & vos & incipia vestra nullus nouis collationibus obligat, sed vacatione gaudebitis: praeterea neque hospites suscipietis. Dat. Vi. Kal. Sep. Placido & Remulo Conf.

2. Imp. Constantinus A. & Iul. Cas. Felici episc.

Omnia clericis indebitae conventionis iniuria, & inique exactiois repellatur improbitas: nullaque conventio sit contra eos muneru lorditorum, & cum negotiatores ad aliquam praestationem competentem vocantur, ab his vniuersis istiusmodi strepitus conquelescat. Si quid enim vel parsimonia, vel prouisione, vel mercatura honestati tamen conscia) congesierint: id in vsum pauperum atque egentium ministrari oportet. ad id, quod ex eorumdem ergasterijs vel tabernis conquiri poterit & colligi, collectum id religionis exitium lucrum.

Verum etiam hominibus eorumdem, qui operam in mercimoniis habent, diui principis genitoris mei statuta multimoda obseruatione cauant, ut idem clerici privilegij pluribus redunda-

rent. Itaque extraordinariorum munerum a praedictis necessitas atque omnis molestia coqueletur. Ad parangariam quoque praestationem non vocentur, nec eorumdem facultates atque sustantia.

Omibus clericis huiusmodi praerogativa succurrat, ut & coniugia clericorum ac liberi eorum quoque, & ministeria, id est, mares pariter ac foeminae, eorumque etiam filij & filiae impunes semper ab huiusmodi muneribus perseuerent. Dat. Vi. Id. Decemb. Med. Lecta v. Kal. Ian. apud Acha, Constantio. A. viiii. & Iuliano Cae. Conf.

Nona constitutio FRIDERICI Imperatoris de statu & consuetudine contra liber. eccl. colla. x. s. item nulla.

Item nulla communitas, vel persona publica, vel privata, collectas, vel exactioes, angariae, vel parangariae, ecclesiarum, vel alius piis locis, aut ecclesiasticis personis imponere, aut in dote ecclesiastica bona praesumere, quod si fecerint, & requisiti ab ecclesia vel imperio, emendare contempserint: tripliciter puniantur: & nihilominus bona imperialis laesione subiacent: quod abique satisfactione debita nullatenus remittatur.

3. Idem A. & Cae. ad Taurum praefatum pratorio.

De his clericis, qui praedia possident, sublimis auctoritas tua non solum eos aliena iura nequaquam statuet excusare: sed etiam pro his praediis que ab ipsis possidentur, eisdem ad pensanda fiscalia perurgeti. vniuersos namque clericos possessores dumtaxat provinciales, praestationes fiscalium, translationesque faciendas recognoscere iubemus. Data epistola prid. Kal. Iul. Med. Constantio A. X. & Iul. Conf.

4. Idem A. ad Taurum P.P.

Officiales rationales, si exhibitione cursus seu principis necessitate neglecta, interuenerint ratione fiscali, ad clericatus honorem putauerint transendum, ad priorem conditionem trahantur. Si vero obnoxij ratiocinijs vel necessitatibus, non sint sub notione iudicij, officijs consentientibus, si probalis vitae studium id postulauerit, transferantur: nec cessionem metuant facultatum. Quod si clandestinis artibus putauerint irrependum: duas partes suarum reru concedant liberis, aut si proles defuerint, propinquis, ex propria substantia portionem tertiam sibi metentur. Sin vero propinquorum necessitudo defuerit: geminae portiones officijs in quibus militant, relinquatur, portione tantummodo tertia sibi retenta. Dat. xiii. Kal. Septem. Tauri & Flor. Coss.

IN AVTHEN. de sanc. episc. s. sed neque curiales colla. 9. tit. 6. al. tit. 16. seu Nov. 123. c. 15.

Sed neque curiales aut officiales, clerici un fieri permittimus: ex hoc venabili cleo fas inuenit. Si vero talis personae in cleo constituantur: remanent nec ad ordinationem perducant, propria fortuna restituantur, nisi monasticam sortem vitam aliquis eorum non minus quinquaginta annis impleuerit, & illi enim ordinati praerabunt, quare proprie substantia sibi venient, reliquias partibus ecclesiae & suo vindicandi, si in cleo constituti monasticam & decentem vitam impleuerint.

Sed si post clericatus honorem aliquis eorum uxorem aut concubinam acceperit, propria fortuna reddatur, licet tali ecclesiastico gradu teneatur, in quo quis constituitur: nec ducere non prohibetur. Idem est & in omnibus alijs monachis, licet nulli forma prius subiacuerint. Et generaliter quicumque in quolibet ecclesiastico gradu constitutus, ad seculari vitam redierit: huiusmodi nudatus, curiali fortuna propria civitatis reddatur.

5. Imp. Iulianus A. Secundo praefato pratorio.

Si quis non dicam rapere, sed attentare tantum iungendi causa matrimonij sacratissimas virgines ausus fuerit: capitali poena feriatur,

Dat. XI. Kal. Mar. Gratiano. A. III. & Merobaude

6. Imp. Valentinianus, Valens & Gratianus A. A. ad Cataphronium.

Presbyteros, diaconos, subdiaconos, & que exorci-

Pars adorum habitorem in consistorio apud imperatores. Gratianum, Valentinianum, & Theodosium, consulatu Syagri & Eucherij virorum. clausuram, die 11. Kalend. Ianuar. Constantinopolis in consistorio.

7. Imp. Theodosius dixit.

Nec honore, nec legibus Episcopus ad testimonium dicendum flagitetur. Item dixit, Episcopum ad testimonium dicendum admitti non decet. nam & persona operatur, & dignitas sacerdotis ex parte confunditur.

IN AVTHE N. de sanct. episc. §. vultis vobis iudicari.

Ed. index mittat ad vos quosdam de suis ministris, ut si presbyteri, sacerdotis, & episcopi, secundum quod de eisdem dicitur, dicant eas, quas viderint, non tamen iurati.

8. Idem A. Paulino prefecto Augustalli.

Presbyteri extra iuriam questionis testimonium dicant: ita tamen, ut falsa non fiant. Ceteri vero clerici, qui eum deinde gradum vel ordinem sequuntur, si ad testimonium dicendum petiti fuerint, prout leges precipiunt, auferantur. ut salua tamen in litigatoribus fatis adro, si forte presbyteri, qui suo nomine superioris loci testimonium dicere extra aliquam corporalem iniuriam sunt precepti, hoc ipso, quod nihil morantur, vera supplicent. multo magis enim per na digni sunt, quibus cum plurimum honoris per nostram iustitiam delatum est, occulto iuventur in crimine. Da. VIII. Kal. Aug. Arcad. A. & Eudocia Conf.

IN AVTHE N. de sanct. episc. §. vultis vobis iudicari.

Presbyteri seu diaconi, si falsum testimonium perhibuisse conuincantur, si quidem causa pecuniaria, & diuina iudicio dicantur, periret auro, si parati, metastasis pro ueritate iudicantur. sed si in criminali: clericatus honoris iudicium, quod adhiberi debet. Ceteri vero clerici, & ceteri in hoc et officio reuelantur, si quis delin-

9. Imp. Valentinianus, Theod. & Arcad. A. A. Tatiano P. P.

Nulla, nisi emeatis quinquaginta annis, secundum preceptum apostoli, ad diaconissarum consortium transferatur. Dat. XI. Kal. Jul. Mediolani, Valentiniano. A. III. & Neoherio Conf.

IN AVTHE N. de sanct. episc. §. presbyterorum colla. 9. tit. 6. ad. tit. vlt. seu No. 123. c. 13.

Presbyteri minorum annorum, nisi fuerint non permituntur. sed vique diaconum, vel subdiaconum, minorum annorum, neque clericorum, minorum annorum, nisi fuerint, non admittuntur. sed si in criminali: clericatus honoris iudicium, quod adhiberi debet. Ceteri vero clerici, & ceteri in hoc et officio reuelantur, si quis delin-

10. Imp. Arcadius & Theodosius A. A. Theodoro prefecto pratorio.

Si quis in hoc genus sacrilegij propperit, ut in ecclesiis catholicis intruens, sacerdotibus & ministris, vel ipsi cultui locoque aliquid importet iniuriam, quod geritur in provincia: reprobis animaduertatur: atque ita provincie moderatur, sacerdotum & zeotholica ecclesie ministrorum loci, quoque ipsius, & diuini cultus iniuriam capitali inleu-

tionem deponat, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit. Sitque cunctis laudabile, factus atrocis sacerdotibus aut ministris iniurias veluti crimem publicum, persequi, ac de talibus reus ultionem mereri. Quod multitudine violentia, ad ciuilibus apparitoris executione, & amiculo ordinum vel ordinatum possessionum non poterit flagitari, quod se armis aut locorum difficultate tueatur: praesides provinciarum etiam militari auxilio per publicas literas appetito, competentem vindictam tali excessui imponere non morentur. Dat. VII. Kalend. Maij, Modiolani, Honorio III. & Eutichiano Conf.

IN AVTHE N. de sanct. episc. §. si quis cum sacra colla. 9. tit. 6. ad. tit. vlt. seu No. 123. c. 13.

Ed. non oportet, ut in iudicio testentur, aut in exitum solentur. sed si sacra ministeria uoluerint, vel celebrare prohiberi, ita capit. p. i. i. Adm. est. in litigantibus, nam per ministeria reuelantur, ex illis traditur, si ea conceperit, caput plebis in latere facit litigantibus, siue sacerdotibus, siue ministris, & ceteris, qui in ecclesiis sunt.

11. Idem A. Eutichiano prefecto pratorio.

In ecclesiis, que in possessionibus (ut fieri ad hoc) diuersorum, vicis etiam, vel quibuslibet locis sunt constituta, clerici non ex alia possessione, vel uico, sed ex eo, ubi ecclesiam esse constituerint, ordinantur: ut proprie capitationis omni ac farinam recognoant. Ita, ut pro magnitudine vel celebritate uiculis, que vicis, ecclesiis certum iudicio episcopi, clericorum, & numerum ordinantur. Dat. III. Kalend. Aug. Minizo, Honorio III. & Eutichiano Conf.

12. Idem A. Eutichiano prefecto pratorio.

Si quis curialis, clericus fuerit ordinatus, nec statim, conuentione preterita, pristinae conditioni reddatur: is, vigore & solertia iudicantium, ad pristinam sortem, uel in manu iudicis, mox reuocetur. clericis enim uicibus legem pro se non parimus, que, esse non potest, nisi in iudicio, de iurisdictione clericis esse non uidebat. Dat. VI. Kalend. Aug. Minizo, Honorio III. & Eutichiano Conf.

13. Idem A. A. Fidiario vicario.

Si venerabilis ecclesie privilegia cuiusquam fuerint uel temeritate, uoluntate, uel dissimulatione uel neglenda: commissum hoc, quatuor librarum auri condemnatione plebetur. Da. XII. Kal. Jul. Erix. Theodoro V. C. Conf.

14. Idem A. A. Hadriano P. P.

Quicumque, uel identibus sacerdotibus, fuerit episcopali loco vel nomine detrusus, si aliquid contra custodiam vel quietem publicam moliri fuerit deprehensus, rursusque petere sacerdotium, ad quo uidentur expulsus, procul ab ea urbe, quam conturbauerit, centum millibus vitam agat, nec nostra adeat secreta, nec impetrare rescripta speret: sed etiam imperariis civeat: defensoribus etiam eorum nostram indignationem subituris. Dat. Prid. Nou. Frh. Rauem. Stilichone & Aureliano Conf.

IN AVTHE N. de sanct. episc. §. si quis autem.

Episcopus, colla. 9. tit. 6. ad. tit. vlt. seu No. 123. c. 13.

Si quis episcopus sacerdotis uel presbyteri, si quis

quod dicitur, ex qua pulsus est, in quibus locum in quo dicitur, iusto est subiectus, hunc monasterio in alia regione constituto tradit, ut, que in sacerdotio adhibuit, in monasterio degenere corrigat.

15. Idem A. A. Studio prefecto urbi.

Quoniam illa illicita etiam extra Ecclesiam in contrariis actibus celebrari prohibemus: prescriptis domus periculo imminente, si domus eius in ea clericos non ac uimuluoia conuenticula extra ecclesiam celebrantes susceperit. Dat. 11. Kalend. Septemb. G. P. Honorio A. V. I. & Aristoneto Conf.

16. Imp. Honor. & Theodosius A. A. Anthemio P. P.

Quisquis censibus fuerit honoratus: iurito agi non oportet, ut in eo uiciorum, in quo noletur manserit, clericatus fuerit, sub hac lege religio, ut adsumat sacerdotium; ut & capitationis farina per ipsam dominum agnoscere compellatur, & in ruralibus obsequiis, quo maluerit, subrogato uentur: ea scilicet immunitate indulta, que ex capitationis uenerandis ecclesiis relaxatur: nullo contra hoc legem unquam ualidato rescripto. Dat. Honorio, A. V. I. & Theod. A. V. I. Conf.

17. Idem A. A. Maximo P. P.

Placet nostre clementie, ut nihil commune clerici cum publicis actionibus, vel ad curia pertinentibus, cuius corpori non sunt annexa, habeant. Praterca his, qui parabolani uocantur, neque ad quodlibet publicum spectaculum, neque ad curiam locum, neque ad iudicium accedendi licentiam permitimus, nisi forte singuli, ob causas proprias & necessitate iudicem adierint, aliquem pulsat, uel ab alio ipsi pulsati, uel in communibus totius corporis causas syndico ordinant: sub ea definitione, ut, si quis eorum hoc violauerit, & breuius parabolani eximat, & competentem supplicio subiugatur, nec uquam ad eandem sollicitudinem reueratur. Dat. 11. Kal. Octob. CP. Theod. A. V. I. & Palladio Conf.

IN AVTHE N. de sanct. episc. §. interdicimus.

Interdicimus sanctissimis episcopis, & presbyteris, diaconis, & subdiaconis, & clericis, & omnibus aliis cuiuslibet ordinis uenerabilibus, qui in schismate constituti, ad tabulas ledere, aut alios iudicibus participes esse, aut in schismate fieri, ut ad quodlibet spectaculum spectandi gratia uentur. Si quis autem ex his in hoc deliquerit, hinc tribus annis a uenerabili ministerio prohiberi, & in monasterium redigi, sed in meliore tempore si se penitentem ostenderit, liceat sacerdoti, sub quo constitutus est, tempore inuenire, & hinc pro sui ministerio reddere.

18. Idem A. A. Monaxio prefecto pratorio.

Parabolani, qui ad curiam debilibus xgra corpora deputantur, sexetos constitui precipimus: ita ut per arbitrium uiri reuerendissimi antistitis Alexandrini urbis de his, qui antea fuerant, & qui pro consuetudine curiam hgerunt experientiam, sexcenti parabolani ad huiusmodi sollicitudinem eligantur: exceptis uidelicet honoratis, & curialibus. Si quis autem ex his naturali sorte fuerit absumptus, alter in eius locum pro uoluntate eiusdem sacerdotis (exceptis honoratis & curialibus) subrogetur: ita ut hi sexcenti uiri reuerendissimi sacerdotis preceptis ac dispositionibus obsequantur, & sub eius cura constant: reliqui, que dudum late legis forma copulatur super his parabolanis, uel de spectaculis, uel de iudiciis, ceterisque (sicut iam statutum est) iudicandis. Dat. 11. Non. Feb. CP. Honorio 21. & Theod. A. A. Conf.

19. Idem A. A. Palladio P. P.

Ubi, qui probabilem fecerit disciplinam agit, de molari consorcio fornicis appellationis no-

detio fulciuntur, vel clericatus honore consentunt: extraneis ubi mulierum interdicta consortia cognoscant: hac tantum eis facultate concessa, ut maritus, filius, atque germanus intra domorum suarum septa contineant. in his enim nihil suum crimini existimari sedus naturae permittit. Illas etiam nos relinqui castitatis hortatur affectio, que ante sacerdotium maritorum, legitimum meruere conlugium. neque etiam clericis incooperenter adiunguntur, que dignos sacerdotio uero, sua conuersatione fuerunt. Dat. V. I. I. Id. Maij, Rauem. DN. Theod. A. V. I. & Constantin. V. ex Conf.

IN AVTHE N. de nupt. §. sed & si quis interter colla. 4. tit. 3. seu Nou. 22. c. 12.

Multum magis ergo cessant eorum coniugia: fallendum uero est, ut si quis uxoribus carere perueniat, aliis autem omnibus penitus interdictionis. uerumtamen si & ipsi ad secundas peruenerint uxoribus, nequaquam ad sacerdotij cultum & stentur.

IN AVTHE N. quomodo oportet, episc. §. hanc autem, uel sic, uel sic, autem, col. 1. tit. vlt. seu Nou. 6. c. 5.

Episcopo nullam mulierem secum habere permittitur: sed si habere probetur, ab episcopatu deiciatur, quo si seis indigere.

20. Imp. Theod. & Valens A. A. ad Taurum prefecto P. & Patricium.

Si quis presbyter, aut diaconus, aut diaconissa, seu subdiaconus, uel cuiuslibet alterius loci clericus, aut monachus, aut mulier, que solitarie uix dedita est, in nullo condito testamento decesserit, nec ei parentis, uel utriusque sexus, uel liberi, uel qui agnationis cognatione iure iunguntur, uel uxor existerit: bona, que ad eum uel ad eam pertinerunt, sacerdotibus & ecclesie uel monasterio, cui forte fuerat deuiotus, aut deuiota, omnifariam solentur: exceptis his facultatibus, quas forte censibus adscriptis, uel iuri patronatus subiecti, uel curialium conditionum obnoxij clericus, uel monachus, cuiuscumque sit sexus, reliquiuit. Neque enim iustum est, bona, seu pecunia, que aut patrou legibus debentur, aut domino possessionis, cui quis eorum fuerat adscriptus, aut ad curias pro tenore dudum late constitutionis sub certa forma pertingere uoluerunt, ab ecclesiis aut monasteriis detineri: ad honorem uel delictis competentibus sacerdotibus ecclesiis uel monasteriis relaxatis, si quis forte praedictis conditionibus obnoxius, aut ex gestis negotiis, aut ex quibuslibet aliis ecclesiasticis actionibus, obligatus obierit. Da. XI. Kal. Ian. Ariouundo & Alyere Conf.

IN AVTHE N. de monachis. §. illud quoque colla. 1. tit. 5. seu Nou. 5. c. 5.

Uic autem, cum monachus factus est, hoc ipse sua res omnes obtulit monasterio. uidentur, si prius testatus non sit. & exinde de iudicio eius est, si forte lege disponitur: ut si liberus habeat, in quo nihil, aut minus legitima portione quoquo datur, si titulo contulerit, eam substantie monasterio distinetur detrahatur, ne quid cogat circa liberos iniquum saluo tamen iure uxoris, & aliarum traditorum.

21. Idem A. A. Thoma prefecto pratorio.

De similitudinem tam episcoporum, orthodoxorum fidei, quam presbyterorum, & diaconorum, hi, qui honorario titulo illustrem dignitatem consecuti sunt, per substitutos, periculo suarum facultatum, curie numeribus satisfacere non uentur. Da. 11. Non. Ap. C. P. Iudoro & Senatore Conf.

22. Idem A. A. Florentio P. P.

Si qua per calumniam postulatio super crimine, exhibitionis causa, fuerit sacrosanctis religionis antistiti: triginta pondi auri condemnatione publicis calculis inferenda, ut percellatur, precipimus.

1 ¶ Quiniam omnia privilegia quae sacrosanctis ecclesiis, confugarum, aut clericorum, decanorum, aut aliorum ecclesiasticorum causa; legibus sunt praestituta, atque illibata servari.

2 ¶ Praeterea iubemus, ut omnes clerici atque monachi, qui de suis civitatibus ad hanc almam urbem ecclesiastici negotij vel regionis causa proficiscuntur, literis episcopi, cui unusquisque eorum iter faciens obsequitur, muniri adveniant, sciuri, quod, si citra hanc fiduciam accesserint, sibi imputabunt, quod non clerici vel monachi esse putabuntur. D. Theodos. A. xvi. & Festo Coss.

IN AVTHENT. de sancti. episc. §. sed neque pro qualibet. col. 9. tit. 6. al. tit. ult. seu Nou. 123. c. 3.

Nunc episcopus inuitus ad civilem vel militarem iudicium in qualibet causa producatur vel exhibeatur nisi princeps iubeat. Index autem qui duci vel exhiberi imperaverit, post singulis primationem viginti libras auri ecclesiae illi, cuius episcopus est, persolvat: excoctore post singulis primationem verberibus subdendo, & in exilium deportando.

23. Imp. Valens & Marcianus AA. Palladio praefecto praetorio.

Quoniam venerabilis recordationis Fabianus huius almæ urbis episcopus, cum venerabilis synodi innumerabilium penè sacerdotum, qui Chalcedone connumerant, tanto & tali decoratus est, testimonio, ut Eutycheus, qui contra se ferat, eum sceleratis dictis suis ab omnibus vno ore damnaretur: aboleatur quidem Eutycheus damnosa memoria, Fabiani autē laudabilis recordatio releuetur. Data Constantino poli, pridie Nonas Asporano V. C. & qui fuerit nunciatus, Coss.

24. Idem AA. Palladio Praefecto praetorio.

Quod pauperibus testamento vel codicillis relinquatur, non ut incertis personis relicum evaneat, sed omnibus modis ratum firmumque consistat.

25. Imp. Marcianus A. Constantino P. F. P.

Cum clericis in iudicium vocatis pateat episcopalis audientia: volentibus tamen actoribus, si actor disceptationem sanctissimi archiepiscopi non fuerit experiri, eminentissimæ tux sedis examen contra catholicos sub viro reverendissimo archiepiscopo huius urbis clericos constitutos, vel contra reverendissimum œconomum, id de suis quàm de ecclesiasticis negotiis, sibi non noverit experendum, qui in nullo alio foro, vel apud quemquam alterum iudicem eisdem clericis litibus intrare, & civilibus vel criminalibus negotiis enter invecere. 1 ¶ Memorati autem reverendissimi clerici orthodoxarum ecclesiarum, quæ sub viro religiosissimo antistite huius inclytæ urbis sunt; in causa, in qua vel ipsi, vel procuratores, quos pro se dederint, sententiarum tuarum auctoritate pulsantur, executoribus, per quos coeperint conveniri, fideiussorem, sacratissimæ huius urbis ecclesie œconomum, vel defensorem præbeant, qui vsque ad quinquaginta libras auri fideiussor existat. Ipse vero reverendissimus œconomus almæ huius urbis ecclesie lite pulsatus, fideiussorem pro se non præbeat: vi pote qui & aliorum clericorum fideiussor futurus est: sed fidei suæ committatur. Quod si lis diuersorum (excepto reverendissimo œconomio) clericorum, quæ agitata sit, memoratam summam videatur excedere: clericus lite pulsatus, det executori pro residua quantitate cautionem suam, cui nullum tamen inferum erit iusurandum: quia ecclesiasticis regulis & canone à beatissimis episcopis antiquitus instituto, clerici iurare prohibentur.

2 ¶ Statuimus autem, ut executoribus idem reverendissimus œconomus, vel alij diuersi clerici

sub beatissimo archiepiscopo huius splendidissimæ civitatis, sententiarum tuarum auctoritate communiti, duos solidos tantummodo dent pro communitione sua, & pro institutione procuratoris, si per eum voluerint litigare. Quod circa alios quoque diuersos apparitores emittitur: tux, in his, quæ ex consuetudine præbentur officio, observari in causis prædictorum clericorum iubemus: ut liti sumptus vel expensæ à clericis pauciores humaniorisque præstentur. D. v. 11. 1. April. Varaz, & Ioanæ Coss.

IN AVTHENT. de sancti. episc. §. sportularum. col. 9. tit. 6. al. tit. ult. seu Nou. 123. c. 28.

Ed hodie nulla persona in ecclesiastico officio constituta, in qualibet causa criminali vel pecuniaria cuiuscumque quantitate, vel ditionis, vel monachus, vel asceticus, vel monachus amplius quatuor solidos permittatur dare: nisi cum ex infirmitate principis ad alias provincias vacatur: ubi non ultra unum solidum accipiet executor. Episcopus pro verbis ecclesie sua nihil præstet nomine sportularum: actiones contra ecclesiæ proprietates œconomus suscipiensibus, vel illis, qui in eam causam sunt ordinati. Qui contra hoc exegerit: in duplum, quod ex alio est, reddet, nudandusque singulis, si miles est: si clericus, à conscripto clericorum remouendus.

IN AVTHENT. de litigijs. §. ad excludendas. col. 8. tit. 13. al. tit. 8. seu Nou. 112. c. 2.

Generaliter autem iudex providat libellum pulsato non porrigi, sportulasque ab eo non exigenti, nisi prius ex libello actor per se, aut per tabularios conscribat, & actis intervenientibus fideiussorem idoneum periculo competentis officij præstet, quod vsque ad finem litis permaneat, eamque vel per se, vel per procuratorem exerceat. Et si convictus fuerit iussit mori: se litem, expensarum sumptuumque nomine decimam partem quantitatis in libello comprehensas, pulsato restituat: aut si fideiussorem dare non valet, super hisdem innotoriam expensas cautionem, & actum sacrosanctæ evangelij adferat, se fideiussorem dare non posse poena iudicis & eius officio immittente, si aliter versati fuerint, in denis libris auri. Executoris autem bona publicabuntur, & damnabitur in exilium: nisi causa moveatur ex consensu utriusque partis.

26. Imp. Leo A. Iuliano praefecto praetorio.

Decernimus, ut posthac neque monachi neque quicumque alij cuiuscumque status aique fortunæ in xdes publicas, vel in quatumque loca populi voluptatibus fabricata, venerabilem cruce & sanctorum martyrum reliquias illicite inferre cogentur, vel occupare audeant eas, quæ vel ad publicas causas, vel ad populi oblectamenta constructa sunt. Cum enim religiose xdes non desint: possunt ibi, consultis p. us (ut oportet) religiosissimis episcopis, reliquias sanctorum martyrum, non quorundam usurpatione, sed arbitrio reverendissimorum antistitem collocare. Ideo patientiam & modestam suam, quam leges nostræ & publica disciplina & ipsorum monachorum nomen exposcit, studio è vnuquisque tam monachus, quàm cuiuscumque alterius professionis retineat, & perpetuo observare procuret.

27. Idem A. Eutychio P. P.

Quisquis, enensis militæ suæ stipendij, explectisque officij, siue muneribus, quæ cuiusque conditione, aut consuetudine, aut lege debebantur, ad consortium se contulerit clericorum, & inter ministros veræ orthodoxæ fidei maluerit & elegerit numerari: nullus profusus sententiæ acerbitate reuocetur: nec à Dei templis, quibus se consecrauit, importunis intentionibus abstrahatur: sed in huiusmodi beatissimis ministeriis securus permaneat, & quietus ad quæ post longi laboris lassitudinem ob reliquæ

re, quæ vitæ requiem consilio meliore protrahatur: hinc actio ibus, si quæ contra eum eiusque patrimonium legibus intentione competunt, pro iuris ordine respondurus: exceptis primitivibus, quos præceptis tuis culminis & publicis vilitatibus in perpetuum esse: subiectis, sacratissimæ constitutionis statuta sanxerunt.

28. Idem A. Anthemius AA. Nicofrato P. P.

Nulli licere decernimus, siue testamento hereditate in vitium siue ab intestato succedat, siue fideicommissarius vel legatarius inueniatur, dispositiones pij testatoris infringere, vel improba mendaciter adferre, ut incertum esse legatum vel fideicommissum, quod redemptionis captivorum relinquatur, sed modis omnibus exactam, pro voluntate testatoris, pax rei negotio proficere.

¶ Et si quidem testator designaverit, per quem deficiat redemptionem fieri captivorum: is qui specialiter designatus est, legatus vel fideicommissarius habeat exigendi licentiam, & pro sua conscientia votum adimpleat testatoris. Sin autem, persona non designata, testator absolutum tantummodo summam legatij vel fideicommissi taxaverit, quæ debet in morte causa proficere: vir reverendissimus episcopus illius civitatis, ex qua testator ortus, habeat facultatem exigendi, quod huius rei gratia fuerit relictum, pium defuncti propositum sine ulla cunctatione, pro conveniunt, impetratur.

¶ Cum autem vir religiosissimus episcopus huiusmodi pecunias pio relictae arbitrio fuerit constitutus: statim, gestis interuenientibus, earum quantitatem, & tempus, quo eas susceperit, & apud reorem provincie publicare debebit. Post unius verò anni spacium, & numerum captivorum & daturo his pecunia eum manifestare præcipimus: ut per omnia implentur tam pax deficientium voluntates. Ita tamen, ut religiosissimi antistites & sine ulla dispendio pro edicta gesta cõficiantur: humanitatis obtentu relictae pecuniae iudiciorum dispensandis erogentur. 3 ¶ Quod si testator, qui huiusmodi legatum vel fideicommissum non designat, persona reliquit, barbaræ sit nationis, & de eius patria aliqua emergerit ambiguitas: vir reverendissimus episcopus civitatis eius, in qua idem testator defunctus est, eisdem habeat legatij seu fideicommissi petitionem, defuncti propositum modis omnibus impleturus. 4 ¶ Quod si in viro vel territorio testator mortem obiit: illius civitatis vir reverendissimus episcopus exactiorem habebit, & sub qua vicus vel territorium esse dignoscitur. 5 ¶ Et ne pium defuncti propositum improba fraudatorum calliditate celetur: quicquid pro huiusmodi causa à testatore relictum fuerit, vniu. us, qui id quocumque modo cognoverit, vel in viri clarissimi rectoris provincie, vel in verbis episcopi notitiam deferendi liberam habeant facultatem, nec delatoris nomine suspicionem formident, cum hinc fides atque induitua eorum tam laude, quàm honestate, ac pariter pietate non careat, cum veritatem in publicas aures lucemque deduxerint.

IN AVTHENT. de eccl. tit. §. quis autem p. redemptio. col. 9. tit. 14. al. tit. 6. seu Nou. 123. c. 11.

Icti testator vel dentur in iudicium si aliquid ad hoc participium in ea ut habere. Idem est in œconomis. 1 ¶ Sed si hi, qui faciunt, si sunt, neglexerint simul, vel his ab episcopo vel œconomio admittit per publicas personas, amittant lucram, quod eis contingebat ex voluntate defuncti: episcopus habeat licentiam repudiare illud lucrum, & illud, quod distribui debet, distribuere, quod si non fecerit, statim remouendus debet.

29. Imp. Leo & Anthemius AA. Zenone & Aratogo.

¶ Vi in monasteriis degunt, potestatem inde excocti ne habent, vel in Antiocheni civitate seu aliis quibuscumque civitatibus conuersandi: exceptis dumtaxat apostolicis, quibus licentiam damus volentibus, ut apostolicam solarum causa exire possint. Caueant autem hi, qui ita exiunt, ne de religione vel doctrina disputent, vel conciliabulis præsent, vel turba concitata simpliciorum animos seduant, scituri, quod, si nostræ pietatis statuta neglexerint, legum austeritati subiacentur. Dat. Kalend. Iun. C. P. Leone & Probiano Coss.

¶ Episcopis interdicitur, ne quem à sacra sancta ecclesia vel communione segregent, nisi iusta causa probata sit. Qui vero citra probationem hanc segregat, à sacra communione quoddam ad tempus accetur.

31. Idem AA. Armasio praefecto praetorio.

Si quemquam vel in hac regia urbe vel in exteris prouinciis, quæ toto orbe diffusa sunt, ad episcopatus gradum prouehi Deo auctore contigerit: puris hominum mentibus, nuda electionis conscientia, sincero omnium iudicio profertur. Nemo gradum sacerdotij preti i venialitate mereatur, quantum quisque mereatur, non quantum dare sufficiat, æstimetur. Profecto enim quis locus tuus, & quæ causa esse poterit excusata, si veneranda de templis pecunias expugnentur: quem murus integritatis, aut vallum fidei providebimus, si auri sacra fames in penetralia veneranda profertur: quid denique cautum esse poterit aut securum, si sanctitas incorrupta corruptatur: cesset altaribus iam inerte profanus ardor auaritiæ, & à sacris adytis repellatur piaculare flagitium. Itaque castus & humilis nostris temporibus eligatur episcopus: ut quocumque locorum peruenit, omnia vitæ propriæ integritate purificet. Nec precioso, sed precibus ordinatur antistes. Tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut quærat cogendus, rogatus recedat, inuitatus effugiat: sola illi suffragetur necessitas excusandi, profecto enim indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus inuitus. cum sapè si quis hanc sanctam & venerandam antistitis sedem pecuniarum interuentu subisse, aut si quis, ut alterum ordinaret, vel eligeret aliquid accepisse detegatur: ad instar publici criminis & lætæ malefatis, accusatione proposita, à gradu sacerdotij retrahatur, nec hoc solum deinceps honore priuari, sed perpetuæ quoque infamiz damnari decernimus: ut eos, quos par facinus coinquinat, & quos, utrosque similis poena comitetur. D. viii. Id. Mar. Constantinopol. Marciano & Zenone Coss.

IN AVTHENT. de sancti. episc. §. pro omnibus. col. 9. tit. 6. al. tit. ult. seu Nou. 123. c. 2.

¶ Quod pro hac causa datum est, & precium, quod expensum est, restituantur ecclesie, cuius sacerdotium & liti comparari.

32. Idem AA. Dioscuro praef. praet.

Orphanotrophos huius inclytæ urbis: (nulla subillitate iuris obstitente) qui quidem pupillorum sunt quasi tutores, adolescentium vero quasi curatores, sine vilo fideiussoris gravamine in emergentibus causis tam in iudicio, quàm extra iudicium, (ut opus exegerit) ad similitudinem tutoris & curatoris, personas & negotia eorum (si qua possint habere) defendere ac vindicare iubemus, ita videlicet, ut, presentibus publicis personis, id est tabularijs, aut interuenientibus gestis in hac quidem inclytæ urbe apud virum perfectissimum magistrum census, in prouinciis vero apud moderatores eorum, vel defensores locorum, res eorum eis tradantur, à quibus sunt custodiendæ: ut si quas earundem rerum, propter sanus forsitan, vel aliam, urgentem causam: vel eo quod seruari non

ante domino ordinatus fuerit... inuenerit... inuenerit... inuenerit...

38. litem A A. Sebastiano praefecto priorio.

Seruus, si dominorum fuerint voluntate muniti, solitaria vitam participandi licentia non denegatur...

IN AVTHENT. De sancti episcopi. sed hac quidem, col. 9. tit. 6. ad. in. in. in. in. No. 123 e. 4.

Episcopus, quod liberat a seruitute, vel adseruitur, sed non a uicibus suis... inuenerit... inuenerit...

IN AVTHENT. de monachis hinc autem. col. 1. tit. 5. in. in. in. in. No. 5. c. 2.

Videtur et si quibusdum experimentis monachum spectat, quod inuenerit... inuenerit... inuenerit...

XXXX.

Quia sua monasteria relinquunt: non recipiunt, quas attulerunt ad ea, res mobiles, colucentumque quantitatis similitudinem...

Non oportet episcopos aut clericos cogere quosquam ad fructus offerendos, aut angarias dandas, aut alio modo vexare...

Monasteria degunt (seu censentur) sub episcopis territoriorum suorum, & Abbatum quidem curam gerunt episcopi, monachorum vero abbates.

Non sit vero abbas duorum monasteriorum. 41. Imp. Iustinianus A. Archelao praefecto priorio.

Repetita promulgatione, non solum iudices quouilibet tribunalium, verum etiam defensores ecclesiarum huius alicuius vrbis, quos cupidissimum insinuandi vltimas desidentium voluntates genus irperserat, pramonendos esse censemus...

Mnem adhibentes prouidentiam circa sanctissimas ecclesias in honorem & gloriam sanctae & incorruptae homousiae Trinitatis, per quam & nos & communem publicam saluos fore credimus...

dimus, insidentes etiam doctrinae sanctorum apostolorum, de creandis irreprehensibilibus sacerdotibus, qui quidem ob id potissimum ordinantur, ut suis precibus benignitatem humanissimi Dei rebus adquirant communibus, praesenti lege sancimus...

Conuenit igitur huiusmodi eligi & ordinari sacerdotes, quibus nec liberi sint, nec nepotes. etenim fieri vix potest, ut vacans huius quotidianae vitae curis, quas liberi creant parentibus maximas, omne studium, omnemque cogitationem circa diuinam liturgiam & res ecclesiasticas consumat...

De his vero episcopis, qui nunc sunt, vel futuri sunt, sancimus, nullo modo habere eos facultatem testandi, vel donandi, vel per aliam quamcumque excogitationem alienandi quid de rebus suis, quas, postquam facti fuerint episcopi, possederint & adquisierint vel ex testamentis, vel donationibus, vel ex alia quacumque causa: exceptis dumtaxat his, quas ante episcopatum habuerint ex quacumque causa, vel quas post episcopatum a parentibus & theiis, hoc est patris vel auunculis & a fratribus ad ipsos peruenierint, peruenierintque sunt...

Ab hac autem generali nostra lege excipiuntur ea sola, quae quocumque & quacumque in hunc usque diem fuerint Epiphaniae archiepiscopi sanctae huius civitatis & sancti simi patriarchae. Nam super his, quae ab hoc tempore et adquisierint, ea, quae a nobis constituta sunt, obtinere & ipsa ad sanctissimam maiorem ecclesiam pertinere iubemus.

Post mortem vero Deo amantissimorum episcoporum, iubemus, ut pro tempore illarum ecclesiarum economi rationes reddant earum, quae ab illis relictae sunt, rerum: idque sanctissimis ecclesiis proficere, quod ex hac nostra lege eis debetur. Et ipsos quidem economos cum iudicio & diligenti discussione creati praecipimus, se iudicibus ipsis, quod singulis annis ratione referant...

Sanctissimo episcopo suae administrationis, & quae in re videbuntur res ecclesiasticas minime vel ex parte, vel proprium quatum quales, hoc ecclesiasticis rebus restituent, si quidem supra dicta sunt. Si vero, non redditis rationibus, deinde fuerint: tunc ipsorum heredes subiciantur tali discussioni, & conueniantur pro restitutione omnium, quae ex ea causa debere illos constitent.

Necessarium quoque esse credimus, etiam super his aliquid debere, qui curam susceperint suscipere iure venerabilium xenonum, & nosocomiorum, & prochorum, & orphanotrophorum, & brephotrophorum. Nam & ipsi omnem licentiam auferimus, de adquisitis rebus post susceptas huiusmodi curaciones vel per testamentum vel per aliam quolibet modum vel machinationem quicquam in alias transferendi personas: exceptis, quae prius habuerant, vel postea a parentibus vel theiis vel fratribus ad ipsos peruenierint. Omnia enim quae quocumque ad sancta pertinent loca, vel quae ad ipsorum praepositos post susceptam huiusmodi curam peruenierint vel peruenitura sunt, ad ipsa venerabilia pertinebunt loca, eaque nec in eos distribui & erogari volumus, qui in illis locis sunt, vel curantur. Manifestum enim est: quod quisquis de reliquo vel donat sine in scriptis sine sine scriptis xenodochio, vel nosocomio, vel prochoro, vel orphanotropho, idcirco, ut sic per ipsum dispensetur, ut qui multam de eorum pietate praesumptionem & occasionem habeat, qui in locis praefecti sunt, neque vero iustum est, ipsum ea, quae sub pretextu eorum, qui sub eius cura sunt, accipit, non in ipsos vel pro ipsis impendere, sed in propriam personam auferre, & proprio lucro applicare, timore Dei contempto, quia enim tali curae praepositum non existimet idcirco eam suscepisse, ut non solum quae extrinsecus ad eum perueniant, sed etiam omnia, quae habere eum contigerit, in eam rem impendat.

Amplius id quoque iubemus, ut quocumque post necessariam erogationem in eos, qui eorum curae commissi sunt, & debitam curacionem rerum & administracionum superesse contigerit ea ad reddituum comparationem proficiant. Undique enim nos episcopus nostraeque intencio est, ad amplificacionem & augmentum adducere res ad pios usus congregatas. Sic enim quisquis pro sua anima quidquam facere volet: promptius erogabit, si crediderit ea, quae ab ipso data fuerint, sic administranda esse.

Si autem contigerit, aliquid ab administratione sua cessare, quam acceperat, sancimus, eum, qui in eius loco constitutus est, cum timore Domini rationum redditioni subiciat gestis sub eo administrationis, sicut diuina nostra lege continetur: sic et eo, qui post ipsum constitutus est, quod Domino Deo pro his rationem reddet.

Praeterea sancimus (quemadmodum & diuinis canonibus definitum est) ne quis episcopus, aut chorepiscopus, aut visitator sine circulator, aut presbyter, aut alius cuiuscumque dignitatis clericus per largicionem ordinetur. Sed nec nosocomus, nec ecclesiasticus, nec xenodochus, nec nosocomus, nec prochorus, nec orphanotrophus, nec brephotrophus, nec quisquis prochio praeficiendus est, per talem fiat largicionem: sed per iudicium & probationem eorum, qui in illis locis sunt, Deo amantissimorum episcoporum. Si vero qui inuenus fuerit occasione praedictarum ordinationum & administrationum aliquid dedisse vel accepisse, siue episcopus sit, siue clericus: & eum, qui praebuit, & eum, qui accepit, extra sacerdotium & clerum fieri iubemus, ut post hanc Domini Dei subiaceant condemnationi. Et autem quis propter praefecturam dedisse quid contempserit fuerit: eum, qui ita praefectus factus fuerit, extra clerum esse iubemus. Si vero economos vel

ecclesiasticus seu defensor, vel chorepiscopus, id est vel periodenta visitator vel xenodochus, vel nosocomus, vel prochorus, vel orphanotrophus, vel prochio praepositus contempserit praebuisse quid, ut sibi cura illa committeretur: & hunc remoueri ab huiusmodi cura, iubemus.

Praeterea sancimus, ut omnes clerici per singulas ecclesias constituti, per seipso praesentibus nocturna & matutina & vespertina, non ex sola ecclesiasticarum rerum consumptione clerici appareant, non quidem habentes clericorum, re autem non impletes clerici circa liturgiam Domini Dei. turpe enim est, pro ipsis scriptos necessitate ipsis industria praesentibus. Si enim multi laicorum, ut sine animam consulant, ad sanctissimas ecclesias conflantes audiosi circa psalmodiam ostendantur, quomodo indeceas non fuerit clericos ad id ordinatos non implere suum munus? quapropter omnimodo clericos praesentibus iubemus, & ipsos inquiri a Deo amantissimis pro tempore episcopis & duobus presbyteris in singulis ecclesiis, & ab eo, qui vocatur archos vel exarchos & ab ecclesio sine defensore cuiusque sanctissimae ecclesiae: & eos, qui inuenit in culpa in liturgia perseverantes, extra clerum constitui. Nam qui constituerunt vel fundarunt sanctissimas ecclesias pro sua salute & communis reipublicae, reliquerunt illis substantias, ut per eas debeatur liturgia fieri, & ut in illis a ministrantibus, per clericos Deus colatur. Licentiam autem concedimus omni personae, quae quid horum praetermissum esse cognouerit, ea denunciare & publicare.

Ea vero quae a nobis sancta sunt, sine trahi & ad effectum perduci eum Dei benignitate iubemus eo, vero, qui in suspicione venerint aliquid horum ausu temerario praetermississe, primum quidem ex Domini Dei iudicio periculum, ac deinde postea in hac lege poenas sustinere. Dat. Kalen. Martii CP. DN. Iustinian. PP. A. II. Coss.

43. Item A. Epiphania archiepiscopo Constantinopolitano & patriarchae.

Mnem semper adhibentes prouidentiam circa sanctissimas ecclesias, per quas & nostrum imperium sustineri, & communes res elementissimae Dei gratia muniri credidimus, necnon & nostras & ceterorum omnium animas studentes saluari & eam ob rem solliciti assidue ne commoda sanctissimarum ecclesiarum, in quacumque ciuitate sine constituta, aliqua ratione minuantur: neque, quae in ipsis sunt, diuinae liturgiae ex Deo amantissimorum sacerdotum absentia impediatur, aut non conuenienter curantur, ac ne etiam sanctissimarum ecclesiarum consumantur res, iam propter itinerum, quam etiam commendantur huc sacerdotum & constantium clericorum impensis, unde saepe & sub senore accipiendi necessitas emergit, & ex ea re onus ad ipsas sanctissimas ecclesias venit, simul etiam ne ecclesiasticarum rerum non conuenienter procedat administratio per absentiam Deo amantissimorum episcoporum tempus, his ad tuam beatitudinem diuinis apicibus uti oportere existimauimus.

Per quos ipsi iubemus, fieri omnibus manifestum, per singulas metropoles vniscuiusque prouinciae ipsi subiectis sanctissimis sacerdotibus, quoriam non decet aliquem ipsorum, aut eorum, qui in alijs prouinciarum ciuitatibus sub metropolitano ordinati sunt, episcoporum secundum propriam voluntatem absque diuina nostra speciali iussione, relinquere quidem gubernatam a se sanctissimam ecclesiam, in hanc vero felicem commemate ciuitatem, quallsicumque emergat res, sed mitere oportere huc vnum aut duos ex sibi subiecto pio clero, & facere manifesta nostrae pietati ea, quibus opus habent aut per seipso, aut per intermediam tuam beatitudinem, sicque persui iusta & compendiarum nostra ope, si enim quippiam

eorum, quæ ad nos relata fuerunt, tale nobis visum fuerit, ut indigeat ipsorum Deo amantissimorum sacerdotum præsentia, confestim tum proficisci iubebimus ipsos, absque vero tali diuina iussione, neminem proficisci concedimus.

1 ¶ Scientie horum transgressore, & recte ac pie Introductam à nobis pro sanctissimarum ecclesiarum honore obseruantiam prætereunte, quod non paruum indignationem experietur, sed & sub excommunicatione fiet, si quidem metropolitæ sit, à tua beatitudine, si vero ciuitatis sit episcopus, quæ metropolitæ subiecta sit, ab ipso metropolitæ. pecuniariam namque penam definire contra contemnentem esse putauimus, ne inde ad sanctissimas ecclesias, quod inde eueniret damni, redundet quarum res ab omni deminutione liberæ manere cupimus.

2 ¶ Hæc igitur ad singulorum notitiam sub ipsa ordinatorum Deo amantissimorum Metropolititanorum episcoporum perferre tua sanctitas studeat, & ab vnoquoque missas responsiones tam per Metropolitanas, quam per ipsarum reliquatam prouincie ciuitatum Deo amantissimos episcopos de his, quæ hæc de re didicerint, ad nostram religionem referre, V. X. Kal. Mart. CP. DN. Iul. PP. A. I. Cof.

44. Idem A. Menz P. P.

Sanctissimarum ecclesiarum & piissimorum monasteriorum decori consulentes, interdiximus omnibus habitantibus monasteria conuersari cum mulieribus monastriis, aut occasionem aliquam excogitare, qua communicationem aliquam cum ipsis habeant, (hoc enim instam suspicionem introducit, astidue, aut ùm uoluerint, cum ipsis congregandis) ita segregatos esse, ut nullam participationem adinuicem ob quancunque causam habeant ipsi, neque excogitari aliquam occasionem vel illi, vel his mutax inter se commemoratiõnis. sed soli per se homines in quolibet monasterio degant, à vicinis sibi per quancunque causam monastriis segregati: solæ item per se mulieres non commixtæ uis: ut omnis suspicio indecoræ conuersationis penitus tollatur. Sed si uiri fuerint plures oportet, prouidentia singularum ciuitatum episcoporum, foeminas in alium conuenientem locum transferri, & dari monasterium ipsis, in quo oporteat ipsas in posterum apud se ipsas habere conuersari sin plures inueniantur foeminae, aut etiam pari numero, uiros quidem transferri, & uina autem in monasterio manere, ita ut res ipsius monasterii mobiles & immobiles & se mouentes, hi, qui exeunt, cum his, qui manent, pro rata diuidant. Necessariis autem responsis apud se degentium separatim mulierum, unum senem à Deo amantissimo episcopo ciuitatis segregari, ad diuinas uero peragendas liturgias & sancta communione participare unum presbyterum, & unum diaconum honestæ uitæ dari, qui hæc sola suprascripta agere debeant, non etiam conuetsci & conuersari aut cohabitare cum ipsis. His enim seruatis, & ipsis felix uita erit, qui solitariam uitam elegerint, & communis nostræ reipublice res paratorem consequentur à Deo clementissimo opem. Quæ igitur super communibus rebus & nunc recte habere existimauimus, huiusmodi sunt. sed & credidimus non paruum hinc visum iri additam esse: his ex diuina nostra constitutione uilitatem.

1 ¶ Sed & obseruatione & cautela diligenti opus est, ne uilo modo prætereantur hæc, quod non aliter continget, quam si Deo amantissimi cuiusque ciuitatis episcopi insipienter diligenter monachorum degentium in manasteriis sub sua cura ordinatis, conuersationes: & si quid senserint huiusmodi lapsus, omnibus modis compescant tale ipsorum inceptum, & pœnis subiiciant eos, qui po-

nostram prohibitionem adhuc talia perpetranti, & cogant, ut eorum conuersationes sint puræ, & separatae ab omni commercio muliebri. Nam & ipsa Deo amantissimis episcopis, si hoc recte estimare uoluerint, perspicuum est, quod ex obseruatione honestæ huius deuotissimorum monachorum conuersationis, & si eis contigerit ahi. indecens aut inhonestum accidere, clemens Deus propitiis res communes nostræ reipublice secundabit.

2 ¶ Sed ne uel ipsi Deo amantissimi episcopi supernacuum ducant hoc nostrum præceptum posse ipsos uolumus, quod, si quis ipsorum manifestus sit, non cum omni diligentia, hæc inuestigare, aut manifestum lapsum non secundum prædictos modos emendare, obnoxius quidem erit iudicio Domini Dei, & nunc in ipsum ueniet imperij nostri indignatio, & circa ipsum periclitabitur sacerdotium, neque alia maiore opus erit indignatione.

3 ¶ Tua igitur excellentia diuinam nostram hæc legis positionem manifestam faciat cuiuscumque metropoles Deo amantissimis episcopis, & clarissimis præsidibus prouinciarum, addens & hoc, quod & ipsi, si opus sit, omne ferant auxilium piissimis ciuitatum episcopis ad huiusmodi (lapsus) coerenda, quæ tolli iussumus, & si qua negligentia eos uisus esse inuenerit, manifestam eam nobis proprio faciant iudicio, ut utique omnes cognoscant, & quænam ab ipsis seruari debeant, & ex negligentia definitam pœnam. Curent autem & Deo amantissimi metropolitæ, etiam aliis reuerentissimis ciuitatum episcopis euidentem prouincie facere manifestam diuinam hæc nostram legem, & denunciare omnibus, ut uigili studio hæc custodiant uerentes definitam pœnam.

4 ¶ Ac ne protrahatur plena obseruatio diuinæ nostræ huius legis, atque etiam ne ipsi reuerentissimi monachi, qui in presentia conuersantur cum monastriis, paruum putent tempus sibi dari ad debitam & inuictam ipsi separationem faciendam: annale ipsis definitum, decretum ab eo (dic) quo manifesta diuina nostra lex hæc facta fuerit, ita ut post anni curriculum, si appareat ea, quæ ad conuictum attinent, in eodem manere schemate, locus sit omnimodo inferri diuinæ huic nostræ legi pœnis. Datum xv. Calend. Februar. C. P. Decio V. C. Cof.

45. Idem A. Iuliano præfecto prætorio.

Sacris canonibus neque Deo amantissimis presbyteris neque reuerentissimis diaconis aut subdiaconis nuptias contrahere post huiusmodi ordinationem permittentibus, sed solis reuerentissimis presbiteris & leuitoribus id concedentibus: animaduertimus quosdam despicientes quidem sacros canones, pueros autem generantes ex quibusdam mulieribus, quibus coniungi secundum sacerdotalem censuram non possunt, quoniam igitur pœna facinoris huius in sola sacerdotij erat amissione: sacros autem canones non minus, quam leges, ualere, etiam nostræ uolunt leges: sancimus obtinere in illis, & quæ sacris uisæ sunt canonibus, perinde ac si ciuilibus inscriptum esset legibus, & omnes istiusmodi homines tam sacerdotum, quam diuino ministerio, atque etiam dignitate ipsa, quam habent, nudari. quemadmodum enim sacris canonibus prohibita sunt talia: sic & secundum nostras leges, rem ipsam prohiberi: & præter suprascriptam excidendi à ministerio pœnam, ne legitimos quidem & proprios esse eos, qui ex huiusmodi inordinata concupratione nascuntur, aut nati sunt, sed eam, quæ ex talibus feminibus oritur, participari turpitudinem. tales enim eos esse disponimus, quales quos leges ex incestis aut nefariis natos nuptiis definit. ita ut neque naturales, aut nobis seu spurij intelligantur,

intelligantur. sed prorsus & undique prohibiti, & successione genitorum indigni ac nec donationem ab illis capere possint, neque hi, neque horum maritres, ne per interpositas quidem personas, sed omnibus in hoc collatis à patribus beneficiis ad sanctam ecclesiam, ex qua sunt, qui talia deliquerunt, reuertentibus, quod enim sacri canones prohibent, id etiam & nos per nostras abolemus leges. Si uero similita quædam obligatio sub specie mutui vel alterius contractus instrumenti fiat, quæ obligatum faciat eum, qui huiusmodi concuprationis particeps factus est: hæc etiam infirmam esse uolumus: & talium rerum donationem, non ad eam personam, in quam concepta sunt scripta, sed ad sanctissimam ecclesiam peruenire. Data xv. Calen. Nouemb. CP. Lamp. & Oreste VV. CC. Cof.

46. Idem A. Iuliano P. P.

Sancimus: si quis moriens piam fecerit dispositionem uel per institutionis modum, uel per legatum, aut fideicommissum, aut mortis causa donationem uel alium quemcumque (modum) legitimum, siue iniunxit pro tempore episcopo curam agere ut impleatur, quæ ipse uoluit, siue hoc reuerit, siue etiam in contrarium prohibuerit, necessitatem habere hæredes, id quod ordinatum est, facere & adimplere omnimodo. quod si id sponte non fecerint: confestim loci Deo amabiles episcopos, curiosos esse circa hæc, & postulare, ut illi omnia impleant secundum uoluntatem defuncti. Sed si quidem ecclesie ædificationem iniunxit testator, intra triennium instare eos, ut perficiatur, si uero xenonis ædificationem intra unum annum dimittat id fieri cogere, tanquam sufficiente tempore hoc constitutum ad perficienda, quæ plauerunt testatoribus: cum sit potibile & domum conducere, & infirmos illic in lectis sternere, donec opus ædificationis xenonis seu hospitalis compleatur. si uero quædam dari simul & una præstatione in piæ causas damnari fuerint: confestim cogere eos facere, hoc est post testamenti institutionem, & post adprehensam hereditatem uel legatum ab his, qui honorati sunt.

1 ¶ Si autem transferit prædictum tempus neque ecclesia, neque hospitale ædificatum fuerit: neque hospitalis aliquis sit, qui hoc ordinet: mox ipsos Deo amabiles episcopos exigere ea, quæ pro eo ordinata sunt, & in id conuenienter quæ sita, & facere ædificationes sanctissimarum ecclesiarum, & hospitalium, & gerontocomiorum, aut orphanotrophorum præparationem, aut procotrophorum, aut nosocomiorum constructionem, aut captiuorum redemptionem, aut aliam quamlibet actionem piam à testatore ordinatam, designare etiam seu perficere, qui hæc administrant, xenodochos, uel orphanotrophos, uel brephitros, hos, gerontocomos, uel simpliciter piarum actionum diceceas & curatores. non amplius ualentibus post dicti temporis lapsum & dictam inderuentionem his, qui illa non fecerint, immiscere se prædictarum rerum administrationi, aut Deo amabiles episcopos impedire ab illarum rerum administratione.

2 ¶ Clarissimis præsidibus prouinciarum necessitatem imponentibus hæredibus omnimodo ea perficere. namque & ueteribus prædictarum est legibus, necessitatem imponi imlere deficientium uoluntates eis, qui habere permittuntur, quæ illi reliquerunt.

3 ¶ Sed Deo amabiles episcopi, si quidem aliquis discretus hi, qui defecerunt, præposuerint rebus, (ueluti xenodochos, procotrophos, aut nosocomos, aut brephitrophos, aut orphanotrophos, aut

gerontocomos, aut paramonarios, aut ecconomos aut simpliciter dicendo, piarum actionum administratores) illos quidem permittant habere administrationem: ipsi uero non administrant quidem, sed administrationem illorum insipienter aut obseruent, & recte quidem prætereuntem corrigant, pessima autem administratione facta, etiam eos expellant, & alios instaurant, qui cogitent & animo concipiant magni Dei timorem, & terribilem magni & numquam finiendi iudicij diem, ad quam illos respicientes conuenit omnia facere cum ad Deum coordinata mente. Si uero neminem discreti hi, qui moriuntur, præstituerint administrationi, sed in hæredum potestate eorum posuerint, hi autem rem neglexerint: continuo ipsi Deo amabiles episcopi & administrant, & præstant suprascriptas personas, (ut procotrophos, aut nosocomos, & ceteros deinceps, qui etiam magni Dei honorem mente præferant) ut omnimodo & uia & officio ad effectum perducantur, quæ ordinata sunt.

4 ¶ Supra autem omne tempus quo distulerint facere disposita scripti hæredes: eos cogi soluere & fructus & redditus & omnem legitimam accessionem à tempore eius, qui disposuit, mortis, sanctimus: non insperata mora à liti contestatione aut conuentione, sed ipso iure intellecta (quod dicitur vulgò) mora præcessisse, & locum habente fructuum & altarum rerum accessione.

5 ¶ Hoc eodem obtinente, & si non ab hærede, sed à fideicommissario aut legatario reliquum fuerit huiusmodi pium legatum, & illud acceperit is, qui legato honoratus est, & mox quidem licentiam esse Deo amabilibus episcopis potere tales personas quibusdam rebus honoratas facere disposita.

6 ¶ Si uero negligentes fuerint locorum Deo amabiles euiscopi ad agere, forte gratia corrupti à scriptis hæredibus, uel legatariis, uel fideicommissariis: licentia erit aut metropolitano prouincie, aut archiepiscopo illius diceceas: hæc cognoscendi, inquirere, & cogere, ut in opus aut piam liberalitatem omnimodo impleri. & cuiuscumque ciuium idem etiam facere licentia erit: cum sit enim communis pietatis ratio communes & populares deceat etiam affectiones constitui harum rerum executionis. habituro uoquoque licentiam ex nostra hac lege mouere ex lege constitutam, & postulare, ut ea adimpleri, clementer, qui hæc neglexerint, Deo amabili episcopo, quod & ipse, præter imaginem de celo tenens, etiam imperialem motum super huiusmodi contemptu experietur.

7 ¶ Ut autem adhuc maiore metu terreantur hæredes morientium, uel harum rerum procurandarum & faciendarum onere grauari, quo minus harum rerum effectum dederant: hoc sancimus, ut, si impetiti à Deo amabilibus episcopis, qui his rebus honorati sunt, nostra cessauerint, seu distulerint, ita ut prædictam exactione opus fuerit, confestim non solum ipsi simpliciter (quod dicitur) exigantur, sed omnino duplum, si enim apud ueteres erant quædam themata in quibus, & infestatione, dupla condemnatio nis inducebantur: quomodo utique non etiam hic eos, qui non solum ne sponte fecerint, sed tempus præterea protraxerint, & postremo impetiti à Deo amabilibus episcopis, ac deinde neque ipsis statim parentes, opus habuerint etiam prædiali exactione, dupli exactione non conuenit castigari. 8 ¶ Si uero morientes suos hæredes uoluerint, quando morituri essent ipsi hæredes, actionem aliquam implere piam, non autem in ipsorum uita: & hoc custodiri: & non in medio hæredes cogi facere quid eorum, quæ testator post ipsorum mortem uoluerit fieri: cum uero morientur ipsi, necessitatem habeant omnimodo ista implere: dilationem autem aliqua ab ipsorum hæredibus facta, tunc necesse est, illa fieri, quæ ante dispositimus.

¶ Si vero aliqua eorum, quae vocantur *Anatolica* legata, relicta fuerint aut donata clero sicut, aut in onerario, aut asserit, aut diaconis, aut prophanis, aut xenonibus, aut nosocomiis, aut brephothrophis, aut sanctorum ecclesiarum pauperibus, aut simpliciter ceteribus quibuslibet piis, aut omnino non prohibitis ex parte collegiis, velint autem secundum aliquod tempus hi, qui tunc reperiantur, non accepto super tali actione transigere: non liceat id agere, neque, quod factum fuerit, ratum esse: imò & privationem rerum, qui hanc redemit vel transigit, sine ea, quandoquidem necesse erit, hi, qui quidem aliqua parte temporis fuerint, esse pecunia rum copiam, his autem, qui futuri sunt, omnimoda relictorum privationem, sed nec ipsum *Anatolicorum* nomen, neque perpetua defuncti memoria, ob quam & annuum hoc reliquit, conferriabitur, sed statim extinguatur, vnde cum ipsa relictorum intentione alienatione. Manere igitur perpetuo ipsos obnoxios humilissimi dationibus sancimus. ad o. v. si qua fiat alienatio, & ipsa relicta sit, & hi, qui quandoque pregerant piis locis, licentiam habeant persequi, & exigere ipsa, nulla temporis praescriptione opponenda ipsi, cum per unumquemque annum talis nascatur actio. Quinimò hypothecae subiecta sit eius, qui reliquit bona huiusmodi legatorum causa: ita ut licentiam habeant ex ipsis rebus satis piis operibus facere, non solum pro relictis, sed & pro fructibus ipsorum & redditibus, & omni legitima accessione temporalis (vnde dictum est) nulla retinentibus praescriptione convenire queunt, quantumcumque quis numeraverit tempus. Nisi inter hunc annualem legato oneratum & eum, qui secundum sacros canones & nostras leges presul constitutus est, istiusmodi exactionis factum fuerit pactum, quo placuerit, ut reditus pro annuo legato daretur a gravata persona semper vigens ac perpetuus, & non multis publicis oneribus obnoxios, sed & accessione habens omnino quidem non minorem quarta parte puri redditus, aut amplius, quantum scilicet inter eos placuerit. si enim tale quiddam in scriptis fiat pactum, & datus fuerit talis reditus & receptus in scriptis, praedictionibus & transactionibus, & id manifestum per gesta indumentorum constitutum fuerit: cessare exactionem annui legati contra eum, qui eo oneratus est, sancimus. eum vero reditum pro legato constitutum, perpetuo ad id deputatum, & qui alienari a nemine, quantumcumque alienationis modo, possit. nullo autem horum subsecuto, subiacere perpetuo (ut antea a nobis dictum est) dationi annuorum legatorum eos, qui his gravati sunt, sancimus: ut & nomen & memoria defuncti, & annui reditus in ipsis operibus perpetuo conferretur. Dat. XV. Kal. Nouemb. Constantinop. Lamp. Cos.

47. Idem A. Iuliano P. P.

Sacris nostris legibus existimatum oportere & hanc addidit ex virtute, non autem ex temporibus, religiosas abbas seu praefecturas tribuit. ita videlicet: ut in piis monasteriis aut asserit, non omnimodo, mortuo abbate vel abbatissa, is vel ea, qui vel quae tempore antiquior est, aut secundus secundum deinceps eligatur, consentimus enim naturae, neque omnes similiter bonos, neque omnes in aequo facienti malos: sed quem utriusque & vita optima, & mores honesti, circa pium exercitium constantia, commune reliquorum monachorum complementum, aut maxima eorum pars, idoneum ad hoc putaverit, & sacris evangeliiis propostis elegerit; ad praefecturam vocari, ita ut, si quidem primus post defunctum vilis sit, & monachis praefectus dignus, ille aliis praeferatur, si vero qui post illum est, similiter in ipsum feratur futuri praefecti calculus. si vero nullus horum dignus videatur: confestim is, qui ex omnibus

idoneus erit, cuiuscumque gradus sit praedictus, abbas, qui sit videlicet & vita honesta, & honestae conversationis, & qui servare credios sibi possit. cum sit conveniens, omnem principatum, & omnem hominum praefecturam, non ex temporibus, neque ex fortibus, neque ex fortibus circumstantiis, sed ex electione, & ex eo, quod praesentis est, fieri; & bonum apud omnes testimonium & probationem esse, fieri ordinationi ordinem.

¶ Nam festi autem hanc fieri Deo amabili episcopo: vicum is didicerit eum qui est electus, & hoc se recte habere adprobaverit; consentientem electoribus calculum, ferat; & proinde ipsum ad humilissimi abbas ordinem. Adprobare vero, oportet hanc ipsam electionem, & pro tempore Patriarcham, & qui in his locis sunt Deo amabiles episcopos, habentes & ipsos iudicium Dei, & summi condemnationem mentes, non per electionem, sed ad aliquam passionem seu affectionem respicientes humanam promotionem fecerint. habituri si, & in hac vita & in futura a Deo immuliam poenam videlicet ipsorum negligentia animabus plurimum peccatorum causas praebent.

¶ His omnibus in reuerentissimis feminis aut virginibus, quae piis monasteriis praesunt, obtinentibus.

¶ Reliquo omni sacro ordine, sacro ministerio secundum suos gradus praesentem, & nulla in re per praesentem nostram immo legem. Dat. XV. Kal. Dec. CP. Lamp. & Orestis Cos.

48. Idem A. Iohanni P. P.

Sancimus neminem ad episcopatum ordinari, nisi & aliis rebus vilis & optimis sit; & neque mulieri cohabitare, neque liberorum existeret pater sed loco uxoris, adhaerere quidem & continens sit circa sanctissimam ecclesiam: loco vero liberorum, omnem Christianum & orthodoxum habeat populum: cognoscens, se ab initio ea, quae de successione Deo amabili episcoporum sunt, nos disposuisse, & cum eiusmodi cogitatione processisse nostram legem; & eos qui praeter hanc quid faciunt, aut fecerunt, omni episcopatu indignos esse. qui enim post hanc nostram constitutionem, facere aliquos episcopos praeter eius vim, aut fieri ausi fuerint: neque in episcopis numerabuntur: neque manebunt in sacris: sed expulsi ab his, aliis dabunt locum ordinationis: cum in primis diligentissimam, tum etiam Deo per omnia & ceteris. Dat. III. Kal. Septemb. CP. post Consulatum Lamp. & Orestis.

49. Imp. Iulianus A. Iohanni P. P.
Si quis ad declinandam legem Falcidiam, cum de liberat totam suam substantiam pro redemptione captivorum relinquere, eos ipsos captivos scripserit heredes: ne videatur, quasi incertis personis heredibus institutis, in hericum suum oppugnantem reliquit: sancimus, eiusmodi & eadem institutionem pietatis intuiui valere, & non esse respiciendam.

¶ Sed & si pauperes quidem scripserit heredes, & non inveniatur certum prochorophium, vel certae ecclesiae pauperes, de quibus testator cogitauerit, sed sub incerto vocabulo pauperes fuerint heredes instituti: simili modo & huiusmodi institutionem valere decernimus.

¶ Et si quidem captivos scripserit heredes: civitatis, in qua testator latrem sonere ac degere noscitur, episcopus & economus hereditatem suscipiant: & omnimodo in redemptionem captivorum procedat hereditas, siue per annuos reditus, siue per venditionem mobilium seu se moventium rerum sit: nullo penitus ex hoc lucro vel economo, vel episcopo, vel sacro sanctae ecclesiae relinquendo. Si enim propter hoc a sacrali herede recessum est, ut non Falcidiz ratio inducatur quomodo ferendum est, hoc, quod in

¶ cum venerit, per Falcidiam vel aliam occasionem minui?

¶ Vbi autem indistincte pauperes scripti sunt heredes: xenonem eius civitatis omnimodo hereditatem non isci: & per xenodochium in zgotantes fieri patrimonij distributionem, secundum quod in captivis constitutum, vel per redditum annualem erogationem, vel per venditionem rerum mobilium, vel se moventium, ut ex his rebus immobilibus comparantur, & annuus victus zgotantibus accedat, qui enim pauperior est hominibus, qui & inopia tenti sunt; & in xenone repositi, & suis corporibus laborantes, necessarium victum sibi non possunt afferre?

¶ Licentia omnino danda & in priore & in secunda specie, & actionem mouere, & debita exigere: in captivos, vel in zgotantes consumantur. Si enim heredes eis & ius & nomen, dedimus, sine Falcidiz tamen legis emolumentum: necesse est eos debita exigere, & creditoribus respondere.

¶ Si autem ampliores in civitate xenones vel prochorophia sint: ne incerta videatur pecunia datio: tunc et xenoni vel prochorophio, qui pauperior esse dignoscitur, eadem se vel pecuniam assignari censemus: hoc videlicet: et discutendo a viro reuerentissimo locorum antistite, & sub eo constitutis clericis.

¶ Si autem nullus xenon in civitate inveniatur: tunc, secundum de captivis sanctionem, pro tempore economus sacrosanctae ecclesiae vel episcopus hereditatem accipiat: sine Falcidiz ratione pauperibus, qui in civitate sunt, vel penitus mendicantibus, vel alia sustentatione egentibus, eadem pecuniam distribuatur.

¶ Hae tamen omnia locum habere sancimus, quando non certi xenonis vel certi prochorophii, vel certae ecclesiae nominatio a testatore subsecuta est, sed incertus est eius census. Sin autem in persona certam venerabilem hereditatem vel legatum contulerit, vel tantummodo hereditatem vel legatum contulerit sancimus, nulla Falcidiz nec in hac parte intercedente.

¶ In omnibus autem huiusmodi casibus, celestes iracundias, sacrosanctarum rerum administrationes, si qualicumque lucro ex huiusmodi gubernationibus sibi mererent, vel si hoc committi ab alio consenserint, & non gravissima poena & interminatione, quod perperam factum est, studeant corrigere.

IN AVTHEN. ut cum de appellat. cog. §. si vnum de praedictis col. 2. tit. 16. al. tit. 12. seu Nou. 115 ca. 3.

Si captivi aliquid libri seu cognati redemptionem dederint: non solum ex hereditate possunt, sed etiam lego dederint: si successores: & si fuerint scripti heredes, totum datus testamentum in alij captivi. Hae vero successores defuncti ecclesiae civitatis, expiendae ad satisfactionem captivorum redemptionem. Multo magis si ex hereditate scripti fuerint, qui redimere superviderint. Ex his tamen minor videlicet annis. Qui autem redimere studebit, si propterea non habeant pecuniam, super quibus libris vel i. suis in eam causam vellet emulatum, etiam si minor viginti quinque annis sit, magis, & tamen obsecramus, quod tamen pro malo suo viginti quinque se accipiantur. Et captivi, si venisset fuerint: coguntur habere rationem contra dolum. Eadem poena est parentum, si redemptionem neglectis liberos.

50. Idem A. Iohanni praefecto praetorio.

Cum lege Leonina viris reuerentissimis episcopis & presbyteris & diaconis peculium habere quasi castrense concessum esset, non adito vi & in ipso testari possint: dubitabatur, si huiusmodi testa-

menta debeant de inofficio querela expugnari: cum de omnibus personis, quae huiusmodi peculium meruerunt, eadem fuerat questio exorta. Sancimus itaque, viris reuerentissimis episcopis & presbyteris & diaconis, qui tale peculium quasi castrense possident, super his tantummodo rebus, quae quasi castrensis peculij sunt, non solum ultima condere secundum leges eologia licere, (quod ex Leonina constitutione descendit) sed etiam eorum ultimas voluntates super his tantummodo habitas, de inofficio querela minime subiacere. Dat. Non. Febr. CP. post Consulatum Lampadij & Orestis, anno 11.

51. Idem A. Iohanni P. P.

Si quis in conscribendo instrumeto se confessus fuerit non usurum fore praescriptionem propter sacerdotij prerogativam: sancimus, non licere ei adversus sua pacta venire, & contrahentes decipere: cum regula sit iuris antiqui, omnes licentiam habere, his, quae pro se indulta sunt renunciare. Quam generalem legem in omnibus casibus obtinere sancimus, qui nec dum per iudicalem sententiam vel amicabilem conventionem sopiti sunt. Dat. Kalend. Sept. CP. post Consulatum Lampad. & Orestis VV. CC.

52. Idem A. Iohanni praefecto praetorio.

Generatim sancimus: omnes viros reuerentissimos episcopos, ingenon presbyteros, diaconos & subdiaconos, & praecipue monachos, licet non sint clerici, immunitatem ipso iure omnes habere tutelae siue testamentariae, siue legitime, siue dative, & non solum tutela: eos esse expertes, sed etiam curae non solum pupillorum, & adutorum, sed & furiosi & muti, & surdi, & aliarum personarum, quibus tutores vel curatores a veteribus legibus dantur.

¶ Eos tamen clericos & monachos huiusmodi habere beneficium sancimus, qui apud sacrosanctas ecclesias vel monasteria permanent, non diuagantes, neque circa divina ministeria desiderium propter hoc ipsum beneficium eis indulgeamus, ut aliis omnibus derelictis, Dei omnipotentis ministeriis imbuereant.

¶ Et hoc non solum in veteri Roma, vel in hac regia civitate, sed & in omni terra vicinorum Christianorum nomen colitur, obtinere sancimus.

IN AVTHENTIC. de san. episco. §. Deo autem amabilis. coll. 9. tit. 6. al. tit. 11. vbi. seu. Nou. 123. ca. 5.

Presbyteros, diaconos, aut subdiaconos, siue cognatione, siue dative, vel curae, vel tutoris, se se per se permittimus: si tamen intra quatuor menses, ex quo recesserint, ad iudicem competenti in iudicium de clericali, vel ad iudicem praedictum propria se vel mata suscipi. Si quis autem si fuerit, nullum ex hoc praedictum circa, aliam tutelam vel curam patiam.

¶ Episcopi autem vel monachi, nullam aliam personam subire non permittimus.

53. Idem A. Iohanni P. P.

Sancimus neminem omnino, neque curialem, neque taxotam, episcopum, aut presbyterum de cetero fieri: nihil attinente aut attingente hac lege eos, qui ante eam huiusmodi sacerdotio digni habiti sunt: de cetero vero neminem omnino, quod supradicta sit fortuna, ad praedictas consecrationes ascendere: & maxime si & iam antea ministraverat, aut taxoticis fuerat iussionibus. eum enim qui enutritus est in executionibus vehementibus (seu asperis) & his, quae ex ea re accidunt, peccatis, non utique xquam: sperit, modo quidem & illico esse taxotam, & bulex tam, sacre omnium acerbitissima, mox autem sacerdotem ordinari, de humanitate & innocentia exponentem, dogmata praeterquam si ab infantia, & nonum quidem ephebia excedente aetate, in contigit inter re-

uerendissimos monachos connumerari, & morari in eo ipso chesmate. tunc enim permittimus ipsi, & presbyterum fieri, & ad episcopatum venire. cum sit manifestum, simulque tale quid euenerit, & dignus sacerdotio apparuerit, quod confestim licentiam habeat manere in episcopatu, & ministrare, dummodo quartam partem suae substantiae vniuersae praebat decurionibus & his, (secundum nuper de quarta parte positam à nobis legem) aut soli fisco, si quidem taxentur fortunae eius esse contigerit. Si vero & in reuerendissimis archidiaconis censetur, & manserit inter ipsos: & hoc etiam modo damus fortunae liberationem, quartam & tunc partem suae substantiae (ut praediximus) praebituro. aliter autem neque illi ordinari concedimus, neque ordinato, tale quid agere permittimus. Sciente tua excellentia, quia haec obseruari debent ab omnibus Deo amabilibus episcopis, poenae expectatur circa ipsum sacerdotium, si quid tale fecerint: praeter id, quod etiam nec ipse ordinatus sacerdotio fruetur, licet fuerit antea in aliquo gradu sacerdotij ordinatus, sed inter priuatos redigetur, & ministeria exequetur, quibus subiacebat prius. Quae omnia obtinere in futurum volumus tempus. quoniam nunc primini à nobis inuenta sunt: non pertinente vlllo modo hac lege (ut diximus) ad eos, qui seniel hac dignitate sacerdotali decorati sunt, sed licentiam habentibus ipsis per substitutos ministrare iuxta Theodosij & Valentianij piz memoriz constitutionem, quae ad Thomam rescripta est.

Ad haec & illud iustum esse, & obtinere, & in usu esse sancimus, quod positum ab initio, & usu obseruatum, nescimus, quoniam modo in deluetudinem abiit. Memini enim, nos in Arcadij & Honorij piz memoriz constitutionem incidisse volentem clericos, si neglexerint suum ordinem, & in qualemcumque armatam militiam transferint, vel depositi à Deo amabilibus episcopis, militare ausi fuerint, mitti quidem ipsos militia adepti, traditi vero ciuitatibus curijs ministratos in potestatem publicam, quando & Domini Dei seruitio, quod diu militauerunt, se abdicauerunt. Quae omnia obtinere ex hac nostra sancimus lege, iubentes, ipsos statim & confestim ciuitatis illius, ex qua sunt, fieri curiales: nisi vehementer curialibus abundet ciuitas: quo casu viciniae, vel vltioris etiam viciniae ad vnam prouinciam alteram ubi maxime curialium constituta est penuria. Si vero latitantes (ut probabile est) hiant: licentiam damus curialibus, statim ingredi res eorum, eorum bona detinere, & satis sibi secundum legem inde facere. Haec igitur super reuerendissimis clericis cuiuscumque gradus obtinere in perpetuum sancimus, & in his, quae iam perpetrata sunt, obtinere legem eam volentes, quae & prius erat. Quoniam autem & quandam constitutionem inuenimus de monachis differentem, & volentem ipsos non relinquere propria monasteria, neque curbare ciuitates, quam & ad quoddam sanctitatem esse tempus quidam suspicantur: oportere ex ultimamimus occasione inde accipientes perfectionem, & in omne tempus etiam hoc reformare, ita ut nemini de cetero reuerendissimorum monachorum licentia sit, tale quid agere, & relinquere quidem monachicum habitum, circumcingere autem qualemcumque militiam aut cingulum aut dignitatem, aut eorum, qui in iudiciis versantur, sequi vitam, & Dei seruitio humanas occupationes praefere aut cognoscere. Illo, qui tale quid fecerit, dano curiae ciuitatis illius, aut illius, ex qua est, aut etiam alterius, ut praedictum est, & si quidem locuples sit, etiam pecuniaria subiturus munera: si minus, corporali a munera. & huc licentia danda curialis, sibi ex his satisfacere, secundum legem. In omnibus autem casibus, in quibus accipere ex his curias iubemus causas, volumus mediam quidem horum parte in curiales suscipere: non in auro, sed immobilis possessione, vel quae subit, vel quae sit comparanda secundum prius à nobis emissam legem, aliam vero dimidiam generali mensurae tunc excellentiae inferri, ut eius etiam chronos prouideat vigilantem, ne quid tale (commisissimum) lateat: seu simulat: & quid factum fuerit, conueniens super hoc fiat medela, praeterquam si nunc ipsi vltro & sponte militiam reliquerint, vel simpliciter quodam habent schesma, & ad monachicum rursus seruo & vere reuertantur vitam, & inter reuerendissimos clericos connumerari festinent. Si enim hoc fecerint intra annum vnum ab hac lege lata: remittimus eis poenam, sufficere ipsi ex exercitio putantes commendationem. Haec autem obtinere in sequens volumus tempus, neque illos extra dictam relinquentes poenam, quotquot à nostro principatu monachi facti, tale quid fecerint, id enim, quo praefectus, simul quidem ob huiusmodi, simul etiam tempus venientes, dimittimus, quando nihil etiam statutum prius erat.

Item illud statuimus: siue pater, siue mater, siue alius quis ex defectu liberorum restitutionem aut substitutionem induerit, quibusdam siue masculis siue foeminis: hi autem ad nuptias venire propter conuersationem non elegerint modum: rescindi tales restitutiones aut substitutiones, & habere ipsos potestatem, in quem voluerint modum, pium tamen, quae inde proficiuntur, consecrare, & aut consumere superstitibus, aut relinquere morientes, si cur & si, sub conditione liberorum susceptionis, ipsi quid reliquum fuerit: oportet & hoc ipsum habere eos, liberos siue ipse minime coactos. Eandem quoque legis positionem & in mulieribus virginitatem professis, & vxores ducere omnimodo prohibitis reuerendissimis clericis extendimus & reponimus. & hanc gratiam Deo pro nostris temporibus dignam referimus.

Ad haec sancimus: siue vir ad solitariam vitam venire voluerit, siue mulier, viro relicto, ad exercitiationem monachicam venerit: ne hoc damni causam praebat: sed ut sua omnimodo recipiat: ita ut liceat vxori & dotem recipere suam: & propter nuptias donationem, et qui cum ea cohabitauerat: & quod inde venit lucrum, non secundum eam, & quae per repudium sit, disunctionem vindicare, aut manere apud eum, qui non diuerit, sed secundum quod in casum mortis factum est pactum, quasi videatur is, qui diuerit à communi alterius coeuitu, mortuus esse in alterius contubernio, cum cohabitanti sit omnino inutilis, quicquid autem in dotibus instrumentis receptum fuerit ex pacto in casum mortis, id debitum intelligatur. non audente muliere ante anni lapsum in aliud respicere matrimonium, propter generationis (aut foeminis) incertitudinem, sed si quid tale futurum sit, statim mitti diuortium, quod idcirco *bona gratia* vocatur, ab ea, quae conuersationem non eligit, persona. atque ita agat, quod voluerit, lucris (ut ante dictum est) ad ipsam pertinentibus. sane eos, quod lucrandum esset ex tali causa omnimodo, si & in prioribus nuptiis vel vir vel mulier mansissent, communibus liberis ex eo matrimonio natis, si qui fuerint conferendo. D. V. Kal. Decembris C. P. Post Cos. Lampad. & Orest.

54. Idem A. Hermogeni magistro officiorum.

Raptores virginum, vel viduarum, vel diaconissarum, quae Deo fuerint dedicatae, pessima criminum peccata, capitis supplicio plebentis esse decernimus, quod non solum ad iniuriam hominum, sed & ad ipsius omnipotentis Dei irreuerentiam committitur. Qui itaque huiusmodi crimen commiserint, & qui eis auxilium tempore inuasionis praebuerint: ubi inuenti fuerint in ipsa rapina & adhuc flagrante crimine deprehensi à parentibus sanctimonialium virginum, vel viduarum vel diaconissarum, aut eorum contuberniis, vel tutoribus, seu curatoribus, conuicti interficiantur, sin autem post omnium tam detestabile crimen, & post

tentatu raptor se defendere, aut fuga euadere poterit: in hac quidem regia vrbe tam viri excessi praefectis praetorio, quam gloriosissimis praefectis vrbis prouincias autem tam viri eminentissimi praefecti praetorio per Illyricum & Africam, quam magistri militum per diuersas nostrae orbis regiones, necnon viri spectabilis praefectus Aegypti, & vicarij, & proconsules, & nihil minus viri spectabiles duces, & viri clarissimi retores prouinciarum, necnon alij iustitiae ordinis iudices, qui in locis illis inuenti fuerint, simile studium cum magna sollicitudine adhibeant, ut eos possint comprehendere: & comprehensos in tali crimine, post legitimas & iuri cognititas probationes, sine fori praescriptione, durissimis poenis afficiant, & mortis condemnatione supplicio. Bona autem eorum, si hoc commissum fuerit in sanctimonialium virginem, quae vel in asceterio vel monasterio degit, siue eadem virgo diaconissa constituta sit, siue non, eidem monasterio vel asceterio, ubi consecrata est, addicantur: ut ex his rebus & ipsa solatium habeat, dum viuit, sufficiens: & res omnes sacrosantum asceterij seu monasterij pleno habeat dominio. Sin autem diaconissa cuiuscumque ecclesiae sit, in nullo tamen monasterio vel asceterio constituta, sed per se degit: raptoris eius substantia ecclesiae, cuius diaconissa est, assignetur: ut ex his facultatibus ipsa quidem vsu fructuum, dum superest, ab eadem ecclesia consequatur, ecclesia vero omnem proprietatem & plenam possessionem earundem rerum nostro habeat beneficio: nemine vel iudicis vel qualicumque alia persona hac audente contemnere. Poenis autem, quas praediximus (id est mortis, & bonorum amissionis) constituitur non tamen aduersus raptores, sed etiam contra eos, qui hos conuicti in ipsa inuasionem & rapina fuerint. Ceteros autem omnes, qui conuicti & ministri huiusmodi criminis reperi & conuicti fuerint, vel eos susceperint, vel quantumque opem eis tulerint, sine masculi, siue foeminae sint, cuiuscumque conditionis, vel gradus vel dignitatis, poenae capitali tantummodo subiiciantur. Ut huic poenae omnes subiacent, siue coeuitibus, siue nolentibus sanctimonialibus virginibus, siue aliis supra dictis mulieribus, tale facinus fuerit perpetratum. Dat. XV. Kal. Decemb. CP. DN. Iustiniano PP. A. II. Cos.

55. Idem A.

VI non liceat parentibus impedire, quom inus liberi eorum volentes monachi aut clericij fiant, aut eam ob solam causam exheredare. sed si ipsi testamentum constant, necesse habent quadrante illis relinquere. sin autem hoc non fecerint, locus sit ab intestato.

Quod si illi monasteria aut ecclesias relinquat, atque mundania fiant: omne ipsorum ius ad monasterium aut ecclesiam pertinet.

56. Idem A. Ioanni praefect praet.

Deo nobis auxilium praebente, omnia, quae pro honore sanctae ecclesiae catholicae ad Dei placitum fieri properamus, legibus constituere, & operibus adimplere desideramus. Et iam quidem multum eius auxilio statumus, quae ecclesiasticae doctrinae atque statui conueniunt, in praesenti vero hoc pia deliberatione duximus corrigendum, quod haecenus contra Dei timorem fiebat. Cognitum etenim nobis est, quod si quis sponsus, vel sponsa, post datas & acceptas arras, voluisset se diuino deputare seruitio, & à seculari conuersatione recedere, ac sanctimonialium vitam viuere, atque in Dei timore permanere, compellebatur vir quidem ea quae arratum nomine dederat, amittere, sponsa vero in duplum id, quod acceperat, reddere, quod nostrae mansuetudini religioni contrarium esse visum est. Vn-

de per praesentem legem in perpetuum valitur a nobis iubemus, si quis sponsus vel sponsa desiderauerit seculi istius vitam contemnere, & in sanctimonialium conuersatione viuere, sponsus quidem omnia, quae arratum nomine, futuri causa coniugij dedit, sine vlla deminutione recipiat, sponsa autem non duplum (sicuti actenus) sed hoc tantummodo sponso restituat, quod arratum nomine acceperat, & nihil amplius reddere compellatur, nisi quod probata fuerit accepisse. Nam & maritis & vxoribus, qui seculo renuntiant, iam anteriore lege à nobis prouisum est: ut siue maritus siue vxor religio nis causa à coniugio recesserit, & solitariam vitam elegerit: vnusquisque eorum res suas recipiat, quas pro dote vel ante nuptias donatione praestiterat, & hoc tantummodo liciti nomine consequatur ab eo, qui solitariam vitam elegerit, quod debuit legitime vel ex pacto per casum mortis exigere.

Hoc etiam cognitum nobis correctione nostra dignum esse iudicamus: ut si quis in parentum potestate constitutus vel constituta, vel forsitan huiusmodi iure absolutus vel absoluta, elegerit se monasterio vel clero sociare, & reliquum vitae suae tempus sanctimonialiter degere voluerit, non liceat parentibus eisdem vel eisdem quocumque modo abstrahere, vel propter hanc tantummodo causam quali ingratum vel ingratam à sua hereditate vel successione repellere: sed necesse sit eis omnimodo cum vltimam voluntatem suam siue per scripturam siue alio legitimo modo perficiunt, quartam quidem portionem secundum leges nostras eis relinquere: si autem & amplius voluerint eis largiri, hoc eorum voluntati concedimus. Sin vero vltimam voluntatem parentes neue testamento neque alio vitimo elegio declarasse monstrati fuerint omnem partem in substitutionem heredes, quibus ab intestato competit, secundum leges nostras, sibi defendant: nullo eis impedimento ex sanctimonialium conuersatione generando, siue soli, siue cum aliis ad successionem vocantur.

Huius autem perpetuae nostrae legis beneficia, eos volumus obtinere, qui in monasterio vel clericali perseverauerint. Nam si qui eorum, de quibus praesentem legem posuimus, sanctimonialium vitam elegerint, ad secularem autem conuersationem postea remeauerint: iubemus, omnes eorum res ad iura eiusdem ecclesiae vel monasterij à quo recesserint, pertinere.

His ita dispositis, repetita lege iubemus, ut nullus iudaeus, vel Paganus, vel haereticus seruus Christianos habeat, quod si inuenti in tali reatu fuerint: sanctimus, seruos omnibus modis liberos esse secundum anteriorem nostrarum legum tenorem. In praesenti autem hoc amplius decernimus: ut si quis ex praedictis iudaeis, vel Paganis, aut haereticis habuerit seruos nondum catholicae fidei sanctissimis mysterijs imbutos, & praedicti serui desiderauerint ad orthodoxam fidem venire, postquam catholicae ecclesiae sociati fuerint, in libertatem modis omnibus ex praesenti lege eripiantur, & eos tam iudices prouinciarum, quam sacrosanctae ecclesiae defensores, necnon beatissimi episcopi defendat, nihil pro eorum precibus penitus accipietibus dominis. Quod si forte posthac etiam ipsi domini eorum ad orthodoxam fidem conuersi fuerint, non liceat eis ad seruitutem reducere illos, qui eos ad fidem orthodoxam praecesserunt. Sed si quis talia usurpauerit, poenis grauissimis subiacebit. Haec igitur omnia, quae pietatis intuitu nostra sanxit aeternitas, omnes iudices, & religiosissimi antistites, siue Africanae dioeceseos (in qua maxime huiusmodi vitia frequentari cognouimus) siue aliarum prouinciarum, gnauiter & studiosissime obseruari procurent. Nam contemptores non solum pecuniaria multa, sed etiam capitalis supplicio feriantur.

57. Idem A. Ioanni P. P.

Præfens lex in alterius legis scripta à nobis re-

eretur mentionem, quam proculdubio & denuo confirmare cum quadam meliore putauimus oportere adiectione, maiorem penam contra delinquentes proferendo, non quia augmentis delectemur poenarum, (nihil enim nobis tam gratum est, quam humanitas) sed ut metu poenae eos, qui ad peccandum procliuus sunt, a peccando arceamus. Scimus igitur nos scripsisse legem dicentem, nullam esse licentiam sanctissimarum ecclesiarum œconomis, aut antilibus xenonum, aut nosocomiorum, aut ptochiorum, aut monasteriorum sue virosum, sue mulierum, aut aliorum talium corporum, quorum praefata constitutio meminit, ea, quae in perpetuum illis relicta sunt, quae *Annalia* vocant leges, secundum aliquod pactum aut auro distrahere certo, aut alienare aliter per quemcumque modum, & posteris adimere id, quod eis obuenerit exinde, solatium, & cõuenientes legi adiecit rationes: ut quia non amplius, propter tale commentum, nec appellatio qui dem annis conferretur, nisi per singulos annos cõtingat praestari: sed semel repraesentatum, postea perfectè pereat. Hanc iterum cum aliqua adiectione remouantes legem, sancimus: si quis aut reuerentissimorum œconomorum, aut xenodochorum, aut nosocomiorum, aut ptochotrophorum, aut gerontocomiorum, aut brephotrophorum, aut orphanotrophorum, aut archimandritarum, aut aliorum contentenarum priore nostra diuina constitutione personarum, id, quod in perpetuum relictum est venerabilibus domibus, quibus praesunt, siue in auro, siue in aliis rebus, tenuerit transmutare, ne videatur esse perpetuum, sed transactionibus, aut venditionibus, aut quibusdam aliis machinationibus, ut quod perpetuum manere debebat, terminetur, tentauerit, praeter vim à nobis nuper profectæ in huiusmodi rebus diuinae legis: nullam habere vilo modo licentiam hoc facere: sed si fecerit, irritum esse, quod factum fuerit & licentiam esse ei, qui post ipsum eandem suscipiet curam, vel etiam eo negligente (ut fieri potest) ceteros deinceps omnes statim reuocare id, quod fuerit factum, & ita infirmum declarare, atque si ab initio non processisset: & fructus melij temporis, & vsuras, & omnem vtilitatē ad pium pertinere omnimodo locum, omnibus, quae medio tempore attentata sunt, quiescentibus. Homini etenim cuique cursus vnus est vitæ, ab opifice datus, cuius finis est omnino mors. venerabilibus vero domibus, & earum cœtibus, inde sinenter à Deo custoditis, non est neque securum earum possessiones inducere aliquam metam: sed quousque utique permanferint venerabiles domus, (mouent autem in perpetuum, & vsque ad huius seculi consummationem, quousque Christianorum nomen apud homines erit & coletur) & quousque itidem est manere, & in perpetuum relictas erogationes aut reditus immortales semper pitiis actionibus nunquam cessaturis seruituros. Eum igitur, qui tale quid deliquerit, & transferre rem auro accepto, aut per aliam occasionem praesumpserit, damnus quidem nullum induci (secundum ea, quae praedicta sunt) his, contra quas tanta perpetrarunt, domibus: sed illas quidem domos & aurum, & rem lucrari, quam acceperunt, & nihilominus relictum exigere absque vlla quorumque deminutione, tam ab ipso, qui hoc egit, quam ab eius heredibus & successoribus, & illius res & bona obligari ipsi, qui cum eo contraxit, & ea ipse vindicet tam contra illius personam, quam bona ipsius, vsque ad plenam & competentem ipsi indemnitatē, ne scilicet contra venerabilem domum quam contra fas fraudauit, vllam speret datorum recuperationem, aut eius, quod factum est, instaurationem quod autem ad ipsum, quo cum contraxit, attineat: omnem habeat à legibus licentiam regredi contra ipsum, & heredes eius, & eius res, & quod datum est, si potuit, exigere, ut, si minus ab Dei merito, me u saltem propria infortuna restituetur: & si eorum heredum tardiores sit,

ad huiusmodi pactiones, quas in confesso est nullius boni causa celebrare, sed vel pecuniis corrupto, vel affectionibus quibusdam superatos. Quae omnia per hanc diuinam legem prohibentes, & ipsam sacris nostris inscribi legibus sancimus, & offerimus ipsi Domino vniuersorum Deo, & saluatori nostro Iesu Christo, pulchrum quoddam & conueniens ipsi sacrificium, & ipsam adducentes. Dat. Prid. Id. Sep. C. P. DN. Iustinia. PP. AA. IIII. & Paulino V. C. Conf.

DE EPISCOPALI AUDIENTIA ET diuersis capitulis, quae ad ius curamque & reuerentiam pertinent pontificalem,

TIT. IIII.

1. Imp. Valentin. & Valen. AA. ad Iulianum comitem Orientis.

Negotiatores, si qui ad domum nostram pertinent, ne modum mercandi videantur excedere: Christiani (quibus vetus cultus est, adiuuare pauperes, & positos in necessitate) prouideant episcopi. Dat. Kalend. Mart. Constantinopolitan. Valentiniano & Valente AA. consilibus.

2. Idem AA. ad Claudium P. P.

Si clericus ante definitam sententiam, frustratorie dilationis causa, ad appellationis auxilium conuolauerit: multam quinqueaginta librarum argenti, quam contra huiusmodi appellatoris sanctio generalis imponit, cogatur expendere. Hanc autem non sicut nostro volumus accedere sed pauperibus fideliter erogari. Dat. VI. Idus Iul. Valentin. N. P. & Victore Conf.

3. Imp. Valentinianus, Theod. & Arcad. AAA. Neotherio P. P.

Nemo deinceps tardiores fortassis assatus nostrae perennitatis expectet, exequantur iudices, quod indulgere consueuimus. vbi primus dies Paschalis extiterit, nullum teneat carcer inlucum, omnium vincula dissoluantur. Sed ab his secretimus eos, à quibus contumari potius gaudia luctitiamque commouem, si dimittantur, animaduertimus. quis enim sacrilego diebus sanctis indulgeat? quis adultero, vel stupri, incestive reo tempore castitatis ingrosset? quis non raptorem virginis in summa quiete, & gaudio communi persequatur instantius? nullam accipiat vinculorum requiem, qui quiescere sepultos quadam celeris immanitate non sinit, patiatur tormenta veneficus, maleficus, adulter, violatorque monetæ, homicida, patri, idaque, quod fecit, semper expectet, reus etiam maiestatis, de domino, a Iuero quem talia molitus est, veniam sperare non lebet. His ergo tali sub afflictione damnatis, indultum nostrae serenitatis eo præcepti sine concludimus, ut remissionem vniuersae criminis nisi semel commissi non habeant: nec in eos liberalitatis Augustae referatur humanitas, qui impunitatem veteris admissi non emendationi potius, quam consuetudini, deputauerint. Dat. Kalend. Maij, Arcadio A & Bauto V. C. Conf.

Tres tantummodo praetores electæ opinionis in hac vrbis per singulos annos iudicio senatus praecipimus ordinari. qui competentes causas & debitos actus integre disceptare, atque retractare debeant.

4. Imp. Theod. Arcad. & Honor. AAA. Rufino praefecto praetorio.

Mimz, & quæ ludibrio corporis sui quæstum sciscium, publice habitu eorum virginum, quæ Deo dicuntur sunt, non videntur.

5. Imp. Arcad. & Honor. AA. Gennadio praefecto Augusti.

Religione, dicereque ergastiorum: non nisi Christiani dirigantur, quod officium tuum sollicitis obseruet ex cubicis. Dat. Non. Febr. Constantino. PP. Alexandrie Eutycheo, Arcad. IIII. & Honor. III. AA. Conf.

6. Idem AA. Eutychiano.

Addictos supplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum vel monachorum, eorum etiam, quos synodia vocant, per vim atque vsurpationem vindicare liceat, ac tenere. Sed & reos ad locum poenae sub persecutione pergentes nullus teneat aut defendat. Sed sciat se cogniti triginta librarum auri multa, & primates officij capitali esse sententia feriendos, nisi vsurpatio ista vindicetur. At si tanta clericorum aut monachorum audacia est, ut bellum potius, quam iudicium, futurum esse existimetur: ad clementiam nostram commissa referatur, & arbitrio nostro mox senior vltio procedat. Ad episcoporum sanè culpam (ut cetera) rediabit, si quid forte in ea, parte regionis, in qua ipsi populos Christianae religionis doctrinæ insinuatione moderantur, ex iis quæ fieri hac lege prohibuimus, à monachis perpetratum esse cognouerint, nec vindicauerint. Quibus in causa criminali, humanitatis consideratione, si tempora suffragantur, interponendæ prouocationis copiam non negamus. Dat. 6. Kal. Aug. Mnyzo, Honorio A. IIII. & Eutychiano Conf.

7. Idem AA. Eutychiano P. P.

Si qui ex consensu apud sacrae legis antistitem litigare voluerint, non verabuntur: sed experientur illius in ciuili duntaxat negotio, more arbitri, sponte residentis iudicium. Quod his obesse non poterit, nec debet, quos ad praedicti cognitoris examen conuenios, potius abluisset, quam sponte venisse considerit. Dat. VI. Kal. Aug. Mediolani, Honorio A. IIII. & Eutychiano Conf.

8. Imp. Arcad. Honor. & Theod. AAA. Theodoro P. P.

Episcopale iudicium ratum sit omnibus, qui se audiri à sacerdotibus elegerint, eamque illorum iudicationi adhibendam esse reuerentiam iubemus, quam vestris deferri necesse est potestatibus. à quibus non licet prouocare. Per iudicium quoque officia, ne sit casta episcopalis cognitio, definitioni executioni tribuatur. Dat. Id. Decemb. Basilio & Philippo Conf.

IN AVTIENT. de san. epise. §. si quis autem litigantium. col. 9. tit. 6. al. tit. vlt. seu Non. 123. c. 21.

Si quis litigantium intra decem dies contradicat his, quae iudicata sunt: non locorum iudex examinet causam: & si inuenierit iudicium rectè factum, etiam per sententiam suam propriam hoc confirmet, & executioni propria tradat, quae iudicata sunt: & non liceat vltimum in tali causa appellare. Si vero sententia iudicis contraria fuerit: tunc licet à sententia iudicis appellare. Si tamen ex imperiali iustione, aut iudiciali præcepto episcopus iudicat inter quascumque personas: appellatio aut ad principem, aut ad eum, qui transmissi, negotium transferatur.

9. Imp. Honor. & Theod. AA. Cæcilianio P. P.

Iudices dominicis diebus productos reos de custodia carcerali videant, & interrogent: his humanitas clausis per corruptos carcerem & flosdes negatur. Vt ualeant substantiam non habentibus faciant ministrari, libellis duobus, aut tribus diurnis, vel quot existimauerint conuentariensis, secretis, quo

rum sumptibus proficiant alimoniz pauperum, quos ad laucrum sub fida custodia duci oportet. multa iudicibus viginti librarum auri, & officij eorum eiusdem ponderis constituta, ordinibus quoque trium librarum auri multa propofita, si saluberrima statuta contempserint. Nec deicit antistitem Christianae religionis cura laudabilis, quæ ad obseruationem constituti iudicis hanc ingerat monitionem. Dat. VII. Idus Febr. Raucenz, Honorio VIII. & Theodosio III. AA. Conf.

10. Idem AA. Cæciliano P. P.

Mathematicos, nisi parati sint, codicibus erroris proprii sub oculis episcoporum incendio concrematis, catholicæ religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem primum rediuri; non solum vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus depelli decernimus. Quod si hoc non fecerint, & contra clementiz nostræ salubre constitutum in ciuitatibus fuerint comprehensi, vel secreta erroris sui & profissionis insinauerint: deportationis poenam expropiant. Dat. Kal. Febr. Raucenz, Honorio VIII. & Theodosio III. AA. Conf.

11. Idem AA. Theodoro praefecto praetorio.

Christianes proximorum locorum volumus salutiudinem gerere, ut Romanos captiuos, qui reuersi fuerint, nemo teneat, nemo iniuriis aut damnis officiat. Dat. III. Idus Decemb. Honorio VIII. & Theodosio III. AA. Conf.

12. Imp. Theod. & Valent. Florentio praefecto praetorio.

Si leones patres & domini suis filiabus vel ancillis peccandi necessitatem imposuerint: liceat filiabus & ancillis, episcoporum implorato suffragio, omni miseriarum necessitate absolui. Dat. Kal. Maij, Felice & Tauro Conf.

13. Imp. Marcianus A. Constantino P. P.

Decernimus: ut quicumque catholicorum ecclesiarum, quæ sub viro religioso archiepiscopo huius alicuius vrbe sunt, reuerentissimum œconomum, siue de ecclesiasticis (siue de propriis, & ad ipsum solum pertinentibus causis) vel quemcumque alterum earundem ecclesiarum clericum aliqua vtherit lite pulsare: apud memoratum beatissimum archiepiscopum causam dicat, in negotiis audiendis fidem ac sinceritatem geminam praebiturum, & sacerdoti, & iudicis, volentibus tamen actoribus pateat episcopale iudicium, ac nullus, qui huiusmodi intendit in sacrosantas ecclesias, vel in praedictos clericos actionem, ad religiosissimum antistitem ducatur inuitus. Dat. VIII. Aprilis. Varari & Ioanne Conf.

14. Imp. Leo ad populum.

Neque seruum, neque liberum corpus, ut qui audeat in meretriciam vitam producere, aut profare: siue thymelicus fuerit, siue alio pacto scenica persona, ac si mancipium sit, quod profat in libertatem vindicetur à quocumque sine vllis sumptibus apud eius oppidi magistratum aut episcopum.

¶ Quibus & uræ erit, ne etiam inuitam mulierem liberam, aut ancillam coniungi patiantur mimis aut choris, aut aliud spectaculum in theatro agere inuitam.

15. Imp. Leo & Anthemius AA. Nicoftrato P. P.

Nemo vel in foro magnitudinis tuæ, vel in provinciali iudicio, vel apud quenquam iudicem accedat ad togatorum consortium, nisi sacrosanctis catholicæ religionis fuerit imbutus mysteriis. Sin autem aliquid, quo modo, vel qualem etiam machinatione, factum, vel attentatum fuerit: officium quidem libertatis tuæ centum librarum auri iacturam pro condemnatione sustineat: idem vero, qui eumque ausus fuerit, contra prouidum nostræ scie-

matris decretum, officium aduocationis per surreptionem arripere, & prohibitum patrocinium praestiterit ab aduocationis officio remotus, solum proscriptio ac perpetui exilij specialiter sustinebit, scitur etiam prouinciarum rectoribus, quod is, sub cuius administratione aliquid huiusmodi fuerit attentatum, partis bonorum dimidiae proscriptio, & poenam exilij per quinquennium sustinebit. Dat. pridie Kal. Aug. Constantinop. Anthemio A. II. Conf.

16. Idem AA. Erythrio praefecto pratorio.

SI legibus prohibita non sint speratae nuptiae, & post arras sponsalicias sponsa coniugum sponsi propter religionis diuersitatem recusauerit: quidem probatum fuerit, ante datas easdem sponsalicias arras, hoc idem mulierem vel parentes eius cognouissent sibi debent imputare. si vero horum ignari, sponsalicias arras susceperint, vel post datas arras talis causa poenitentiae intercesserit, huiusmodi tantummodo redditi, super alterius simpli poena liberi custodiantur. Quod simili modo etiam de sponsis super recipiendis necnon aris praestitis custodiri censemus. Dat. Kal. Jul. Martiano & Zenone Conf.

17. Eledione episcopi & primorum cluuium sitenz fiant ex militaribus ordinibus aut ex veterani, aut ex tyronibus, siue militaribus, qui id transgressus fuerit, 30. libris mulctetur.

18. Milites qui praesunt, & in custodia consistunt in suis (vt vocant) sedibus siue stationibus, species ad se pertinetes ex ciuitatibus aut ex eius regionis agricolis ad suas annonas arbitrato episcopi, aut magistratus aut defensoris, si desit magistratus, accipiant, neque cogatur collator numeratam pecuniam praestare.

19. Imp. Anastasio A. Eufachio P. P.

IVbemus, eos tantummodo ad defensorum curam operandam ordinari, qui sacrosanctis orthodoxae religionis imbuti mysteriis, haec in primis sub gestum testificatione, praesente quoque religiosissimo fidei orthodoxae antistite, per depositiones cum sacramenti religione celebrandas patefecerint. ita enim eos praecipimus ordinari, vt reuerentissimorum episcoporum, necnon clericorum, & honoratorum, ac possessorum, & curialium decreto constituantur. Dat. XIII. Kal. Maij, Sabiniario & Theodoro Conf.

IN AVTHEN. de defen. ci. s. interrim. colla. 3. tit. 2. seu Nou. 15. c. 1.

Præsides gentium per vnamquamque ciuitatem praeparant homines non vilissimos, sed nobiliores ciuitatum habitatores, quibus aliqua ratio est bonae opinionis constituta, nominare defensores per circuitum, vt eo expleto, rursum ad eandem sollicitudinem reuertantur: decreto facto cum iureiurando omnium possessorum, in ea ciuitate consentientium: electione facienda à Deo amabili episcopo, & venerabili clero, & aliis in ciuitate bonae opinionis studentibus. Et nulli liceat defensoris ordinationem declinare, alioqui quinque librarum auri poena coercetur, quae in opera ciuitatis impendatur: & post poenae solutionem nihilo minus defensoris officium suscipere cogetur, & iurabit, omnia secundum leges & ius agere, & confirmabitur, vel precepto religiosissimorum praefectorum nostrorum, & in biennio solo admistriabit, & iudex potius, quam defensor esse videbitur, vt etiam testamenta & donationes apud huc insinuentur, & acta apud eum componantur. & habeat vnum exceptorem, & duos officiales ex prouinciali officio, & iudicet in causis pecuniariis vsque ad trecentos aureos. Praeterea habeat defensor publicam

habitationem, in qua monumenta recondat, & vnum hominem, qui acta conferuet.

Nova constitutio FRIDERICI Imperatoris de statu & consuetud. contra liberr. eccl. s. statim. mu. etiam. callat. 10. confis. fin.

STATUIMUS hoc edito in perpetuum valituro, vt praesentes, consules siue retores, quibuscumque fungantur officio, pro defensione fidei praesentem publicè iuramentum, quod de terra siue insiditanti subiectis vniuersos hereticos aut ecclesia denotatos, bona fide pro viribus suis exterminare studebunt, ita vt amodo quoad omneque quis fuerit in potestate seu perpetuam seu temporalem adsumptus, hoc teneatur capitulum firmare iuramento, alioqui neque pro praesentibus, neque pro consubstantibus, neque pro rectoribus habeantur, eorumque sententia extunc irrita iudicamus & inanis.

20. Nemo miles, qui non apud acta testificatus cum tribus sit, propositis sacrosanctis euangelis se esse Christianum orthodoxum. si autem acta ad eum magistratum, sub quo militaturus est, & duo tantum aurei pro ea re prebeantur. Si vero id neglectum sit, dabit libras quinquecentas in magistratum, & eiusque officium XX. qui vero militauit, X. atque e à militia eicitur, testes, qui veterauerint, in corpus puniuntur, illi vero multae Comitibus periculo rebus priuatis inferuntur.

21. Imp. Iustianus A. Menz P. P.

SI praesens quidem sit, qui pecuniam numerasse, vel alias res dedisse scribitus est, aliquid vero administrationem in prouinciis gerat, vt difficile esse videatur, denuntiationem eidem non numeratae pecuniae mittere licentiam damus ei, qui memorata exceptione vii velis, alio iudice adire, & per eos ei manifestare, quia exceptionem huiusmodi obicit, factam à se si non numerata pecunia querelam esse. Quod si non sit alius administrator civilis, vel militaris, vel per aliquam causam ei sit difficile, qui memoratam querelam opponit, eum adire, & ea, quae dicta sunt fieri licentiam damus, etiam per virum reuerentissimum episcopum eandem suam exceptionem creditori manifestare, & ita tempus, sanctorum interrumperet. Quod etiam in exceptione non numeratae dicitur locum habere, receptum est. Dat. Kal. Jul. Constantin. DN. Iustiano A. II. Conf.

22.

Imp. Iustinianus A. Menz P. P.

Neminem volumus in custodiam conici ab aqua nulli gloriosissimorum vel illustrium vel clarissimorum magistratum huius felicissimae urbis vel prouinciarum, aut defensorum ciuitatum. De his autem, quicumque coniecti aut coniciendi sunt, Deo amabiles locorum episcopos iubemus per vnam cuiusque hebdomadae diem, id est feria quarta, aut sexta, quae & Parasceue appellatur, eos, qui in custodia habentur, visitare, & diligenter inquirere causam, ob quam detinentur: siue serui sint, siue liberi, siue pro peccatis, siue pro aliis criminacionibus, siue pro homicidiis coniecti, illustriissimos & spectabiles & clarissimos magistratus admonere; tam eos, qui sunt in hac felicissima urbe, quam qui sunt in prouinciis, vt ea exequantur circa ipsos, quae diuina nostra constitutio ad illustres praefectos ea de re emissa praecipit. Licentia data Deo charissimis pro tempore episcopis, si quam negligentiam admissam cognouerint ab illustriissimis & magnificissimis atque clarissimis pro tempore magistratibus, vel iis, quae illis parent, officis, talem ipsorum negligentiam indicandi, vt conueniens aduersus negligentes animi nostri motus infurgat. Dat. XV. Kalend. Febr. CP. Decio Cof.

23. Idem A. Menz P. P.

Prinatos carceres modis omnibus vrbibus atque in vicis constitui vetamus: ipsi, qui custo-

custodiuntur, Dei amicissimorum loci episcoporum prouidentia à detentione remissis. Dat. XII. Kal. Febr. CP. Decio Cof.

14. Idem A. Demoftheni praefecto pratorio

Neminem licere volumus, siue ab ingenuis genitoribus puer paruulus procreatus, siue à libera progente, siue seruili conditione maculatus expositus sit, eum puerum in suum dominum vindicare siue nomine dominij, siue adscripti, siue colonariae conditionis. Sed neque his, qui eos nutriendos susculerint, licentiam concedimus penitus cum quadam distinctione eos tollere. Sed nullo discrimine habito, hi, qui ab huiusmodi hominibus, educati, vel nutriti, vel aucti sunt, liberi & ingenui appareant, & sibi acquirant: & in posteritatem suam, vel extraneos heredes omnia, quae habuerint, quo modo voluerint, transmittant. Haec obseruantibus non solum praesidibus prouinciarum, sed etiam viris religiosissimis episcopis. Dat. Chalcedone VIII. Kalend. Jul. Lampadio & Orete VV. CC. Cof.

15. Idem A. Demoftheni P. P.

Quae de alea siue (vt vocant) cotts ac de eorum prohibitione à nobis sancta sunt: ea licet Dei amicissimis episcopis & presertim, & cohibere, si sint, & flagitiosos per clarissimos praesides prouinciarum & patres defensoresque ciuitatum ad modestiam reducere. Dat. x. Kalen. Octob. CP. Decio Cof.

16. Idem A. Iuliano P. P.

De his, quae singulis annis ad ciuitates pertinent, siue civiles redditus sint, siue fructus, ex publicis, aut priuatis pecuniis, quae ab aliquibus eis aut relinquuntur, aut donantur, aut alio pacto excogitantur, & instituantur, siue ad opera, siue ad rem frumentariam, siue ad publicos aqueductus, siue ad balnearum calcificationem, siue ad portus, siue ad murorum aut turrium adificationem, siue ad pontium atque viarum refectionem, siue ad publicas denique causas pertineant, tam ex publicis, quam ex priuatis, (vt dictum est, causa) sanctimus, vt in vnum conueniant religiosissimus episcopus, ac tres bonae existimationis & qui ceteris praesent in ea ciuitate, ac singulis annis inspiciant opera facta, & eurent, vt & metiantur, & rationem conficiant, qui ea administrati, aut administrauerint, & in monumentorum gestione ostendant impletionem operum, aut administrationem sitoniarum, & balneariarum pecuniarum, siue quae in viis muniendis, aut aquae ductibus aut aliis rebus consumuntur. Quae omnia nunquam omnino minui volumus, in monumentorum vero gestione appareat, si tunc solutus, an obligatus, qui ea administrati, & an, quod debuit, soluerit, atque ita erit cautum ei, qui eam curam suscepit. Mittemus enim nos, cum placuerit quem commodi erit, vt inscipiat rationes ab eis factas: & cum reddere factas esse repererit, calculum feret, quo ipsis hereditibusque & successoribus consulatur: neque aliarum rationum, aut controuersiarum occasio relinquetur. Omnia vero, propositis sanctis Euangelis, diligenter fiant. nam inquisitione nos eum liberis, fieri subebimus. Oportet itaque studere religiosissimū episcopum, & qui cum eo rationes conficiunt, vt opera in ingentes sumptus praescripta, singulis annis diligenter fiant ex publicis fructibus atque redditibus reparanda. Sim autem noluerit rationibus subesse, qui ea administrati, neque ferat sanctissimum eius loci episcopum, & illos possessores, qui ad eam rem constituantur, & qui ad rationes reddendas eum vocati cogatur id agere per clarissimū prouinciae praeside, & cohortis, quae ei parere solet: ac sine villo dano

compellatur, vt moris omnibus rationes submitteat religiosissimo episcopo, & primis illis ciuitatis: quod quae appareat ab eo debere, ciuitati reddatur.

1. Omnem vero libertatem tollimus nostris praesidibus mittendi in agros discussores aut rationatores aut exequutores ad publicarum rationum executionem. Sed si quid huiusmodi nobis ignoratibus fiet, si quidem sacra forma ad aliquos per subreptionem emanauerit, liceat religiosissimo episcopo eius ciuitatis suscipere quidem sacram formam, renunciaro tamen nobis, vt nos cognoscamus, an ex nostra ad illum praesidem iussione, an per obreptionem facta sit. vt, si per subreptionem facta esse videatur, quod factum sit, inutile fiat, & periculum subest, qui eam quaesit. Si vero ab aliquo à nostris praesentis emissum decretum, aut commonitorium sit, aut praecipitum aliquod, aut rationum scriptura, & de aliquo ex praedictis capite permittatur: volumus, vt modis omnibus non eius vrbis episcopus & primi ciuitatum illis rebus praesententur: sed liceat prouinciae praesidi, & ipsi possessoribus ac ciuibus iussiones reuocare, ac ne obolum quidem ea de causa praestare. Si vero in eare sanctissimus episcopus negligens fuerit: habebit & Dominum Deum nostrum insensum, & imperialem vindictam expectabit, si ea seruili silentio, sacerdotaliue licentia indigno praeterierit.

2. Si quis autem in prouincia renunciauerit magistratum aut consulum processiones, siue generales formas gloriosissimorum praefectorum, aut aliquid alterius nostris magistratibus: siue constitutionem, siue sacrum commonitorium, siue generales literas, siue erectionem imperialium statuarum indicauerit: non liceat amplius sex nummis anreis in singulas nunciationes, aut in singulas formas, aut constitutiones, aut sacra commonitoria, aut generales literas, aut statuarum erectiones accipere in singulis prouinciis, ad quas literas acceptat, licet multa sint in ea prouincia vrbes, nihil amplius praestetur, quam illi sex nummi. si quid vero amplius accepterit, eius quadruplum restituit. liceatque eius vrbis episcopo hoc prohibere. Eadem tamen poena decem librarum auri, & prouinciae praesidi, & ei subdito officio, & episcopo imponitur, si illis permittant plus petere, neque id modis omnibus prohibuerint.

3. Neminem enim omnino permittimus nostrorum magistratum huiusmodi formas circa prouincias emittere de riuorum, aut de cloacarum purgatione, aut de amolitione adificiorum à muris, aut stationum à portibus, aut eorum, quae produlia appellantur, aut de ruderum, ac dimidiatarum columnarum euersione, aut de imaginibus, aut si quid alio pacto sit excogitatum, aut etiam de ciuilibus quibuscumque controuersiis. Sed liceat episcopo, & iis qui primi sunt eius vrbis, & praesidibus prouinciarum, & possessoribus, ac ciuibus, insinuat aliquam formam, ei quidem non deferre, sed prohibere ac coercere omnem exactionem, omnemque vim, quae ex eo eueniat. Eademque poena afficiat sanctissimos episcopos, nisi id prohibuerint.

4. Sed & oportet episcopum, ac patrem ciuitatis: & ceteros bonae opinionis possessores prauidere, ne locus aliquis ciuilibus aut publicis iuxta muros vrbis, aut in publicis portibus, aut in plateis, aut in quocumque alio loco ab aliquo indebite possideatur, neque publicus locus alicui sine nostra sacra forma tradatur.

5. Idem inquirant de aquarum distributione, quae sacra aliqua forma cuique pertinet: vt ne hic plus, ille minus habeat, quam ei competit.

6. Neque vero fidei iussio causa aut supra mandati formam nostras subiectos affici poterit, sed si quidem immobiles res habeant idoneas iussurandum tantum praesent, & conscribatur. Sin autem non habeant, vsque ad quantitatis estimationem, fidei iussio sine villo damno praebant. Si vero dubitauerint exactiones de fidei iussio fide, facultati, aut cautione in eundem locum religiosissimus episcopus, & patres ciuitatis, ac defensor conueniant, &

decernant, an idoneus esse fideiussor videatur usque ad quantitatem, de qua agitur. & necesse habeat ex-
 pter suscipere eum in fideiussorem, qui nihil pro fi-
 deiussione, aut sacramento praestabit. p. xterquam si
 pmissa nostra aut cuiusquam magnitudo maioris
 iussione personam ducebam esse, fideiussori non
 esse eligendam decernant. Tunc enim licebit exa-
 ctiori fideiussorem non accipere, id vero agere
 sine vilo detrimento. Ceterum eadem multa aduersus
 religiosissimum episcopum, & christissimum prouin-
 ciae praesidem imponitur, si quid eorum transgredi
 passi fuerint, aut huiusmodi transgressum erit, non id sta-
 tum renouauerint.

7 ¶ Neque etiam patiamur, ut plus definita parte
 a nostra constitutione pro sportulis accipiatur:
 neque scriptis ob aliam causam in ciuitatibus
 huiusmodi ob illas tantum, quas supra enumerauimus,
 renouationes processionum, constitutionum, sacri
 & generalis communitatis, aut forniciae aut litera-
 rum, & huiusmodi omnium rerum, de quibus antea
 sanximus; item quae propter suam conseruationem,
 atque salutem ciuic. facere uoluerit ad opera for-
 tibus publica, vel ad litoniam, vel ad aliam quamuis
 causam; quae omnibus placeat propter vrbis hono-
 rem fieri, & quo res publica adiuuetur. Contra eos
 vero, qui hanc transgredi tentauerint, & si ad nos re-
 ligiosissimi episcopi id non retulerint, ea feruentur,
 quae antea a nobis communita sunt.

8 ¶ Atque oportet singularum vrbium Dei a-
 mantissimos episcopos: cum omnia cognouerint,
 quae a nobis de his rebus disposita sunt, & de meta-
 torum exactiōe, & de rapinarum prohibitione, ac
 de ceteris rebus quae nostra sacra constitutione con-
 tinentur, quae de omnibus edita est, sinem compe-
 tentiam imponant. Dat. VIII. Kal. Iulias Chalcedo-
 ne, Lamp. d. Col.

27. Idem August. Iuliano praefecto
 pratorio.

DE creationibus curatorum, qui furiosi vtrius-
 que sexus dantur, necessarium nobis visum est
 constituere, quemadmodum eas celebrari oporteat.
 Et si quidem pater curatorem furioso vel furiosae
 in vltimo elegio heredit. instituit vel exheredatus
 dederit, vbi & fideiussorem cessare necesse est, pater
 no. testamento pro eius satisfactione sufficiente: ipse,
 qui datus est, ad curationem perueniat. ita tamen, ut
 in prouincijs apud praesides earum, praesente eis tam
 viro religiosissimo locorum antistite, quam tribus
 primatibus, actis interuenientibus, & tatis sacro-
 sanctis scripturis, deponat, omnia se recte & cum
 utilitate furiosi gerere, neque praetermittere,
 quae vtilia esse furioso putauerit, neque admi-
 mittere ea, quae non vtilia furioso esse existima-
 uerit. & inuentario cum omni subtilitate pub-
 licae conscripserit, res suscipiat, & secundum sui opi-
 nionem disponat sub hypotheca rerum ad eum per-
 tinentium, ad similitudinem tutorum & curatorum
 adulti. Sin autem testamentum quidem parens non
 contulerit, lex autem curatorem, ut potest agnatum,
 vocauerit: vel, eo cessante, aut, non idoneo forsitan
 existente, ex iudiciali electione curatorem ei dare
 necesse fuerit: tunc se. & in prouincijs apud praesides
 cuiuscumque prouinciae, & vtriusque religiosissimum e-
 piscopum ciuitatis, necnon tres primates, creatio pro-
 cedat. ita vtriusque curator substantiam idoneam
 possidet, & sufficientem ad fidem gubernationis sine
 aliqua satisfactione creatio procedat. sin autem non
 talis census eius inueniatur; tunc & fideiussor, in
 quantum possibile est, ab eo exploretur. creatione
 omnino, sacrosanctis scripturis propositis, in omni
 causa, celebranda, ipse autem curatore, cuiuscumque
 substantiae vel dignitatis sit, praefatum sacramentum
 pro vtiliter rebus gerendis praestante; & inuentarium

publice conscribente: & hypotheca rerum curatoris
 modis omnibus adhibenda, quatenus res possint fu-
 riosi vindicari. Dat. Kal. Sept. Con-
 stantinop. Lamp. & Oreste VV. CC. Coll.

22. Idem A. Iuliano praefecto pratorio.

Tam dementis, quam furiosi, liberi, cuiuscumque
 sexus possunt legitimis contestate nup iust
 tam dote, quam ante nuptias donatione a cu-
 ratore eorum praestanda: & ultimatione tamen
 in hac quidem regia vrbe excellentissimi praef-
 ecti vrbis, in prouincijs autem virorum clarissimo-
 rum. omnium eorum praesidium vel locorum antistitem,
 tam opinione personae, quam dote, moderatione, &
 ante nuptias donationis, statuenda; praesentibus tam
 curatoribus dementis quam furiosi, necnon his, qui
 ex genere eorum nobiliores sunt. ita tamen,
 ut nulla ex hac causa oritur vel in hac regia
 vrbe vel in prouincijs iactura substantiae furiosi, vel
 dementis, et mente capiti: sed gratis omnia proce-
 dam: ne tale hominum infortunium etiam expensarum
 detrimento praegravetur.

IN AVTHENT. ut cum de app. cog. §. si quis
 de praedictis parentibus furiosus. coll. 8.
 tit. 6. d. d. 12. sen. No. 115. c. 3.

Liberi furiosi, qui curam eius negligunt praebere, tam
 exheredatione digni sunt: quam alii vrbis legiti-
 mis. Nam si quis alius, a testamento ad eos missa, cum
 adhuc negligens, in domum suam eum suscepit, & pro
 curauerit: ex hoc erit eius successor legitimus, licet tes-
 tatus esset etiam in liberos fore: maxime tamen a
 lio testamento capitulo.

¶ Eadem poena parentibus imponenda. si qui-
 dem de liberis in favore constituta curare neglexerint.

29. Idem A. Iuliano P. P.

Sancimus, ut nemo venerabilis clericus ab aliquo
 siue clerico siue laico ab initio apud beatissimum
 prouinciae patriarcham accusetur, sed prius iuxta sa-
 cra instituta apud episcopum ciuitatis, in qua cleri-
 cus versauerit, si is suspectus est, apud metropolita-
 num episcopum reum agat. sed si forte ne ei qui-
 dem accusatio placuerit: ad sacram eius regionis sy-
 nondum accusatum deducat: & cum metropolita-
 no tribus conuenientibus religiosissimis episcopis, qui ad
 teris propter ordinationem praesentur; de causa
 eorum tota synodo cognoscatur. & si quidem ei, quae
 iudicata erit, placuerit, ab accusando discedat. si ve-
 ro se laedi existimauerit, prouocet illius prouinciae
 beatiss. patriarcham. atque is, quae ipse iudicauerit,
 omnino pareat, perinde ac si eum ab initio iudicem
 esset consecutus. nam contra horum antistitem sen-
 tentias non esse locum appellationi, a maioribus
 nostris constitutum est. Hoc idem seruandum est, si
 episcopus ab aliquo laico, siue ab aliquo clerico, siue
 ab altero religiosissimo episcopo accusatus sit. Nam
 ut statim accusatio ad sanctissimos patriarchas defe-
 ratur, & ut accusati in aliam prouinciam mittantur,
 omnino prohibemus: praeterquam si accusationem
 quis ob eam rem intulerit, quod causa illius regio-
 nis religiosiss. episcopo commissa fuerit. quo casu li-
 cet ad ipsos quoque sanctiss. patriarchas deferre ac-
 cusationem. Literae tamen conscribantur ad aliquem
 ex episcopis eorum locorum, ut is causam audiat,
 ut antea a nobis dictum est.

¶ Non vero ei liceat facere, ut descendat in
 prouincias venerabiles clerici, & immodice spor-
 tulas, dum accusantur infertant, qua in re huiusque
 peccatum

Peccatum esse cognouimus. Neque enim in sin-
 gulis reorum personis plus sexta aurei nummi
 Parte pro sportulis dari concedimus: nisi, qui a san-
 ctiss. patriarchis ac metropolitano mittuntur:
 aut, si episcopus missus est, sex tantum aurei, ex
 quacumque quantitate ac causa, neque amplius
 praestatur. Hoc in metropolitano etiam teneat,
 cum ad eos accusatio contra episcopum, qui sub
 eo sit, aut eius prouinciae clericum defertur. Nam
 si in ciuilibus iudicijs moderari sportularum &
 sumptuum modum curauimus, eaque ex lege praes-
 tari volumus: multo magis in ecclesiasticis ac-
 cusationibus modum seruari sancimus.

2 ¶ Enim uerbis si, reuulsa causa ad sanctissimum
 patriarcham, aut ad aliquem ex religiosissimis
 metropolitano, aut ad alium Dei amantissimum
 episcopum, sententia lata sit, quae alicui patri dis-
 soluitur, ac prouocetur ad Archiepiscopalem hanc
 sedem referatur appellatio, in qua (ut adhuc ser-
 uatum est) is cognoscatur.

3 ¶ Si vero quis ausus fuerit aduersus hanc quic-
 quam tentare: is quidem omne, quod accepit, cum
 altero tanto, ei, qui negotium passus est, praes-
 tabit: sed et ecclesiasticae multae subiectus apud
 sanctissimum patriarcham, aut religiosissimum
 metropolitano, qui tunc erit, ecclesiasticorum
 numero ciciendus.

4 ¶ Has autem adiones, si quidem ad ecclesia-
 stica negotia pertinent, necesse fore iubemus, ut a
 solis religiosissimis episcopis aut metropolitano,
 aut a sacris synodis, aut a sanctissimis patriarchis
 cognoscantur. si vero ciuiliu rerum controuer-
 sia sit, volentes quactionem apud antistites inti-
 tuere, patiemur, inuitis tamen non cogemus, cum
 iudicia ciuilia sint, si ea adire malint, apud quae li-
 cet etiam de criminibus cognoscere.

5 ¶ Quoniam vero quidam sunt sanctissimi pa-
 triarchae, qui in prouincijs, in quibus existunt,
 metropolitano eorum officium gerunt: alij per totam
 dioeceliam, episcoporum metropolitano, atque
 aliorum qui sub eis sunt, ordinationes faciunt: ea
 de causa illud obseruari sancimus quod de Me-
 tropolitano antea disposuimus. is enim iure Me-
 tropolitano vocatur, qui in episcopos minores ex
 sacris regulis eam potestatem habet. Dat. v. Kal.
 Nouemb. CP. Lamp. Coll.

30. Idem A. Iohanni P. P.

Sancimus in curationibus iuniorum, siue pri-
 mae, siue secundae sint aetatis, aut alij quidam,
 quibus lex dat curatores, si quidem usque ad
 quingentos aureos & solummodo facultates sint
 iuniorum, non praesidium prouinciarum expe-
 ctare creationem, neque impensis maximis subii-
 ci; praesidium forte neque morantibus in vrbis
 illis, in quibus prospici curationi contingit
 sed apud ciuitatis illius Ecdicum (defensorum)
 aut stragem (magistratum municipalem) vel in
 Alexandria ciuitate apud eius iudicem, vna
 cum religiosissimo eius episcopo, aut alijs etiam
 publicis personis, si harum copiam habeat ciui-
 tas, fieri creationes curatorum seu tutorum: fide-
 iussore secundum mensuram facultatum dato se-
 cundum dictarum personarum iudicium: & alijs
 omnibus procedentibus, quae cum super tuto-
 rum vel curatorum fideiussione & secundum mo-
 dum facultatum consueta sunt: sola personarum
 transmutatione, per quas hae sunt propter mi-
 norum vtilitatem a praesenti sanctione introdu-
 da: omnibus videlicet his sub sola duorum nomi-
 matum (id est solidorum) datione conficienda; praes-
 fertim cum hac maxime de causa haec postea est
 constitutio: poena imminente, si quis plus accipere
 ausus fuerit, aut distulerit constituere tutelam seu
 curationem siue maioris lucri: & eo non solum tri-
 plum reddiuro omne, quid id accepit, sed etiam
 etiam ab ipsa sollicitudine & administratione re-
 mouendo. Cum autem facta fuerint, tutorum aut

curatorum creationes, praesente etiam religiosis-
 simo ciuitatis episcopo: in ipsis sanctissimae eccle-
 siae archiis deponi gesta sancimus: ut sit perpetua
 rei memoria, & non intercidat casibus fortuitis
 curationis exinde quaesita cautela. His, quae in
 magna hac ciuitate sunt, tutelae aut curationi-
 bus, apud solum clarissimum praetorem faciendis,
 uti iam sancitum est Dat. v. Kalen. Aug. CP. post co-
 sularum Lampadij.

31. Idem A. Iohanni praefecto prae-
 torio.

Sancimus, ut si quando abfuerit is, qui res affe-
 ctas vel creditori obnoxias detinet, & desideret
 dominus rei vel creditor suam intentionem pro-
 ponere, & non ei licentia sit, absente aduersario
 suo, qui rem detinet, vel infantia vel furore la-
 borante, & neminem tutorem vel curatorem ha-
 bentes, vel in summa potestate constituto, eandem
 rem auctoritate sua vsurpare: licentia ei detur ad-
 ire praesidem prouinciae, libellumque ei porri gere, &
 haec in querimoniam deducere, & intra constituta
 tempora interruptionem facere. sin autem nullus
 poterit modo praesidem adire: saltem ad episcopum
 locorum ear, & suam manifestare voluntatem in
 scriptis deproperet. Dat. Constantinop. Kalend.
 Octobr. post consularum Lampadij & Orestis VV.
 CC. Coll.

32. Idem A.

Differenti domino recipere emphyteuma: licen-
 tiam habet emphyteuta consignare ipsum: &
 Constantinopoli quidem in sine tricennij contesta-
 ri id ipsum apud hyparchos (seu praefectos prae-
 torio) aut apud praefectum vrbis, aut competentem
 recusantis magistratum, aut patriarcham, si domi-
 nus homo sit potest. in prouincijs autem apud praes-
 fidem, aut, eo non morante ibi, apud defensore,
 aut episcopum ciuitatis, in qua est is, qui recusat
 & vnus ipsorum assumere intentionem, ac nisi aut
 sic accepit canonem, canon soluitur, & iuratur
 canonem emphyteuta etiam sequentis temporis, &
 eousque, quo dominus mittat per testationem peti-
 tum. exinde etiam, non autem ex praeterito ten-
 pore accipiet, & post triennium post attestati-
 onem eiusmodi indeuotum emphyteutam expellere
 poterit.

33. Idem A. vbi que terrarum c onstitutis
 episcopis.

Sacram fecimus constitutionem, nemini permie-
 stentes neque inuitam mulierem ancillam aut
 liberam in scenam aut orchestra pertrahere: ne-
 que conuerti volentem, prohibere eam eius fideiuss-
 fores, quasi super hoc ipso certum auri modum
 promissum repetendo, sed si quid tale factum fue-
 rit, prohiberi hae & a clarissimis prouinciarum praes-
 fidibus, & a ciuitatum religiosissimis episcopis
 constitutimus, dantes licentiam religiosissimis epi-
 scopis vna cum clarissimo prouinciae praeside, et-
 iam inuitos trahere ad se eos, qui compulerint,
 aut qui mutari seu conuerti ab ea actione prohib-
 uerint: & publicam quidem fieri eorum substantiam,
 ipsos vero ciuitate expelli. Si vero qui pro-
 uinciam regit, ipse sit, qui eas compulerit, aut a
 praedicta actione conuersionem seu rescipiscientiam
 prohibuerit: damus licentiam, & solos religiosissimis
 mos episcopos adire eam, quae talia patitur, aut
 eius fideiussorem, hunc vero (episcopum) aduer-
 sari magistratum habenti, & non permittere iniu-
 ste agere, aut, si minus fuerint ad id exequendum
 potentes, indicare id nostro imperio, ut a nobis
 competens exerceatur poena, fideiussionibus si-
 mul liberandis, & fideiussoribus indemnibus
 conferuandis, licentiam dantes conuersis huius-
 modi mulieribus liberis, & ingenuis existentibus
 ad matrimonium transire legitimum, et-
 tiam si contigerint honestissimis dignitatibus,
 qui illas duxerint, decorati, non amplius in
 dignitatibus imperialibus rescriptis, sed sua pote-

state nuptias celebrantibus, nuptialibus nimirum instrumentis omni modo inter ipsos factis: eademque & de filiabus scenicarum constituentes.

¶ Hanc autem dictam constitutionem & in quinto libro omnium constitutionum huius scilicet nostre pietatis cognominis libri, aut civiles magistratus rescriptam posuimus. Quoniam enim oportebat per presentem sanctionem: & vobis ubique terrarum postis religiosi, episcopis hæc facere manifesta, propterea congregantes, quæ ad ipsam pertinent, expositione latiore sancita etiam eandem diuinam constitutionem fecimus etiam ad vos, ut sacerdotalem consuetudinem reuerentiam, & continentiam studiosi, hæc custoditis, tam magni Dei metum, quam imperialem indignationem, si quid horum prætermiseritis, considerantes. Dat. Kalend. Nouem. CP. DN. Iustin I I I I. & Paulino Coss.

34. Idem A. Epiphano sanctissimo archiepiscopo huius felicissimæ urbis, & vniuersali Patriarchæ.

¶ Certissime credimus, quia sacerdotum puritas & decus & ad Dominum Deum & saluatorem nostrum Iesum Christum feruor, & ab ipsis missæ perpetuæ preces, multum fauorem nostræ resp. & incrementum præbent, per quas datur nobis & barbaros subjugare, & in dominium redigere illos, quæ antea non obtinuimus, & quanto plus rebus illorum accedit honestatis & decoris, tanto magis & nostram reipublicam augeri credimus. Si enim hi prætulerint vitam honestam & vndique irreprehensibilem, & reliquum populum instruxerint: ut is ad illorum honestatem respiciens, multis peccatis abstineat: planum est, quod inde & animæ omnibus meliores erunt, & facile nobis tribuetur à maximo Deo & saluatore nostro Iesu Christo clementia conueniens.

¶ Hæc igitur nobis speculantibus nuntiatum est, præter communem rerum fidem, quosdam ex reuerentissimis diaconis itemque presbyteris, (nā eo amplius etiam dicere erubescimus, Deo amantissimos nempe episcopos) quosdam, inquit, ex his non verentur alij quidem per se ipsos cubos seu tesseras coniectare, & adeo pudendum atque ipsi etiam idiotis à nobis frequenter interdictum spectaculum participare: alij verò talem ludum non accusant: sed vel communicant facientibus: aut sedent spectatores actus indecori: & spectant quidem cum auiditate omnimoda res omnium rerum importunissimas: sermones verò audiunt blasphemos, quos in talibus necesse est fieri: polluunt etiam suas manus, & oculos, & aures sic damnatis & prohibitis ludis: alij verò neque obscure aut latenter aut equorum certaminibus se immiscunt: aut etiam inuitant aliquos super equorum profigatione aut victoria. vel per seipsos vel per alios quosdam, ut quia non decenter talia iudant: aut scenicarum vel thymetarum spectatores sunt ludorum, aut earum, quæ in theatris certantium ferarum pugnae sunt: neque cogitant, quemadmodum ipsi vel his, qui modo & recens initiati sunt & adorandis mysteriis dignati, ipsi prædicunt, ut abrenuncient aduersarij demonis cultui, & omnibus pompis eius, quarum non minima pars talia spectacula sunt.

¶ Sæpe quidem ipsis talia custodire debere prædicauimus. videntes autem de his factam nobis relationem, in necessitatem incidimus ad presentem ventendi legem, tum propter nostrum super religione studium, tum etiam propter sacerdotij ipsius simul & communis reipublicæ vilitatem.

¶ Et sancimus neminem, neque diaconum, neque presbyterum, & multo magis neque episcopum, (quod quidem & incredibile fortè videri possit: ut quorum in ordinationibus, preces ad Dominum mittuntur Christum Deum nostrum, & inuocatio sancti & adorandi sit spiritus, & eorum

capitibus aut manibus imponuntur sanctissima eorum, quæ apud nos sunt, mysteriorum, ut scilicet ipsi scilicet omnia instrumenta pura fiant, & consecrentur Deo), neminem igitur horum aude de cætero & post diuinam nostram legem, aut cubicare (id est tesseras seu aleas ludere) quocumque alex genere, aut ludo: aut ita ludentibus communicare, aut conuersari, aut vnâ recreari, aut vnâ cum eis agere, aut eis testimonium perhibere: aut interesse plebeiis huiusmodi spectaculis, quæ prius diximus, aut quid eorum, quæ in his prohibentur facere: sed omni ad illa participo in posterum abstinere. Quod enim præcessit iam: tamen etiam inquirere oportuerat, nec participare indecenter oportebat, tamen propter humanitatem indulgemus: presentis legis obseruationem omnibus in posterum iniungentes tempus. Decet enim ipsos ieiuniis & vigiliis, & meditationibus seu exercitationibus in diuinis oraculis, & pro omnium salute fundendis vacare precibus: at eos, qui talia non reliquerint, nec cessauerint omnino postura & prohibita coniectare. idem enim etiam sancimus & in reliquos clericos: subdiaconos nempe, & lectores: quando & ipsi sacre mensæ, & omnis circa sanctissimas ecclesias ornatus constituti sunt ministri & operarij, & sacra contradicentes eloquia: dum sacras nobis ex sacris nostris Bibliis illi quidem legunt scripturas, hi verò hymnos & cædas canunt.

¶ Si verò quis de cætero tale quid faciens deprehensus fuerit: & delatus fuerit id vel in hac felici ciuitate tum ianctitati, vel provinciam sub ipsa positas, Deo amantissimis metropolitibus, & cæteris episcopis, quorum ordinationem tuæ beatitudinis facit thronus: & talis quædam superuenit accusatio aut diacono, aut presbytero, & multo magis episcopo, aut amabilius cuidam tuam hic beatitudinem, & in prouinciis postposita sub te Deo amantissimo metropolitibus: & qui sub ipsis sunt, episcopos, hæc cum diligentia omni secundum ordinationis ordinem querere & perscrutari, neque defunctoriæ facere inquisitionem, sed & testes fide dignos audire, & per omnem viam procedere ad eruendam veritatem. sicut enim ipsi talia interdiximus, ita & calumniam periti à quibusdam veritatem, & si vndique discussione diuinis propositis eloquiis facta, vere se habere accusatio apparuerit: & conuictus fuerit diaconus aut presbyter, vel aleator esse vel aleatorum particeps, aut talibus adidens vanitatibus, vel prædictis interesse spectaculis: aut etiam forte aliquis Deo amabilius episcoporum (quod quidem neque euenturum esse confidimus) prorsus talis cuiusdam particeps esse spectaculi, aut cum aleatoribus vnâ sedere, & disponere, ac pacifici, aut sponsones facere de cætero ausus fuerit: eum mox à tua beatitudine, aut à metropolitibus, aut Deo amantissimo episcopo, sub quo ordinatus est, si quidem aliquis prædictorum sit clericorum: à sacra separari liturgia: imponi autem ipsi canonicam poenam: & definiti tempus, intra quod conueniat ipsum ieiuniis, & supplicationibus vtentem, magnum propitiari Deum super tali transgressione, & si per definitum tempus, qui talem poenam suscepit, maneat lachrymis & penitentia & ieiunio & ad Dominum Deum oratione, remissionem reliqui exorans: confessum eum, cui subiectus est, hoc diligenter cognito, & sollicitè requisito, communem quidem pro ipso rationem fieri curabit, & cum omni diligentia iniunget ipsi, ut postea à tali sacerdotij dedecoratione abstinere, & si putauerit ipsum sufficienter ad penitentiam venisse, tunc sacerdotali eum restituere dignetur clementia. si verò & post excommunicationem inuentus fuerit neque vera penitentia usus, & alijs etiam

aspernatus

aspernatus eam rem, & manifestè ab aduersario [diabolo] mente iocatus: ipsum quidem sacerdos, sub quo degit, sacris exima catalogis omnino eum deponere: ille autem non amplius villo modo licentiam habeat ad sacerdotalem vniuersum gradum, sed si quidem habeat facultates, ciuitatis illius curiam, in qua conuersatus est primum, aut si non habeat curiam ea ciuitas, alia curia prouincie, quæ maxime indiget curiali, ac ipse illius in posterum curia cum suis facultatibus ferueturum. si vero facultates non habeat, officialis in posterum fiat prouincialis officij pro eo, quod ante fuit sacrus, & eam ob rem quod Dei officium dereliquit, erit officialis prouincialis, hanc sibi turpitudinem propter non honore imponens.

¶ Hæc igitur omnia sancimus in hac quidem felici ciuitate tuam custodire sanctitatem, & si quæ iam e. clericorum defensores, & econonios, quibus curæ erit hæc inquirere, & denunciare, & conuictis priuare data eis à sanctis ecclesie auctoritate erogatione. in prouincis autem, qui sub tu ordinati sunt, beatitudine, Deo amantissimo metropolitibus, ad hæc etiam, qui illis subint, religiosi, episcopi, & eorum ecclesie, & econonici, & ipsi ad eundem modum qui prædicti est, reuerentiam, & si ram veneratione vndique irreprehensibilem & inculpabilem custodientes, conseruabunt quidem ista, ut & gloriosissimi sacrum nostrorum prætorum prædicti (dicimus autem orientum cum subditis gentibus eorum iurisdictioni, item Illyrici, atque eorum Afrorum præminentes diocesis) & parenta eis officia, & larissimi prouinciarum præfides & ciuitatum defensores ipsi quidem, qui maximos magistratus gerunt, indignationem nostram subuenientes: officia autem non obsecundantia ipsis, nec auri librum expertura poenam præfides vero prouinciales maiores pariter & iuniores, & obtemperantia ipsis officia, & insuper ciuitatum defensores quinque auri librum poenam metuentes, si hæc cognoscere non aduertuerint & ipsi sacerdotibus, (id est aut Deo amabilius episcopis, aut sanctissimis metropolitibus, aut vniuersali quæ dioceses sanctissimis patriarchis, secundum suam cuique regionem, ut ipsi hæc intelligentes, secundum quod antea definitum est, omnibus se opponant & resistant) & postquam ab eis is, qui hanc rem conuictus fuerit, depositus fuerit, non curie ciuitatis aut officio eum tradi curauerit, & gloriosissimi præfides huius felicitatis hæc custodiet, si quidem in hac peccet regi nostra ciuitate, vna cum obiente ipsi officio, ipse quidem indignationem nostram subueniens, & ipse autem officium decem librum auri metuens poenam.

¶ Verum ista quidem nos legislationis modo consecimus. Illud vero in confesso est, quia nobis quidem consecrata sunt: Deo propter æternum ipsius honorat. Si vero ipsi transgressi fuerint ea, quæ sunt ordinata, & dissimulente non vindicent, sed quadam videlicet humanitate non laudabili e. ipsi fuerint, præter cælestes poenas habebunt & illinc condemnationem, quæ illis in ipso Dei reprobentur tribunali, quæ indecentem dissimulationem arguet & vindicabit. Si vero & aliquis ciuiliū magistratuum maiorum, aut minorum, officialium aut defensorum, aut eum hæc didicerit, non indicauerit, aut eum vindicare liceret, neglexerit aut rem mercede prædiderit: quod præter interminatas à nobis poenas, habebit & à maximo Deo nostro poenam sequentem, & obnoxius erit execrationibus omnibus, quæ sacris continentur libris.

¶ Sicut autem hæc nobis ob nihil aliud, quæ ob homini sancita sunt cultum, sic & hoc ad idimus, ut inquisitiones eam sancta diligentia fiant, & ne quis calumniator insurgat in aliquos pro falso accusatus, aut falsum testimonium la-

urus his de rebus. sicut enim sacerdotibus si quid tale egerint tales impiumus poenas, ita & his, qui calumniari ipsos tentant, ex cælo & legibus nostris poenas immittere volumus: si, ac uariatione cæpta, seu aduocatione, aut persequi noluerint, aut perferre in huiusmodi accusationibus non quiescerint. Dat. PR. NON. Nou. CP. Iustiniano PP. A. IV, & Paulino V. C. Coss.

DE HÆRETICIS, ET MANICHÆIS, & Samaritanis, T I T. V.

Impp. Constantinus, Constantinus & Constans ad Dioclitianum præf. vrb.

¶ Privilegia, quæ contemplatione religionis inducuntur, catholice tantum legis obseruatoribus prodelle oportet. Hæreticos non solum ab his privilegijs alienos esse volumus, sed etiam diuersis muneribus contringi & subici: PP. Kalen. Septemb. Generalis, Constantino A. VII, & Constantino Coss.

IN AVTHENTIC. De priuile. de. h. m. s. quia tunc deditur, colla. 2. tit. 10. a. 7. seu No. 119. c. 9.

¶ Item privilegia dantis, quæ multis creditibus temporibus antea dantis, nec non de sacris hypocaustis & alijs omnia multibus à lege data, & clauis huius quæ catholicam non participant ammittunt.

3. Imp. Grat. Valentin. & Theod. A. A. ad Hesperium PP. P.

¶ Omnes veteris legis diuinis & imperialibus constitutionibus hæses perpetuo quiescant. Nemo ulterius conetur, quæ repererit profana præcepta vel docere, vel dilere. Nec antistes curiam audeant fidem insinuare, quam non habent nec ministris creare, qui non sunt. Nec per conuentionem iudicatum, omniumque, quibus per constitutiones paternas super hoc cura mandata est, eiusmodi audacia negligatur, & crescat.

¶ Hæreticorum autem vocabulo continguntur, & laris aduersus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio catholice religionis & trames detecti fuerint deuitare. Dat. III. Nonas Aug. Mediolani, Ausonio & Olybrio Coss.

3. Imp. Arcad. & Honor. A. A. Clearcho præf. vrb.

¶ Vnde hæretici procul dubio nouerint omnia sibi loca adimenda esse: siue sub ecclesiarum nomine teneantur, siue diaconica appellentur, vel etiam decanica: siue in priuatis ædibus, vel locis, huiusmodi actibus copiam præbere videantur: his ædibus vel locis pñatis, & ecclesie catholice vindicandis. ¶ Ad hoc interdicitur his omnibus, ad litanias faciendas nocte vel die profanis coite conuentibus: Natura videlicet condemnatione centum librum auri contra offi sum sublimitatis, tunc vel pñdale quinquaginta, si quid huiusmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædibus concedatur. Dat. V. Non. Martij, Arcadio III. & Honorio III. Coss.

4. Idem & Theod. A. A. ad Senatorem P. V.

¶ Manichæos, seu magichæos, vel Donatistas merito maxima seueritate persequimur. Hinc itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus commune sit cum cæteris. ¶ Ac primum quidem volumus esse pñbl. am eruent: quæ quod in religionem diuinam committitur, ip omnia ferre iniuriam, quos bonorum etiam omni pñbl. atione persequimur. ¶ Ipsos quoque volumus amoueri ab omni liberalitate & successione quolibet modo veniente. ¶ Præterea non dñandi non e-

66

mendi, non vendendi, non postremo contrahendi cuiquam conuictio relinquimus facultatem.

4 ¶ In morte quoque iniqui non extendatur. Nam si in criminibus manserit licet memoriam accusare defuncti, non in merito & hic debet subire tale iudicium.

5 ¶ Ergo & suprema istius scriptura irrita sit, siue testamentum, siue codicillo, siue epistola, siue quolibet alio genere reliquerit voluntatem, qui Manichæus fuisse conuinctus.

6 ¶ Sed nec filios heredes eis existerent, aut adire permittemus, nisi à paterna prauitate discesserint. Delicti enim veniam penitentibus damus.

7 ¶ In eos etiam auctoritatis nostræ aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda prouisione defendunt.

8 ¶ Sermo insuper extra noxam esse volumus, si dominum sacrilegum euitantes, ad ecclesiam catholicam seruitio fideliter traserint. Dat. viii. Kal. Mar. Romæ, Honorio vii. & Theod. xi. AA. Conf.

Nota consuetudo FRIDERICI Imperatoris de hanc. & consuetudo. §. si verò dominus.

Si verò dominus temporaliter adquisitus & admodum ab ecclesia, si veram suam purgare neglexerit ab hæretica prauitate, post annum à tempore mortis elapsum terram ipsam exponat, catholicis occupandam: qui eam, circumstantiis hæreticis, absque ulla contradictione, possideat, & in fidei puritate conseruet: salvo iure domini principalis, dummodo super hoc nullum præter hanc, nec aliquod impedimentum apparet. Eadem nihilominus lege obseruetur contra eos, quò non habet domos principales.

Nota consuetudo FRIDERICI Imperatoris de statu. & consuetudo. §. si tenentes. c. lli. x. c. lli. §. si.

Redemptores, receptatores, defensores, factores hæreticorum damnantur, si in tenentibus, si possidentibus, si in illis fuerit excommunicatio, ne nominibus, si in facie contempserit intra annum, ex tunc ipse in re sit infamis, nec ad publica officia, seu consilia, vel ad eligendum aliquem admittatur, neque ad testimonium adhibeatur. Si etiam inestabilis, ut nec tibi, nec liberam habeat facultatem, nec ad hereditatis successionem accedat. Nullus præterea eis super quocumque negotio, sed ipse alius esse debet rogatus. Quod si forte iudex extiterit: eius sententiam nullam obtineat firmitatem, nec cause aliqua ad eius audientiam referantur. Si verò fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, si firmum per ipsum confecta, nullius penitus momenti tenentur.

5. Imp. Theod. & Valentinianus Cxl. Florentio præfecto prætorio.

Ariani, & Macedoniani, Pneumatomachi, Apollinariani, Nouatiani, seu Sebastiani, Eunomiani, Tetradite, seu Tessaresdecadite, Valentiani, Pauliani, Papiantia, Montanista, seu Priscillianista, vel Phryges, vel Pepuzite, Marcionista, Borborite, Mesaliansi, Euchite, siue Enthouista, Donastite, Audiani, Hydroparastate, Tascodrogite, Batrachite, Hermogeniani, Photiniani, Pauliniani, Marcelliani, Ophite, Encratista, Carpocratista, Saccophori, & qui ad imam vsquo scelerrum nequitiam peruenierunt Manichæi nusquam in Romanum locum conueniendi morandique habeant facultatem. Manichæis etiam de ciuitatibus pellendis, & ultimo supplicio tradendis, quoniam his nihil relinquendum loci est, in quo ipsis etiam elementis fiat iniuria. Cunctis quoque legibus, quæ eos, exterisque, qui nostræ fidei refragantur, olim diuersisque temporibus hæc sunt, semper viridi obseruantia valituris: siue de donationibus in hereticorum conuenticula, (quæ ipsi audacter ecclesiis nuncupare conantur) factis, siue ex vltima voluntate rebus qualitercumque relictis, siue de priuatis ædificiis, in quæ domino permittente vel conueniente conuenierint, veniendos nobis catholicæ ecclesiæ vindicandis: siue de

procuratore, qui hoc, efficiente domino fecerit: de eorum lib. arum. uti multum, vel exlim. si sit ingenuus, sub tunc: metallum vero post verbera, si seruilis conditionis sit Ita vt ne in publicum conuenire locum, nec ædificia sui q. ecclesiæ, nec ad circumscriptionem legum quicquam meditari valeant, omni ciuili & militari curarum etiam, & defensorum, & iudicum, sub viginti librarum auri interminatione, prohiberi auiulo. Et si etiam omnibus in sua manentibus inuinitate, quæ de militia plenius, variis, de quæ diuersis sunt hæreticis promulgata: vt. ec. pe. iste quidem beneficium aduersus leges valeat impetratum. D. r. Constantinop. iii. Kal. Jun. Felice & Iuano Conf.

6. Idem AA. ad Leonium præfectum vrbi.

Damnato portentoque superstitionis auctore Nestorio nota congrui nominis eius inuatur gregalibus, nec Christiano, non appellatone abundantur. sed quem admodum Ariani ab Ario, legiduz memorie Constantini, ob humilitatem impietatis, Porphyriam à Porphyrio nunciabant, sic vbi que participes neq. scia Nestorij, Nestoriani vocantur: vt cuius scelus sunt in deserendo Deum imitati eius vocabulum iure esse vid. antea fortis.

¶ Nec vero impios liberos nefandi & sacrilegi Nestorij aduersus venerabilem orthodoxorum sciam decretaque sanctissimi cœtus antistitum Epihesi habiti scriptos habere, aut legere, aut describere quisquam audeat: quò diligenti studio requirit, ac publico comburi decernimus: ita vt nemo in religionis disputatione aliquam supradicti nominis ciuitatis mentionem: aut quibusdam eorum, habentem concilij gratia, in edibus, aut villa, aut suburbano suo, aut quolibet alio loco conuenticulum clam aut aperte p. ebeat. quos omnes cœ. us celebrandi licentia priuari. Statuimus. Scientibus vniuersis violatorem huius legis publicatione bonorum esse coercendum. D. r. iii. Calend. Aug. Constantin. Theodosio xv. & Valentiniano iiii. AA. Conf.

7. Idem AA. Florentio præfecto prætorio.

Vriales omnium ciuitatum onerosi, quia etiam militiæ, seu diuersis officiis facultatum & personalium numerum obligatos, suis ordinibus, cuiuscumque scilicet sunt, in hæretico consensu videantur hominibus extraneis contumelioso ambitu inuinitatis beneficium præstitisse: quos volumus huius constitutionis auctoritate damnari. Dat. prid. Calen. Febr. Theodosio A. xvi. & Faustio Conf.

8. Imp. Valen. & Mariano. AA. Palladio P. P.

Quicumque in hac sacra vrbe, vel Alexandria, vel in omni Egyptiaca diocesi, diuersisque aliis prouinciis, Eutycheis profana peruersitatem sequuntur: & ita non credant, vt in centi decem & octo sancti patres tradiderunt, catholicam fidem in Nicæa ciuitate fundantes, centum quoque & quinquaginta alij venerabiles episcopi, qui in alia vrbe Constantinopolitana conuenierunt, & sicut Athanasius, & Theophilus, & Cyrillus sanctorum recordationis episcopi Alexandrinæ ciuitatis credebant, quos etiam Ephesine synodus, (cui beate memorie Cyrillus præfuit, in qua Nestorij error expulsus est, in vniuersis secuta est, quos & nuper venerabilis Chalcedonensis synodus est secuta, prioribus conciliis sacerdotum ex omni prorsus parte consentiens, nihilque adimens sacrosancto symbo, neque adiciens, sed Eutycheis dogmata sancta condemnans: sciant se esse hæreticos Apollinaristas: Apollinaris in facinorosissimum scilicet Eutycheis & Diosco suo mente sacrilega sunt secuti. ¶ Ideoq. hi homines, qui Apollinaris vel Eutycheis peruersitatem sequuntur, illis precors, quæ diuorunt

diuorum retro principum constitutionibus contra Apollinaristas, vel serenitatis nostræ postmodum sanctiones contra Euychianistas, vel hæc ipsa Augustissima lege contra eisdem decreta sunt, nouerint se esse peccatores.

¶ Idcirco Apollinaristas, hoc est Euychianistas, quibus est in appellatione diuersitas, tamen est in hæreticis prauitate coniunctio: & dispar quidem nomen, sed idem sacrilegium) siue in hac alia vrbe, diuersisque prouinciis, siue in Alexandria ciuitate, siue intra Aegyptiacam diocesin sunt, & neque ita credant, vt prædicti venerabiles patres credebant, neque viro reuerendissimo Alexandrinæ vrbs antistiti Proterio eisdem orthodoxam venentim communicant: episcopos, & presbyteros, aliisque clericos creare, & habere prohibemus: scientibus tam his Euychianistas & Apollinaristas, qui auri fuerint cuiquam episcopi, vel presbyteri, vel clerici non imponere, quàm his, qui passi fuerint impostum sibi nomen sacerdotale retinere: prorsus exilij eum facultatem suarum amissione se subituros.

¶ Vniuersi præterea Apollinaristas, vel Euychianistas non ecclesias, non monasteria sibi construant: parasynaxen euenticula tam diuina, quàm nocturna non contrahant: neque ad domum vel possessionem cuiuscumque, neque ad monasterium vel quencumque alterum locum operantur scilicet sanctissimæ congregatorum. Quod si fecerint, & hoc factum fuisse domino volente constituit: post rem in examine iudicij approbatam, domum vel possessionem eius, in qua conuenierint, vel monasterium, eius ciuitatis orthodoxæ ecclesiæ, in cuius territorio est, iubemus addici. Si verò ignorante domino, sciente verò eo, qui pensiones domus exigit, vel a quo vel conductore prædij, parasynaxen, & conuenticula interdicta collegerint: conductor, vel procurator, siue actor, vel quicumque eos in domum vel possessionem vel monasterium receperint, ac passi fuerint illicitas parasynaxen conueniuntque celebrari: si vilis & abiectæ sint conditionis, iustibus publicæ & in penam suam, & in aliorum coercerantur exemplum: si honestæ verò sint personæ: decem libras auri, mulx nomine, sisco nostro cogantur inferre.

¶ Nullum præterea Apollinaristam vel Euychianistam ad aliquam iubemus adspirare militiam. Et si inueni fuerint militari cingulo soluti, honestorum hominum & palatij communionem priuetur. Nec in aliqua, nec in qua nati sunt ciuitate, vel vico, aut regione versentur. Si qui verò in hac alma vrbe nati sunt: tam sacratissimo comitatu, quàm omni per prouincias metropolitana ciuitate pellantur.

¶ Nulli insuper Euychianista vel Apollinarista publicè vel priuatim conuocandi cœtus, vel circulos contrahendi, & de errore hæretico disputandi, ac peruersitatem facinorosi dogmatis adserendi tribuatur facultas. Nulli etiam contra venerabilem Chalcedonensem synodum liceat aliquid vel dicere, vel scribere, vel edere, atque emittere, aut aliorum dicta vel scripta super eadem re profere. Nemo huiusmodi habere libros, & sacrilega scriptorum audeat monumenta seruare. Quod si qui in his criminibus fuerint deprehensi, perpetua deportatione damnetur. Eos verò, qui discedendi studio adierint de infamata hæresi disputantes, decem librarum auri, quæ sisco nostro inferendæ sunt, iubemus subire dispendium. Vltimo etiam supplicio coercerantur, qui illicita docere tenuerint. Omnes verò huiusmodi charitæ, ac libri, qui sanctum Euycheis scilicet & Apollinaris, complecti fuerint dogma, incendio concrementur: vt facinorose peruersitatis vestigiis in flammis combusta deperant. Equum namque est, vt immanissima sacrilegia par poenæ magnitudo percellat. Scientibus moderatioribus prouinciarum, corumque apparitoribus, defensoribus etiam ciuitatum: quod, si ea, quæ legis huius religiosissima sanctione custodienda de-

cernimus, aut neglexerint, aut aliqua permisserint temeritate violari, denarium librarum auri multam sisco nostro inferre cogantur: insuper etiam exhibitionis suæ periculum sustinebunt. Dat. Constantinop. Id. August. Constantio & Rufo Conf.

9. Imp. Marcianus.
Hmuitimus sepeliri legitimis sepulchris. D. Com. Ratinop. Id. Aug. Constantino & Rufo Conf.

Epitome superioris constitutionis ex Noniatis.

Hæretici legitimo modo, vt ceteri sepeliuntur.

10. Imp. Anastasius A. Erythrio P. P.
Si qui orthodoxæ religionis emptione veræ, vel sicutia, aut quocumque alio iure, vel titulo prædij vel possessiones, relique immobiles in quibus orthodoxæ fidei ecclesiæ vel oratoria constituta sunt, in hæreticæ scilicet & contrariæ orthodoxæ fidei sententiam quocumque personam transferre voluerint: nullam huiusmodi vel inter viuos habitam vel secreto iudicio compositam valere volumus. Voluntatem etiam ab orthodoxæ fidei venditoribus, vel quocumque modo alienatore contentitio sub qua libet occasione fuerint assignata: sed irrita omnia huiusmodi documenta, & tanquam nec penitus scripta esse censemus. Hæc enim prædij & possessiones, quæ in hæreticas personas quocumque modo translatae fuerint vel collatae, sisco nostri iuribus decernimus vindicari. Siue enim apud dominos possessores, resve orthodoxos ea prædij maneat, siue ad sisco nostri iura peruenerint: necesse est, in his ecclesiis & oratoriis constituta diligentia & sollicitus instaurari. Nostræ etenim serenitatis vobis ad hunc exitum prouidentia ducit, vt omnipotentis Dei temp. p. in quibus nostræ fidei instituta perdurant, iustis assiduo per omnia secula redituua seruentur. Nec enim dubitari potest: si in hæreticos tales veniant possessiones, in quibus veræ fidei ecclesiæ vel oratoria constituta sunt, & integritas colitur: omnimodo ab his deserti, atque destituti, & omni cultu vacare: omnibus sacris & solitiis viduari mysteriis: omni splendore priuari: nullis populorum conuentionibus, nullis clericorum obseruationibus celebrari: ex hoc sine dubio eisdem ecclesiis perire, ruere, complanari. Nec enim de earum instauracione, hæretici poterent aliquid cogitare, quæ penitus esse nolebant. Quæ omnia reseruantur, ad præsentem legem pecuenimus. Dat. V. Id. Aug. Boetio V. C. Conf.

11. Græca constitutio Anastasij aut Iustiniani. Eius epitome.

Vicumque Manichæi inueniantur, capite damnandi sunt.

Alia epitome ex Eclog. β. c. 1. lib. r. s. i. π. ε. δ. Μανιχαίων, cap. 25.

Manichæi in loco Romano degere deprehensi, caput amputator.

12. Græca constitutio Iustini Augusti. Eius epitome ex collatione Græca constitutionum ecclesiasticarum.

Manichæi vndique expelluntur, & capite puniuntur. Reliqui autem hæretici, (hæreticus est omnis non orthodoxus) & Græci (seu pagani) & Iudæi, & Samaritæ prohibentur magistratum gerere, & dignitatem habere, aut ius dicere, aut defensores, aut patres ciuitatis fieri, (non habeant licentia vexare, an iudicare Christianos, aut episcopos) item militare quoque prohibentur, præterquam si ex genere cohortationum

1. Non possunt successores habere ex testamento, vel ab intestato, prater r orthodoxos...

18. Græca constitutio eiusdem Iustiniani episcopi...

19. Idem A. Iuliano prefato pratorio.

20. Constit. Græca episcopo ex collectione...

21. Idem A. Iuliano P.P.

22. Idem A. Iuliano P.P.

23. Græca constitutio Iustiniani...

24. Græca constitutio Iustiniani...

25. Græca constitutio Episcopi...

26. Græca constitutio Iustiniani...

27. Græca constitutio Iustiniani...

28. Idem A. Iuliano P.P.

29. Idem A. Iuliano P.P.

30. Idem A. Iuliano P.P.

31. Idem A. Iuliano P.P.

32. Idem A. Iuliano P.P.

33. Idem A. Iuliano P.P.

34. Idem A. Iuliano P.P.

35. Idem A. Iuliano P.P.

36. Idem A. Iuliano P.P.

37. Idem A. Iuliano P.P.

38. Idem A. Iuliano P.P.

39. Idem A. Iuliano P.P.

40. Idem A. Iuliano P.P.

1. Non possunt successores habere ex testamento, vel ab intestato, prater r orthodoxos...

18. Græca constitutio eiusdem Iustiniani episcopi...

19. Idem A. Iuliano prefato pratorio.

20. Constit. Græca episcopo ex collectione...

21. Idem A. Iuliano P.P.

22. Idem A. Iuliano P.P.

23. Græca constitutio Iustiniani...

24. Græca constitutio Iustiniani...

25. Græca constitutio Episcopi...

26. Græca constitutio Iustiniani...

27. Græca constitutio Iustiniani...

28. Idem A. Iuliano P.P.

29. Idem A. Iuliano P.P.

30. Idem A. Iuliano P.P.

31. Idem A. Iuliano P.P.

32. Idem A. Iuliano P.P.

33. Idem A. Iuliano P.P.

34. Idem A. Iuliano P.P.

35. Idem A. Iuliano P.P.

36. Idem A. Iuliano P.P.

37. Idem A. Iuliano P.P.

38. Idem A. Iuliano P.P.

39. Idem A. Iuliano P.P.

40. Idem A. Iuliano P.P.

41. Idem A. Iuliano P.P.

42. Idem A. Iuliano P.P.

43. Idem A. Iuliano P.P.

44. Idem A. Iuliano P.P.

45. Idem A. Iuliano P.P.

46. Idem A. Iuliano P.P.

contra orthodoxos, secundum quod constitutum est...

21. Idem A. Iuliano P.P.

22. Idem A. Iuliano P.P.

23. Idem A. Iuliano P.P.

24. Idem A. Iuliano P.P.

25. Idem A. Iuliano P.P.

26. Idem A. Iuliano P.P.

27. Idem A. Iuliano P.P.

28. Idem A. Iuliano P.P.

29. Idem A. Iuliano P.P.

30. Idem A. Iuliano P.P.

31. Idem A. Iuliano P.P.

32. Idem A. Iuliano P.P.

33. Idem A. Iuliano P.P.

34. Idem A. Iuliano P.P.

35. Idem A. Iuliano P.P.

36. Idem A. Iuliano P.P.

37. Idem A. Iuliano P.P.

38. Idem A. Iuliano P.P.

39. Idem A. Iuliano P.P.

40. Idem A. Iuliano P.P.

41. Idem A. Iuliano P.P.

42. Idem A. Iuliano P.P.

43. Idem A. Iuliano P.P.

44. Idem A. Iuliano P.P.

45. Idem A. Iuliano P.P.

46. Idem A. Iuliano P.P.

47. Idem A. Iuliano P.P.

confirmat: intra luge quinquennium, quod de in-

1. Impp. Theod. Val. & Arcad. Flauiano

Huius sanctam fidem prodiderunt, & sanctum ba-

4. Impp. Theod. & Valen. AA. Basio P.P.

Postularum sacrilegum nomen, singulorum vox

5. Idem AA. Florentio P.P.

Et qui seruum sine ingenium inuictum, seu

6. Impp. Valentin. & Marjannu AA.

Os, qui catholicarum ecclesiarum clerici, vel

NE MINILICERESIGNVM

TIT. VIII.

1. Impp. Theod. & Valentin. AA.

Cum sit nobis cura diligens per omnia superoi

DE IVD AEBIS, ET COELICOLIS.

TIT. IX.

1. Impp. Arcad. A Claudio Triphonio.

2. Graecae constitutionis episcopi ex eadem cessione.

IN festiuitatibus aut sabbatis suis iudaei corpora-

3. Impp. Constantinu A. ad Euagrium P.P.

Coelicolarum nomen inauditum quodam modo

4. Impp. Valentin. & Valen. AA. Remigio

IN synagogam iudaeica legis, veluti hospicij matri-

5. Impp. Gratianu Valentin. & Theod. AAA.

VISSO, qua sibi iudaeicae legis homines blandiuntur

6. Impp. Valentinianu, Theod. & Arcad. AAA.

NE quis Christianam mulierem in matrimonium

7. Impp. Theod. Arcad. & Honor. AAA. Infancio

NEmo iudaeorum morem suum in conjunctionibus

8. Impp. Arcad. & Honor. AA. Eutylichiano.

Iudaei communis Romano iure viuentes, in

rum, quam ad forum & leges ac iura pertinent, a-

9. Idem AA. ad Iudaeos.

Nemo exterius religionis iudaeorum, iudaeis pre-

Quicumque ex iudaeis obnoxij curiae compro-

Iudaeos quosdam festiuitatis lux solemnitas ad pae-

12. Idem AA. Iouio P.P.

Coelicolarum nomen inauditum quodam modo

13. Idem AA. Iouio P.P.

De sabbathi ac reliquijs sub tempore, quo iudaei

14. Idem AA. Philippo P.P. per Illyricum.

Villus tamquam iudaeus, cum sit innocens, obte-

15. Idem AA. Aureliano praefecto praetorio.

Iudaei & bonorum proseriptione, & perpetuo ex-

17. Impp. Theod. & Valentin. AA. Iouio co-

Iudaeorum primates, qui in vtriusque Palaestinae

17. Idem Graecae constitutio ex lib. 60. Basil.

Iudaeus qui eum, qui iudaeicae religionis non esset,

Eadem constitutio Graecae & Latinae ex Basil.

SI Iudaeus pertrahere Christianum ad religionem

18. Idem AA. Florentino praefecto

Hac valitura in omne aenum lege sancimus, ne-

1. Illud eisdem pari consideratione rationis argu-

2. Quisquis igitur vel infulas acciperit, quae-

NE CHRISTIANVM MANCI-

TIT. X.

7. Impp. Honor. & Theod. AA. Monaxio P.P.

Iudaeus seruum Christianum nec comparare

Supra titulum codicis. De his
qui a decessu iam conserunt.

Les franchises n'ont lieu en France ni
en matiere civile ni en matiere crim.
-nelle suivant l'art. 166. de l'ord.
de 1509.

etiamque finibus quos anteriorum legum praescripserunt, nullos expelli aut citari aliquando patimur: nec in ipsis ecclesiis reuerentia ita quequam detineri atque costringi, ut ei aliquid visualium repugnet, velis negetur, aut requiritur.

1. Sed si quidem ipsi refugere appareant in ecclesia publice, & se in sacris locis offerant quatenus conueniendos ipsis, seruata loci reuerentia, iudicum, quibus subiacent, sententia moueantur, responsum daturi, quale sibi quisque perspexerit conuenire.

2. Quid si in finibus ecclesiasticis latitant: religiosus oeconomicus seu defensor ecclesiae, vel certe quem his negotiis commodiorem auctoritas episcopalis elegerit reconditam latentemque personam decenter, sine villo incommodo monitus intra fines ecclesiae, si inuenitur, praesentet.

3. Cum autem monitus fuerit in publico privatove contractu actione civili: in eius sit arbitrio, siue per se, siue (si magis elegerit) instructo solemniter procuratore directo, in eius iudicis, cuius pulsatur sententia, examine respondere.

4. Sed si hoc facere detrectet, aut differat: iudicium legumque solutus ordo seruetur. Itaque si res immobilis possideat post edictorum solemnium citationem ex sententia iudicantis, usque ad modum debiti, honorum eius siue praediorum traditio siue venditio celebretur. Quid si res mobiles habet, eaque extra terminos occultat ecclesiae: sententia iudicantis, & executoris sollicitudine perquisita, quocumque loco occultentur, erunt, pro aequitatis tramite, modoque debiti publicis rationibus priuatisque proficiant. Sanè si intra fines habentur ecclesiae, vel apud quemlibet ex clericis abscondita siue deposita fuisse firmantur: iudicio & prudentia viri reuocandissimi oeconomici, siue defensoris ecclesiae diligentia inquisita, haec quolibet modo ad sacrosanctam ecclesiam peruenientes proferantur: ut pari aequitatis ordine, iisdem ex bonis sileo vel reipublicae, siue creditoribus, & quibuscumque iuris petitoribus ad modum debiti consulatur. Sicubi deposita vel commodatae dicuntur: inquirendi talem volumus esse cautelam: ut, si sola suspicione apud aliquem adferantur abscondita, de sua etiam conscientia satisfacere auctoritate venerabilis antistitis iubeatur: adiacentes, quod ea, quae de principalibus personis decreuimus, in causis fidelium, siue mandatorum, seu rerum ad eos pertinentium, vel familiarum, & sociorum, seu participum, & omnino in iisdem causis obnoxiorum personis praecipimus obseruari: scilicet si ipsos quoque secum confugere intra ecclesiarum terminos habere voluerint: ut eorum quoque bonis publica debita priuatisque soluantur: & per eos rerum, vbi cumque deposita sunt, procedat inquisitio. Et haec quidem de ingenuis libertisque personis.

5. Sanè si seruus, aut colonus, vel adscripticius, familiaris, siue libertus, & huiusmodi aliqua persona domestica, vel conditio subdita, conuulsatis rebus certis atque subtrahtis, aut se ipsum furatus, ad sacrosancta se loca contulerit: statim à religiosi oeconomici siue defensoribus, vbi primum hoc scire poterint, per eos videlicet, ad quos hoc pertinet, ipsis praesentibus, pro ecclesiastica disciplina & qualitate commissi aut visione competentis, aut intercessione humanissima procedente remissione veniat, & sacrae mentis interuentione securi ad locum statimque proprium reperiantur: rebus, quas secum habuerint, reformandis. diutius enim eos in ecclesiis non conuenit morari: ne patronis seu domini per ipsorum absentiam obsequia iusta denegentur, & ipsi per incommodum ecclesiae egentium & pauperum alantur expensis.

6. Inter haec autem, quae sedulo ad religiosi oeconomici siue defensoris ecclesiae sollicitudinem curamque respiciunt, erit etiam illud obseruandum, ut singulorum intra ecclesias confugientium

personas causasque incessanter conquirant: deinde iudices, vel eos, ad quos causae & personae pertinent: instantius instruant, & aequitate conuenientia diligentius exquantur. Datum prid. Calend. Mar. Leone A. III. Coll.

7. Graecae constitutionis epistoma ex Graecae ecclesiae constitutionum. Qui habet actionem aut controuersiam cum aliquo, ne turbet ecclesiam per se aut alium, sed ad eam magistratum. Si vero imperator in criminibus opus habet: per archiepiscopum, ipsum intruat. Aduersus haec faciens castigatur.

8. Graecae constitutionis epistoma ex eadem collectio. Qui, Imperatore ad magnam ecclesiam in festo procedente exclamatione usus fuerit, excidet re sperata, & per praefectum eiusdem castigabitur. Qui vero propter potentem personam ad ecclesiam confugit: doceat imperatoriam maiestatem per archiepiscopum & ecclesiae defensores.

DE HIS QUI IN ECCLESIA MANENT

TIT. XIII.

1. Imp. Constantinus A. ad Protogenem episcopum.

Amendum placuit, ut in ecclesia catholica libertatem domini suis famulis praeuare possint, si sub aspectu plebis, adfidentibus Christianorum antistitibus id faciant: ut propter facti memoriam vice actorum interponatur qualis, umque scriptura, in qua ipse vice testium signent. Unde à vobis quoque ipsis non immerito dante & relinquenda sunt libertates, quo quisque vestrum pacto valuerit, dummodo vestrae voluntatis euidentis appareat testimonium. Dat. VI. Idus Iunias, Sabino & Rufino Coll.

2. Idem A. Ofio.

Qui religiosa mente in ecclesiae gremio seruus suis meritis concesserit libertatem, eandem eo iure donasse videantur, quo ciuitas Romana solemnitatibus decursis dari consuevit. Sed hoc duntaxat his, qui sub aspectu, antistitum dederint, placuit relaxari. Clericis autem amplius concedimus, ut cum suis famulis tribuant libertatem, non solum in conspectu ecclesiae ac religiosi populi plenum fructum libertatis concesserint: dicantur, verum etiam cum postremo iudicio dederint libertates, seu quibuslibet verbis dari praecerperint: ita ut ex die publicatae voluntatis siue aliquo iuris teste vel interprete competat directa libertas. Datum Kalendis Maij, Crispo II. & Constantino II. Coll.

DE LEGIBVS, ET CONSTITUTIONIBVS principum & edictis.

TIT. XIII.

1. Imp. Constantinus A. Basso praefecto urbi.

Inter aequitatem iusque interpositam interpretationem nobis solis & oportet & licet inspicere. Datum III. Nonas Decembris, Sabino & Rufino Coll.

2. Imp. Theodosius & Valens, Caesar ad Senatum.

Quae ex relationibus vel suggestionibus iudicibus vel consultatione in comune horatissimorum sacri nostri palatii procerum auditorij introducto negotio statuimus, vel quibuslibet corporibus, legatis, aut prouinciae, vel ciuitati vel curiae donauimus: nec generalia iura sint, sed leges faciant huiusmodi.

duntaxat negotiis atque personis, pro quibus fuerint promulgatae: nec ab aliquo retractari: notam ipsarum subituro eo, qui vel alio modo ea interpretari voluerit, vel in iudicio impugnare rescripto, nec habituro fructum per surreptionem elicitis, & iudicibus, si distulauerit, vel ulterius litigium audierit, vel aliquid allegandum admitterit, & sub quolam ambiguitatis colore ad nos remiserit, triginta librarum auri condemnatione pectore. Dat. VIII. Id. Nouemb. Theodosio A. XI. & Valentiniano Caesare Coll.

3. Idem A. ad Senatum.

Eges ut generales ab omnibus aequaliter in posterum obseruentur, quae vel iussu à nobis ad venerabilem aeternum orationem conduntur, vel iussu edicti vocabulo nuncupantur: siue eas nobis spontaneus motus ingesserit, siue precatio, siue relatio, vel si nota legis occasione postulauerit. Nam factis est edictis: nam nuncupatione censeri, vel per omnes populos iudicum programmatibus divulgari, vel expressis contineri, quod principes conueniant ea, quae in certis negotiis statuta sunt, similitum quoque causarum fata componere. Sed & si generalis lex vocata est, vel ad omnes iussa est pertinere: vni obtrahat edicti, interlocutionibus, quas in vno negotio iudicantes protulimus, vel postea profertur, non in commune praedictantibus: nec his, quae specialiter quibusdam concessa sunt ciuitatibus, vel prouinciis, vel corporibus, ad generalitatis obseruantiam pertinentibus. Dat. VIII. Id. Nou. Ruricene, Theodosio A. XII. & Valentiniano A. II. Coll.

4. Idem AA. ad Volusianum praefectum praetorio.

Digna vox est maiestate regnantis, legibus alligatum se principem profiteri. Adeo de auctoritate iuris nostra pendet auctoritas, & reuera maius imperio est, submittere legibus principum. Et oraculo praesentis edicti, quod nobis licere non patimur, aliis indicamus. Dat. III. Id. Iun. Rauennae, Florentino & Dionysio Coll.

5. Idem AA. Florentino praefecto praetorio.

Non dubium est, in legem committere eum, qui verba legis nititur, contra legis nititur voluntatem. Nec paruas inferas legibus euitabit, qui se contra iuris sententiam seua praerogatiua verborum fraudulenter excusat. Nullum enim pactum, nullam conuenientiam, nullum contractum inter eos videri volumus subsistentem, qui contrahunt lege contrahere prohibente. Quod ad omnes etiam legum interpretationes tam veteres, quam nouellas trahi generaliter imperamus: ut legillatori, quod fieri non vult, tantum prohibuisse sufficiat: ceteraque quasi expressa, ex legis liceat voluntate colligere: hoc est, ut ea, quae lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur: licet legillator fieri prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit inutile esse debere, quod factum est. Sed & si quid fuerit subsistentem ex eo, vel ob id, quod interdicente lege factum est: illud quoque casum atque inutile esse praecipimus. Secundum itaque praedictam regulam, qua vbi cumque non seruari factum lege prohibente censuimus, certum est nec stipulationem huiusmodi tenere, nec mandatum vilius esse momenti, nec sacramentum admitti. Dat. VII. Id. April. Constantini, Theodosio A. XVII. & Festo Coll.

6. Idem AA. Florentino P.P.

Quod fauore quorundam constitutum est, quibusdam casibus ad lexionem eorum nolamus fauentum videri. Dat. Kal. Aug. Theodosio A. XVII. & Festo Coll.

7. Idem AA. Cyro praefecto praetorio, & eausuli designato.

Eges & constitutiones futuris certum est dare formam negotiis, non ad facta praeterita reuocari: nisi nominatim & de praeterito tempore, & adhuc pendentibus negotiis cautum sit. Datum Non. April. Constantino, Valentiniano A. V. & Anapollio Coll.

8. Idem AA. ad Senatum.

Vnum esse probamus, si quid de cetero in publica priuataue causa emerit necessarium, quod formam generalem & antiquis legibus non inferam e polcat, id ab omnibus antea tam praeceteris, nostri palatii, quam gloriosissimo coetu vestrorum, Patres conscripti, tractari: & si vniuersis tam iudicibus, quam vobis placuerit, tunc legata dictari: & sic ea cunctis omnibus receptis, & cum omnes consenserint, tunc demum in sacro nostri numinis consistorio recitari: ut vniuersorum consensus, nostrae serenitatis auctoritate firmetur. Scitote igitur, Patres conscripti, non aliter in posterum legem à nostra clementia promulgandam, nisi supradicta forma fuerit obseruata. Bene enim cognouimus, quod cum vestro consilio fuerit ordinatum id ad beatitudinem nostri imperij, & ad nostram gloriam redundare. Dat. XVI. Kal. Nouemb. Aetio III. & Symmacho Coll.

9. Imp. Valentinianus & Marcianus AA. ad Palladium praefectum praetorio.

Eges sacratissimae, quae constringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent: ut vniuersis praescripto eorum manifestius cognitio, vel inhibita declinent, vel permissa sectentur. Si quid verò in hisdem legibus latum fortassis obscurius fuerit, oportet id ab imperatoria interpretatione praeterea, iuriamque legum nostrae humanitati incongruum eniendari. Dat. VI. Id. Feb. Anthemio Coll.

10.

Omnis secundum leges viuatur, etiam si ad diuina domum pertineant. Dat. VIII. Id. Feb. Anthemio A. XI. Coll.

11. Imp. Leo & Zeno.

Quod de nouo iure, quod inueterato usu non adhuc stabilitum est, dubitatio emergat: necessaria est tam suggestio iudicantis, quam sententia principalis auctoritas. Dat. X. Kal. Maij, Leone Iunior A. Coll.

12. Imp. Iustinianus A. Demosthenes P.P.

Imperialis maiestas causam cognitionaliter examinauerit, & partibus comminatus constitutis sententiam dixerit: omnes omnino iudices qui sub nostro imperio sunt, sciant hanc esse legem non solum illi causae, pro qua producta est, sed & omnibus similibus. Quid enim maius, quid sanctius imperiali est, maiestate? vel quis tanta superbiz fastidio tumidus est, ut regalem sententiam contemnat: cum & veteris iuris conditores constitutiones, quae ex imperiali decreto processerunt, legis vim obtinere, aperte dilucidique definiant?

Cum igitur & hoc in veteribus legibus inuenimus dubitatum, si imperialis sensus legem interpretatus est, an oporteat huiusmodi regiam interpretationem obtinere: eorum quidem vanam subtilitatem tam risimus, quam corrigendam esse censuimus. Definimus autem omnem imperatorum legum interpretationem, siue in precibus, siue in iudiciis, siue alio quocumque modo factam ratam & indubitam haberi. Si enim in praesenti leges condere soli imperatori concessum est: & leges interpretari, solo dignum imperio esse oportet. Cur autem ex suggestionibus procerum, si dubitatio in litibus oritur, & sese non esse idoneos vel sufficientes ad decisionem litis illi existiment, ad nos decurrant? & quare omniae ambiguitates iudicum, quas ex legibus oriri euenit, aures accipiunt nostrae, si non à nobis interpretatio mera procedit? Vel quis legum aequitata

ley. 9e huncurum. cod. de
leyibus.

Le parlement et compagnie souverain
regardent le droit de remontrances, et
celui de faire des remontrances comme
puit de la disposition de cette loi.
ce droit leur a été souvent contesté.
Louis 14e le en avait privé par l'édit
de 1673. il leur fut rendu en 1715 par
l'édit de Versailles relatif à la minorité
de Louis quatorze. En 1771 le parlement
dece dernier prince l'ord. de 1771
ne redit pour le parlement de
Paris et de la quelle on ne pout
être tenu responsable qu'après l'ave-
nement occasionné la révolution
arrivé de l'assemblée nationale en
en 1789. l'ord. de 1771 n'est plus
généralment d'usage. Le roi se tient
en la loi de justice si le roi en
un ordonnance de la quelle il
est de la main que les cour souverain
sains pout s'adresser au
roy pendant un mois et faire
des remontrances, mais qu'après ce
terme expiré le roi n'est tenu de
les exécuter. Sauf aux cours à
faire après l'enregistrement de
représentation qu'elle avoit eue.

soluere, & omnibus aperire idoneus esse videbitur, nisi is cui soli legidatorem esse concessum est...

DE MANDATIS PRINCIPVM,

TIT. XV.

1. Imp. Grat. Valent. & Theod. AAA. ad Fusignium praefectum prtorio.

Si quis adferat eum mandatis nostris secretis se venisse: omnes sciatis, nemini quicquam, nisi quod scriptis probauerit, esse credendum...

2. Imp. Iulianus & Iulianus AA.

Ancimus, & nullus ex gloriosissimis iudicibus nostris maximis aut mediis in suis sententiis adscribat nos diuino verbo iussisse, ut aliquis in iudicio...

DE SENATVS CONSULTIS,

TIT. XVI.

1. Imp. Grat. Valent. & Theod. AAA. ad Senatum.

Quamvis senatusconsultum perpetuum per se obtineat firmitatem, tamen nostris legibus eadem idem prosequimur, adiciendum, ut si quicumque...

DE VETERE IURE ENUCLEANDO, & de auctoritate iuris prudentium, qui in Digestis referuntur.

TIT. XVII.

1. Imp. Iulianus A. Triboniano viro eminentissimo, quaestori sacri palatii.

Deo auctore nostrum gubernante imperium, quod nobis a caelesti maiestate traditum est, & bella feliciter peragimus, & pacem decoramus...

1. Cum itaque nihil tam studiosum in omnibus rebus inuenitur, quam legum auctoritas, quae & diuina & humana res bene disponit...

2. Hocque opere consummato, & in vno volumine, nostro nomine p. fulgente, coadunato: cum ex paucis & tenuioribus releuatis, ad summam & plenissimam iuris emendationem peruenire...

3. Et ad tunc sinceritatis optimum respeximus ministerium: tibique primum hoc opus commisimus, in quo tui documentis ex codicibus nostris ordinatione acceptis...

4. Iubemus igitur vobis, antiquorum prudentium, quibus auctoritatem conscribendam interpretandarumque legum sacratissimi principes praebuerunt...

5. Cumque haec materia a summa nostri numinis libertate collecta fuerit, oportet eam pulcherrimo opere extruere, & quasi proprium & sanctissimum templum iustitiae consecrare...

6. Sed neque ex multitudine auctorum, quod melius & aequius est iudicatore: cum possit vnus forsitan & deterioris sententia & multos & magis aiores aliqui in parte superare...

7. Sed in hoc studio vobis esse volumus, ut si qua in veteribus libris non bene posita inueniantur, vel aliquod superfluum, vel minus perfectum...

8. Nulla itaque in omnibus praedictis codicibus membris, & in his quae sic enunciantur: Graeco vocabulo nuncupantur, aliquid sibi locum vindicet: sed sit vna concordia, vna consequentia, aduersario nullo constituto...

9. Sed & similitudinem (secundum quod dictum est) ab huiusmodi consummatione voluminis exulare. Et ex, quae sacratissimis constitutionibus, quas in codice nostro redegitur, cauta sunt...

10. Sed si quae leges in veteribus libris posita, iam per desuetudinem abierint: nullo modo vobis easdem ponere permittemus: cum licet tantummodo obtinere velimus, quae vel iudiciorum frequentissimus ordo exercuit...

11. Ideoque iubemus, duobus istis codicibus omnia gubernari: vno constitutionum: altero iuris enucleati, & in futurum codicem componendi...

12. Nostram autem consummationem, quae a nobis Deo annuente componetur, Digestorum vel Pandectarum nomen habere sancimus. nullis iuris peritis in posterum audientibus commentarios illi applicare...

13. Ne autem per scripturam aliqua fiat in posterum dubitatio: iubemus, non per signorum cautiones, & compendiosa aenigmata, quae multas per se, & per suum vitium...

14. Haec igitur omnia Deo placido sacre tuae prudentia vna cum aliis sanctissimis viris audiat, & tam subtili, quam celerissimo suo tradere: ut eodem consummatus, & in quinquaginta libros digestus, nobis offeratur in maximam & aeternam memoriam...

2. Imp. Cels. Fla. Iulianus A. ad Senatum & omnes populos.

Tanta circa nos diuinae humanitatis est prudentia, ut semper aereis liberalitatibus nos sustentare dignetur. Post bella cum Parthica aeterna pace sopita, postque Vandalicam gentem praeruptam, & Carthaginem, immoderata omnem...

2. Imp. Cels. Fla. Iulianus A. ad Senatum & omnes populos.

13. Ne autem per scripturam aliqua fiat in posterum dubitatio: iubemus, non per signorum cautiones, & compendiosa aenigmata, quae multas per se, & per suum vitium...

14. Haec igitur omnia Deo placido sacre tuae prudentia vna cum aliis sanctissimis viris audiat, & tam subtili, quam celerissimo suo tradere: ut eodem consummatus, & in quinquaginta libros digestus, nobis offeratur in maximam & aeternam memoriam...

15. Ideoque iubemus, duobus istis codicibus omnia gubernari: vno constitutionum: altero iuris enucleati, & in futurum codicem componendi...

mandata, quae ab initio ad memoratum virum excelsum fecimus. & in quinquaginta libros unctae, quod vtilissimum erat, collectum est. & omnes ambiguitates decise sunt, nullo seduloso relicto. Non enimque libris imposuimus Digestorum seu Pandectarum, quod omnes disputationes & decisiones in se habeant legitimas. nam quod vndique fuit collectum, hoc in sinus suos receperunt in centum quinquaginta penè milia versuum eorum opus consummantes. Et in septem partes eos digestimus non perperam, neque sine ratione: sed in numerorum naturam & artem respicientes, & consentaneam eis diuisionem partium conficientes.

2 ¶ Igitur prima quipem pars totius contextus, quae Graece *πρῶτη* nuncupatur, in quatuor libros reposita est.

3 ¶ Secundus autem articulus septem libros habet, qui de iudiciis appellatur.

4 ¶ In tertia verò congregatione omnia, quae de rebus nominantur, contulimus, octo libris ei deputatis.

5 ¶ Quartus autem locus, qui & totius compositionis quasi quidam inuenitur umbilicus, octo libros suscepit. In quorum primo omnia, quae ad hypothecam pertinent, reposita sunt, vt non à prioritate adione in libris de rebus posita multum distarent. Alio libro eidem inserto volumini, qui adilitium edictum, & redhibitoriam adionem, & duplæ stipulationem: quae euersionibus apposita est, continet: quia hæc omnia titulus emptio- rum & venditionum consentanea sunt: & prædictæ adiones quasi pedesque illarum ab initio processerunt, in vetustioris quidem edicti ordinatione in loca deuiã & multum distantia diuergentes, per nostram autem prouidentiam his congregatae: cum oportuerat eas, quae de eodem penè loquuntur, in consensu ponere. Alius denique liber post duos primos nobis excogitatus est de veris & tractatibus pecuniis & de instrumentis, & testibus, seu probationibus, necnon præsumptionibus. Et memorati tres singulares libri iuxta compositionem de rebus positi sunt. Post hos, quae de sponsalibus, & nuptiis, de dotibus, & legibus earum dicta sunt, reposuimus, tribus librorum voluminibus ea concludentes. De tutelis autem & curacionibus geminos libros conscripsimus. Et memoratam ordinationem octo librorum, mediam totius operis reposuimus, omnia vndique tā vtilissima, quam pulcherrima iura continentem.

6 ¶ Quintus autem nobis exoritur Digestorum articulus, in quo de testamentis & codicillis tam priuatorum, quam militum omne, quicquid antiquitus dictum est, inueniat quis repositum, qui de testamentis appellatur. De legatis autem & fideicommissis, quingque librorum numerus aggregatus est. cuiusque nihil tam peculiariter fuerat, quam legis quidem Falcidia narratio, fideicommissis autem, quam senatusconsulti Trebelliani: singulis libris vtrique eorum applicatis, tota pars quinta in nouem libros coadunata est. Solum autem existimamus, captiosas etenim, & ipsi veteribus odiosas Peganiani senatusconsulti ambages, & vtriusque senatusconsulti inter se tam superuacuas, quam serupulosas diuersitates reseruentes, totum ius super his positum Trebelliano senatusconsulto ad iudicauimus. Sed & in his nihil de caducis à nobis memoratum est: ne causa, quae in rebus non prosperè gestis, & tristibus temporibus Romanis increbruit calamitatibus, bello coalescens ciuili, in nostris remaneat temporibus, quae fauor caelestis & paucis virgore firmavit, & super cineres gentes in bellicis victoriis posuit, ne luculentum monumentum læta seculi iouibrare quæscatur.

7 ¶ Sexta deinde pars Digestorum exoritur, in qua omnes bonorum possessiones posita sunt, quæ tam ad ingenios, quam ad libertinos referuntur: & ius omne, quod de gradibus & adfinitatibus descendit: legitimæque hereditates, & omnis ab intestato successio: & Terentianum, & Orestianum senatusconsultum, ex quibus matres, & filij inuicem sibi heredes existunt: in geminos libros contulimus: bonorum possessionis multitudinem in compendiosum & manifestissimum ordinem concludentes. Post hæc, ea, quae de operis noui nunciacionibus, damnaque infecti, & de ædificiis diruti, & eorum in filiis, & de qua plura aranda veteribus auctoribus placita sunt: necnon quæ de publicanis, & donationibus tam inter viuos, quam mortis causa conficiendis, eandem legibus inuenimus, in librum singularem deduximus. De manumissionibus autem, & de liberali causa alius liber responderet, quem admodum & de acquisitione tam domini, quam possessionis, & titulis, qui eam inducunt, multæ & variz lectiones vni sunt insertæ volumini. Alio libro deputato his, qui iudicant, vel in iure confessi sunt: & de bonorum detentionibus & venditionibus: & vt æquid in eadem creditorum fiat. Postque hæc omnia interdita glomerata sunt: & deinceps exceptiones: & de temporum prolixitatibus: & de obligationibus, & adionibus liber iterum singularis extenditur, vs præsertim sextæ pars totius Digestorum voluminis octo libris definitur.

8 ¶ Septimus autem & nouissimus articulus Digestorum sex libris formatus est: in quo de stipulationibus seu verborum obligationibus, & fideiussoribus & mandatoribus, necnon nouacionibus, & solutionibus, & acceptacionibus, & de prætoris stipulationibus omne quidem ius inuenitur gemino volumine inscriptum esse, quod in libris antiquis nec numerare possibile fuit. Et post hæc duo terribiles libri sunt de delictis priuatis, & extraordinariis, nec non publicis criminibus: qui omnem continent severitatem, penarumque atrocitatem. Quibus permixta sunt & ea, quæ de audacibus hominibus cauta sunt, & qui se celare conantur, & contumaces existunt: & de pœnis, quæ condemnatis infliguntur, vel conceduntur, necnon de eorum substantiis. Liber autem singularis de appellacionibus nobis excogitatus est contra sententias tam ciuiles, quam criminales causas finientes. Cætera autem omnia, quæ de municipalibus, vel decurionibus, & muneribus, vel publicis operibus, vel nudinis, & pollicitacionibus, ac diuersis cognitionibus, & censibus, & significationibus verborum à veteribus inuenta sunt, quæque regulariter definita, in se recipit quinquagesimus totius cõsummationis perfectus.

9 ¶ Quæ omnia per virum excelsum, necnon prudentissimum magistrum, exæstore, & exconsule, Tribonianum, qui similiter eloquentiz, & legitime scientiz artibus decoratus, & in ipsis rerum experientiz emicuit, nihilque maius nec charius nostris vquam inuisionibus duxit: necnon per alios viros magnifico, & studiosissimos perfecti sunt, id est, Constantinum virum illustrem, comitem sacrarum largitionum, & magistrum scripij libellorum, sacrarumque cognitionum, qui semper nobis ex bona opinione & gloria se commendauit: necnon Theophilum virum illustrem magistrum, iurisque peritum: in hac splendidissima ciuitate laudabiliter optimam legum gubernationem extendentem: & Dorotheum virum illustrem, & sanctissimum quæstorem, quem in Berytensi splendissima ciuitate leges discipulis tradentem, propter eius optimam opinionem & gloriam ad nos deduximus, participacione huius operis fecimus, sed & Anatholium virum illustrem magistrum, qui & ipse apud Berytenses iuris interpretes constituit, ad hoc opus adiecit, vt ab antiqua stirpe legitima hoc opus adiecit, vt ab antiqua stirpe legitima

Precedens: (cum & pater eius Leon ius, qui post prætorium inelyæ recordacionis quæstorum & ante cessorem, & aus eius Eudoxus post Leonium virum gloriosissimum prætor. ora conularum atque prætorum filios eius optimam sui memoriam in legibus reliquerunt) ac non & Cratium virum illustrem, & comitem sacrarum largitionum, & optimam antecessorem huius iuris vrbis contulimus. Qui omnes ad prædictum opus electi sunt vna cum Stephano, Meno, Prodicio, Eutimio, Timotheo, Leonide, Leonio, Platone, Iacobo, Constantino, Iohanne viris prudentissimis, qui patroni quidem sunt causarum apud maximam sedem præfuerunt, & que Orientibus prætoris præfuerunt. omnes sunt viri virtutis testimonium vndique accipere res, & à nobis ad tanti operis consummationem electi sunt: & cum omnes in vnum conuenerunt, gubernacione Triboniani viri excellenti vt tantum opus nobis auctoribus potest conicere: Deo propitio, in quinquaginta libros opus consummata est.

10 ¶ Tanta autem à nobis antiquitati habitata est reuerentia, vt nomina prudentum taciturnitati tradere nullo modo patiamur: sed quousque eorum, qui auctor legis fuit, nostris Digestis inscriptum est: hoc tantummodo à nobis effectum, vt, si quid in legibus eorum vel superuacuum, vel imperfectum, aut minus idoneum visum esset, vel adiectionem, vel deminutionem necessariam accipiat, & restitutum regulis tradatur, sed & ex multis similibus, vel contrariis, quod rectius habere apparebat, hoc pro aliis omnibus positum est. vna omnibus auctoritate indulta, vt, quicquid ibi scriptum est, hoc nostrum appareat, & ex nostra voluntate compositum. nemine audente comparare ea, quæ antiquitas habebat, cum his, quæ nostra auctoritas introduxit: quia multa & maxima sunt quæ propter vtilitatem rerum transformata sunt: adeo vt, nisi principalis constitutio fuerat in veteribus libris relata, neque ei pepererimus, sed & hanc corrigendam esse putauerimus, & in melius restaurandam. Nominibus enim veteribus relictis: quicquid legum veritate decorum & necessarium fuit, hoc nostris emendacionibus seruauimus. Et propter hæc causam, & si quia inter eos dobitur hoc iam in vtilissimam peruenit quietem, nullo turbante relicto.

11 ¶ Sed cum perspeximus, quod ad portandam tantæ sapientiz molem non tant idonei homines intrare ad arcana eorum properant aliam medicam eruditionem præparandam esse censuimus: vt sub ea colorati, & quasi primitus omnium imbuti possint ad penetranda eorum iustitiae, & formam legum pulcherrimam non conuenientibus oculis aspicerent. Et ideo Tr. boniano viro excellenti, qui ad totum operis gubernationem electus est, necnon Theophilo, & Dorotheo, viris illustribus, & sanctissimis antecessoribus accersimus, mandauimus, quatenus libris, quos veteres composuerunt, qui prima legum argumenta continebant, & institutiones vocabantur, vndique separatim collectis quicquid ex his vtile & aptissimum, & vtrique elatum, & rebus, quæ in præsentibus in vna videntur, consentaneum inueniatur, hoc & capere debeant, & quatuor libris imponere, & totius eruditionis prima fundamenta atque elementa ponere, quibus iuuenes suffulti possint grauiora & perfectiora sicut legum iustitiam. Admonimus autem eos vt me mores etiam nostrarum sint constitutionum, quas pro emendatione iuris promulgauimus, & in consuetudine Institutionum eandem emendationem ponere non morerentur, vt sit manifestum & quod ante vacillabat, & quod postea in stabilitatem redactum est. Quod opus ab his perfectum, vt nobis optatum & relicto

est, & prono suscepimus animo, & nostris sensibus non indignum esse iudicauimus, & prædictos libros constitutionum vicem habere iulimus: quod in oratione nostra, quam eisdem libris præpositum aperius declaratur.

12 ¶ Omni igitur Romani iuris dispositio ne composita, & in tribus voluminibus, iuxta institutionum, & Digestorum seu Pandectarum, necnon constitutionum perfectæ, & tribus annis consummata, quæ vt primum sperari cepit, neque in toto decennio compleri sperabatur, omnipotenti Deo, & hanc operam ad hominum sustentationem pijs obtulimus animis: vberisque gratias maximæ Deitati reddidimus: quæ nobis præstitit & bella feliciter perageret, & honesta pace potiri, & non tantum nostro, sed etiam omni tuo tam in tanti, quam posteriori leges optimas ponere.

13 ¶ Omnibus itaque hominibus eandem sententiam manifestam facere necessarium esse perspeximus, vt sit eis cognitum quanta confusione & infirmitate absoluti, in quantum moderationem & legitimum veritatem peruenerint: legesque in posterum habeant tam directas quam compendiosas, omnibusque in promptu positas, & ad possidendi libros earum facilitatem idoneas: vt non mole diuistarum expensa pollint homines superuacuas legum multitudinis adipisci volumina, sed vtilissima pecunia facili eorum comparatio pateat tam ditioribus, quam tenuioribus, minimo pretio magna prudentia separanda.

14 ¶ Si quid autem in tanta legum compositione, quæ ab immenso librorum numero collecta est, simile forsitan raro inueniatur: nemo hoc vltuperandum existimet: sed primum quidem imbecillitati humanæ (quæ naturaliter inest) hoc adscriba: quia omnium habere memoriam, & penitus in nullo peccare, diuinitatis magis, quam mortalitatis est: quod & à maioribus dictum est. deinde sciatur quod similitudo in quibusdam & his breuissimè assumpta non inuitis est, & nec citra nostrum propositum hoc subsistet. Aut enim ita lex necessaria erat, vt diuersis titulis propter rerum cognationem applicari eam oportuerit: aut, cum fuerat aliis diuersis permixta, impossibile erat eam per partem distrali, ne ius totum confunderetur & in his partibus, in quibus per se diffimè iustiones veterum compositæ fuerant, quod particulatim in eas fuerat sparsum, hoc diuideri ac sperare, penitus erat inuile: ne tam sensus, quam aures legentium ex hoc perturbarentur.

15 ¶ Similique modo, si quid in principalibus constitutionibus cautum est, hoc in Digestorum volumine ponere nullo modo concessimus, quasi constitutionum recitatione sufficientes: nisi & hoc raro ex huiusmodi causis, ex quibus similitudo sumpta est.

16 ¶ Contrarium autem aliquid in hoc codice positum, nullum sibi locum vindicabit, nec inuenietur, si quis subtili animo diuersitatis rationes excutiat: sed est aliquid nouum inueniunt, vel occultè positum, quod dissonantiz querelam dissoluit & aliam naturam inducit discordiz fines effugientem.

17 ¶ Sed & si quid forsitan prætermisum est, quod in tantis libris, quasi in profundo positum, latitabat, & cum idoneum fuerat ponere, obscuritate inuoluntum necessarid derelictum est: quis hoc reprehendere recto animo possit? primum quidem propter ingenij mortalis exiguitatem: deinde propter ipsius rei vrbium, quod multis inutilibus permixtis, nullam sui ad eruendum præbuit copiam: demum quia multo vtilius est, pauca idoneè effundere, quam multis inutilibus homines prægrauare.

18 ¶ Mirabile autem aliquid ex his libris emerit, quod multitudine antiqua præterite breuitate paucior inuenitur, homines etenim, qui antea licet agebant, licet multa leges fuerat positæ, tamè e-

paucis lites perferebant, vel propter inopiam librorum, quos comparare eis impossibile erat, vel propter ipsam incertam: & voluntate iudicium magis, quam legitima auctoritate lites dirimebantur, in presentem autem consummatione nostrorum Digestorum ex tantis leges collecte sunt voluminibus, quorum etiam homines antiquiores homines non dicimus nesciebant, sed nequam audiebant: que omnia confecta sunt, substantia amplissima congregata: ut eorum quidem antiqua multitudo inveniantur, opulentissima autem brevitatis nostra efficiatur. Antiquae autem sapientiae librorum copiam maxime Tribonianus vir excellentissimus praebeuit: in quibus multi fuerant & ipsis eruditissimis hominibus incogniti: quibus omnibus perfectis quidquid ex his pulcherrimum erat, hoc semotim in optinam nostram compositionem peruenit. Sed huius operis conditores non solum ea volumina perlegerunt, ex quibus leges posita sunt, sed etiam alia multa quae illi nihil vel vtile, vel nonum in eis inuenientes, quod excerptum nostris Digestis applicarent, optimo animo respuerunt.

18 ¶ Sed quia divinae quidem res perfectissimae sunt, humani vero iuris conditio semper in incertum decurrit, & nihil est in eo, quod perpetuo stare possit, multas etenim formas edere natura nouas depererat: non desperamus, quae dam postea emergit negotia, quae adhuc legum laqueis non sunt innodata. Si quid igitur tale contigerit, Augustum imploreur remedium: quia ideo imperialem fortunam rebus humanis Deus proposuit, ut possit omnia, quae nouiter contingunt, & emendare, & componere, & in odia ac regulis competentibus tradere & hoc non primum a nobis dictum est, sed ab antiqua descendit profapia: cum & ipse Iulianus legum & edicti perpetui subtilissimus conditor in suis libris hoc retulerit, ut si quid imperfectum inueniatur, ab imperiali sanctione hoc repleatur. Et hoc non ipse Iulius, sed & diuus Hadrianus in compositione edicti, & senatusconsulto, quod eam secutum est, hoc aperitissime definiuit, ut si quid in edicto positum non inueniatur, hoc ad eius regulas, eiusque coniecturas, & imitationes, possit noua constituere auctoritas.

19 ¶ Hec igitur omnia scientes patres conscripti, & omnes orbis terrarum homines, gratias quidem amplissimas agite summae diuinitati, quae nostris temporibus tam saluberrimum opus seruauit, quo eum antiquitas digna diuino non est visa iudicio, hoc nostris temporibus indultum est. Has itaque leges & adorate, & obseruare, omnibus antiquioribus quiescentibus. Neque vestram audeat vel comparare eas prioribus: vel si quid dissonans in vtroque est, requirere: quia omne, quod hic positum est, hoc vnicum & solum obseruari sancimus. Nec in iudicio, nec in alio certamine, ubi leges necessariae sunt, ex illis libris, nisi ex hisdem institutionibus, nostrisque Digestis, & constitutionibus a nobis compositis, vel promulgatis, aliquid vel recitare, vel ostendero conetur: nisi temerato veli: falsitatis criminis subiectus vna cum iudice, qui ei auidetiam accommodauerit, poenis grauissimis laborare.

20 ¶ Ne autem incognitum vobis sit, ex quibus veterum libris haec consummatio ordinata sit: iustissimum, & hoc in primordiis Digestorum nostrorum inscribi, ut manifestum sit, ex quibus legislatoribus, quibusque libris eorum, & quomilibet hoc iustitiae Romanae templum aedificatum est. Legislatores autem vel commentatores eos elegimus, qui digni tanto opere fuerant, & quos anteriores prae illi principes admittere non sunt degnati, omnibus vno dignitatis apice imperitio, nec sibi quoquam aliquam progatiuam vindicante. Dum vna constitutione vices & has leges obijerit, cen-

suimus, quasi ex nobis promulgatas: quid amplius, aut minus in quocumque esse intellegatur: cum vna dignitas, vna potestas omnibus est indulta. 21 ¶ Hoc autem quod ab initio nobis indultum visum est: cum hoc opus fieri Deo iuuente mandabamus, tempestiuum nobis esse videtur, & in presentem sancire: ut nemo nec eorum, qui in presentem iuris peritiam habent, nec qui postea fuerint, audeant commentariis hisdem legibus annectere: nisi tantum si velint eas in Graecum, vel in Latinum transformare sub eodem ordine, eademque consequentia, sub qua voces Latinae posita sunt: hoc, quod Graecis *ἡ νόμος* dicitur: vel si quid forsitan per titulum inuestigates annotare maluerint, & ea, quae *ἡ νόμος* nuncupantur, componere. Alias autem legum interpretationes, imo magis peruersiones eos saltare non concedimus: ne verbositas eorum aliquid legibus nostris afferat ex confusione deductus, quod & in antiquis edicti perpetui commemorationibus factum est: qui opus moderate confectum, huc atque illuc in diuersas tenentias producentes: in incertum distrahunt: ut periculis omnem Romanam sanctionem esse confusam cereres, quod si non passim sumus, quemadmodum posteritatis adhibetur vana distinctio. Si quid autem tale facere ausi fuerint: ipsi quidem falsitatis rei constituentur, volumina autem eorum omnino corrumpantur. Si quid vero (ut supra dictum est) ambiguum fuerit visum, hoc ad imperiale iudicium per iudices referatur, & ex auctoritate Augusti manifestetur, cui soli leges condere & interpretari concessum est.

22 ¶ Eandem autem poenam falsitatis constituimus & aduersus eos, qui in posterum leges nostras per singulorum obliuiones ausi fuerint conscribere. Omnia enim id est in nomina prudentum, & titulos & librorum numeros, per consequentiam literarum voluimus, non per signa manifestari. Ita ut qui talem librum sibi comparauerit, in quo signa posita sunt in qualicumque loco, ibi vel voluminis sciat, inuisis se esse codicis dominum, neque enim licet: si aperimus, ex tali eorum, e in iudicium aliquid recitari, qui in quacunque sui parte signorum habet malitiam. Ipse autem librarius, qui ea inscribere ausus fuerit, non solum criminali poena (secundum quod dictum est) plectetur: sed etiam libri destinationem in duplum domino reddet, si & ipse dominus ignorans talem librum vel comparauerit, vel conscripserit: quod & ante a nobis dispositum est, & in Latina constitutione, & in Graeca, quam ad legum profectores diuisimus.

23 ¶ Leges autem nostras, quas in his codicibus, institutum seu elementum, vel Digestorum seu Pandectarum posuimus, suum obtinere robur ex tertio nostro felicissimo sancimus. Quod si praeferentis duodecimae indictionis, tertio kalendas Ianuarias, in omni suo valiturae, vna cum nostris constitutionibus possent, & suum vigorem in iudiciis ostendentes in omnibus causis, siue quae postea emergerint, siue quae in iudiciis adhuc pendent, nec eas iudicialis vel amicalis forma compescuit, quae enim vel iudiciali sententia finita sunt, vel amicali scripta pacto: haec retulit. Ita nullo volumine bene autem properauimus in tertio nostro consilio & has leges edere: quia maxime Dei & Domini nostri Iesu Christi auxilium, felicissimum & vnum nostrae republicae donauit: ut in hoc & bella Parthica ab hostibus mundi nobis acerent. Post haec vna pars totius mundi nobis acerent. Post haec vna pars totius mundi nobis acerent. Post haec vna pars totius mundi nobis acerent.

24 ¶ Omnes itaque iudices nostri pro sua iudiciali ne casu leges suscipiant, & in suis iudiciis, qui in hac regia

habent, & proponant, & praecipue vir excellentissimus alexandri vrbis praefectus. Ceterum autem erit tribus excellentis praefectis praetoris tam Orientalibus, quam Illyricis, nec non & Libycis, per suas auctoritates omnibus, qui iurisdictioni suppositi sunt, eas manifestare. Dat. xvii. Kal. Ian. Constantinop. D. N. Iulianiano praefecto praetorio A. I. I. Comill. Felicitate.

In nomine Domini & Dei nostri Iesu Christi. Imperator Caesar, Fl. Iulianus, Alamannicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, pius, felix, inclytus, victor, triumphator, semper colendus Augustus, ad magnum Senatum & populum & omnes orbis nostrae ciuitates.

1 ¶ Dedit nobis Deus post pacem cum Persis initam, post Vandalicam trophaeam, & totam Libyae adquisitionem, postque nominatissimam Carthaginiensem nostram Imperio sociatam, ut veterum legum renovationis opus ad optatum finem perduceremus, quod nemo principum ante nostrum Imperium aut in mentem induci posse, aut humano ingenio possibile esse existimauit. Erat enim mirabile, omnem Romanam sanctionem a condita vetere Roma usque ad nostri Imperij tempora, quae pene in mille & trecentos annos concurrunt, non solum secum in variis suis partibus, sed in imperialibus quoque praesertim sanctionibus inter omnem nutare consonantiam pariter ac discordiam: non tamen id solum, quod secum pugnat, tollere: sed etiam, quod idem aut simile reperiebatur, expellere, vti iamque ipsi pulcherrimis ideam tribuere, ita ut pro singulis rebus singulae leges constitutae viderentur. Quod proculdubio superioris numinis & auctentis inde benignitatis fuit, non humanae cogitationis, aut incepti, aut potestatis. Nos itaque, more solito manibus ad Deum erectis, eoque ut nos complecti dignaretur, inuocato, & rem aggressi sumus, & omnia tandem consecimus, Tribonianum gloriosissimo magistrato, & ex quaestore sacri nostri palatii, & ex consule ad omne ministerium vniuersum necnon aliis quibusdam illustribus, & prudentibus viris: inquirentes semper ea, quae ab eis componebantur: & id, quod erat dubium perferunt, omnibus quoque secundum datam nobis a Domino Deo & saluatore nostro Iesu Christo scientiam & intellectus vigorem imponentes competentem formam.

2 ¶ Et praeclarissimas igitur constitutiones iam ante in duodecim libris comprehensas, codicem nostrae pietatis cognomine fulgentem composuimus, nunc vero omnium veterum iuris conditorum sententias ex multitudinis, quae ad duo milia pene librorum, & trecentas myriadas versuum pertingebat, in moderatum & perspicuum collegimus compendium. Quinquaginta igitur libris omnia complexi nunc sumus caelesti fauore, colligentes omne id, quod erat vtile, & omnes ambiguitates decidentes, nullo seditioso relicto quos libris Digesta seu Pandecten appellauimus ex eo, quod legum habeant diuisiones & decisiones: itemque ex eo, quod omne in vnum congregatum receperunt, hanc eis appellationem imponentes: nec ultra duodecim myriadam versuum numerum eis dantes: & in septem eos diuiserunt tractatus: idque non perperam, neque sine ratione, sed ad numerorum naturam & harmoniam respicientes.

3 ¶ Ea igitur, quae apud omnes *πρωτα*, id est, primordia, nuncupantur, in quatuor libris sepositimus.

4 ¶ Deinceps ea, quae de iudiciis tractant, in alios septem libris.

5 ¶ Item ea, quae de rebus, non in plures quam octo libris.

6 ¶ Sequentem vero operis partem, quae quarta & media est totius operis, in aliis octo libris de-

positimus: in quibus est quidem hypothecaria, non longe admodum a pignoratitia actione distans, est & Aedilitium edictum, & de iudiciis in stipulatio: quae duo accessoria & consequentia constituta venditionum, longe tamen admodum in veteri iuris ordinatione ab his deuantia, congregauimus propius, propter mutuum inter se cognationem: ne, quae de eodem pene loquuntur, longe a se distarent. Post haec introduximus post duos illos libros ea, quae sunt scripta de usuris tam terrestribus quam traiectionis seu maritimis, & de probationibus, atque praesumptionibus in vnum librum: his autem tribus innotabilibus, singularibus libris post tractatum de rebus sibi inuicem proximis depositis, & rursum ea, quae de sponsalibus, & nuptiis, & dote legibus dicta sunt congregantes, his etiam tria habere in hac ordinatione volumina concessimus. De tutoribus autem minoris aetatis personis libros, eos, inquam, qui de tutelis apud omnes nominantur, & hic etiam in compendium conuicimus, memoratam octo librorum ordinationem, & mediam (ut dictum est) hanc partem totius operis consecimus pulcherrima & vtilissima iura in his describentes.

7 ¶ De testamentis autem, & legatis, & fideicommissis omnia congregauimus in nouem librorum numerum: quorum principatum obtinent ea, quae sunt de testamentis, & codicillis, cum omnium, tum etiam militum, qui ea, ut volunt, faciunt, duobus libris ordinata, & de testamentis inscripta, quinque autem sequentibus continentur ea, quae de legatis & fideicommissis & omni eorum ambiguitate disputata sunt, & quoniam Falcidiae narratio continens & consentanea erat legatorum & fideicommissorum proprio tractatu: propterea & ipsam continuo legatorum suppositus tractatum, libro integro et applicato, cum breui quadam adiectione, & rursum quia ad Falcidiae imitationem (Introductum) erat Trebellianum Senatusconsultum in fideicommissis, & huius vltimum huius ordinationis tribuimus locum, totum ius super his positum, Trebelliano Senatusconsulto attribuentes, & superuacuum esse Pegasiani Senatusconsulti positionem inuenientes, & absurdas horum Senatusconsultorum inter se differentias, & communionem, quas sane & veteres perosi, captiosas & damnosae appellauerunt: simpliciore quadam narratione, omnia hoc schema congregantes, & ad vnum Senatusconsulti Trebelliani ordinationem applicantes, & hanc quintam partem, totius ordinationis nouem his perfectimus libris. In quibus nouem libris nihil de quodam caducis dictum a nobis est: quia propter vsum quendam non prosperum cum increbuisse in republica, & lucrosos monumentum bellorum ciuillium essent, non oportebat in his manere temporibus, in quibus & Deus dedit pacem nobis agere domi & foris, & cum oportuit bellum gerere, facile cum ipsius fauore hostes superare & capere.

8 ¶ Sequitur deinde & exoritur nobis & sexta pars totius compositionis, octo conclusa libris. Pulchre autem incipit ab his, quae possessiones nominantur, quas nos similiter, ut cetera, diligenter considerantes, tam eas, quae ad ingenuos, quam quae ad libertinos pertinent, ex multa anteriorum temporum confusione & obscuritate in purum deduximus compendium, genitorum illis librorum numerum sufficere arbitramur. Applicauimus autem ipsis & omnes ab intestato appellatas successiones, & ipsos generum ordines, eorum gradibus etiam libro inscriptis, & circa omnium finem Tertullianum & Oristianum composuimus senatusconsultum, ex quibus matres & liberi inuicem successores sunt. Praecedit autem post haec alius liber, qui de adificatione operibus, &

leg. 2. cod. de vitae juro crucis
cens. p. 18.

pendant de ce paragraphe il faut
savoir quels jureurs rendaient leurs
jurons pendant une année, et que
leurs tentures étaient finies et
confirmées si on les trouvoit sages.

C'est ce qu'on appelle j'us praetorium
et honorarium. *Placet* l'usage de
ce jureur est de se faire appeler.

L'empereur Hadrien chargea le juré
consulte Julien de donner des
lois aux jureurs. Les décisions les plus
importantes de son temps furent
appelées *de jure juretorum* et de jure
juris et de jure officiorum.

